

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK – A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

FELTÁMADT KRISZTUS!

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
VI. ÉVFOLYAM 1. szám
2019. TAVASZ

Ára: 600 Ft

nka

KÉSZÜLT A
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL

ÁPRILIS

15. H	Nagyhétfő
16. K	Nagykedd
17. Sz	Nagyszerda
18. Cs	Nagycsütörtök – A titkos vacsora emléke
19. P	✦ Nagypéntek – Jézus Krisztus kereszthalála – <i>Királyi imaórák – Szigorú böjt!</i>
20. Szo	✦ Nagyszombat – Jézus Krisztus síri nyugalma
21. V	⊕ HÚSVÉT – Jézus Krisztus feltámadása
22. H	✦ Fényes hétfő
23. K	✦ Fényes kedd – György nagyvértanú
24. Sz	✦ Fényes szerda
25. Cs	✦ Fényes csütörtök – Márk ap., evta.
26. P	✦ Fényes péntek
27. Szo	✦ Fényes szombat
28. V	✦ Tamás-vasárnap – (Jázon és Szozipáter apk.) – 1. hang
29. H	A küzikei 9 vt., Memnon szé.
30. K	☉ Jakab ap.

MÁJUS

1. Sz	Jeremiás pr.
2. Cs	☉ Atanáz fp.
3. P	Timóteus és Móra vtk.
4. Szo	Pelágia vtnő
5. V	Kenethozó asszonyok vasárnapja – (Irén vtnő) – 2. hang
6. H	Jób pr.
7. K	A Szent Kereszt jeruzsálemi megjelenése
8. Sz	✦ János ap., evta.
9. Cs	Izajás pr., Kristóf vt.
10. P	☉ Simon ap.
11. Szo	✦ Boldog Hopkó Bazil fszvt. – (Mókiosz fszvt.)
12. V	Inszakadt vasárnapja – (Epifániosz és Germánosz fpk.) – 3. hang
13. H	Glikéria vtnő
14. K	Izidor vt.
15. Sz	✦ Az Ötvened közepe – (Nagy Pakhómiosz szé., Akhillész fp.)
16. Cs	Uü. – Tivadar rem.
17. P	Uü. – Andronikosz és Junia apk.
18. Szo	Uü. – Péter és tsai. vtk.
19. V	Szamariai asszony vasárnapja – Uü. – (Patrik fszvt. és tsai.) – 4. hang
20. H	Uü. – Thalleleos vt.
21. K	✦ Uü. – Konstantin és Ilona társapk.
22. Sz	☉ az Ötvenedközep ünz. – (Baziliskosz vt.)
23. Cs	Mihály hv. fp.
24. P	Simeon rem.
25. Szo	✦ Ker. János pr. fejének III. megtalálása
26. V	Vakonszületett vasárnapja – (Kárpusz ap.) – 5. hang
27. H	Helládiosz fszvt.
28. K	Eutik fszvt.
29. Sz	☉ Húsvét ünnepzárása – (Teodózia vtnő)
30. Cs	⊕ Az Úr mennybemenetele – (Izsák szé.)
31. P	Uü. – Hermiász vt.

Szabad hét

JÚNIUS

1. Szo	Uü. – Jusztinosz és tsai. vtk.
2. V	Az első (nikeai) egyetemes zsinat igaz hitű atyáinak emléke – Uü. – (Nikéforosz hv. fp.) – 6. hang
3. H	Uü. – Lukilliánosz és tsai. vtk.
4. K	Uü. – Metrofán fp.
5. Sz	Uü. – Dorotheosz fszvt.
6. Cs	Uü. – ☉ Tivadar nvt. ereklyéinek átvitele – (Visszáron és Hiláron szé.)
7. P	☉ Mennybemenetel ünz. – (Teodosz fszvt.)
8. Szo	<i>Halottak emlékezte</i>
9. V	⊕ Pümkösdvas. – A Szentlélek eljövetele – (Cirill fp.) – (7. h)
10. H	☉ Pümkösdhétfő – A Szentháromság ünnepe – (Sándor és tsai. vtk., Timóteus fszvt.)
11. K	☉ Uü. – Bertalan és Barnabás apk.
12. Sz	Uü. – Onufriosz rem., Péter szé.
13. Cs	Uü. – Akvilina vtnő
14. P	Uü. – Elizeus pr., Metód hv.
15. Szo	☉ Pümkösd ünz. – (Ámosz pr.)
16. V	Mindenszentek vasárnapja – (Tikhón fp.) – 8. hang
17. H	Mánuel és tsai. vtk. – <i>Apostolfejedelmek bünb. idő kezdete!</i>
18. K	Leontin vt.
19. Sz	☉ Júdas ap.
20. Cs	Metód fszvt.
21. P	Julián vt.
22. Szo	Özséb fszvt.
23. V	Pümkösd u. 2. vasárnap – Agrippin vtnő – 1. hang
24. H	✦ Keresztelő János pr. születése
25. K	Uü. – Febrónia vtnő
26. Sz	Dávid szé.
27. Cs	Sámson szé.
28. P	Cirusz és János ingy. orv. vtk.
29. Szo	⊕ Péter és Pál főapostolok
30. V	☉ Pümkösd u. 3. vasárnap – A tizenkét apostol – 2. hang
JÚLIUS	
1. H	✦ Kozma és Damján ingy. orv. vtk.
2. K	☉ Az Istenszülő köntösének elhelyezése
3. Sz	Jácint vt., Anatoliosz fp.
4. Cs	András fp.
5. P	☉ Áthoszi Atanáz és Lampász szé. atyák
6. Szo	Sziszoesz szé.
7. V	☉ Pümkösd u. 4. vasárnap – Cirill és Metód fpk. – 3. hang
8. H	☉ Prokóp nvt.
9. K	Pongrác fszvt.
10. Sz	A nikápolyi 45 vt., Barlanglakó Antal szé.
11. Cs	☉ Eufémia vtnő
12. P	Proklosz és Hiláron szé.
13. Szo	☉ Gábor főangyal, István szé.
14. V	Pümkösd u. 5. vasárnap – Az első hat egyetemes zsinat igaz hitű atyáinak emléke – (Akvilász ap., József szé.) – 4. hang

Szabad hét

FÜLÖP METROPOLITA

Húsvét éjszakáján, hajnalán ezt énekeljük:

*„EZ AZ ÉJSZAKA
A FELTÁMADÁS NAPJÁNAK
HAJNALFÉNYŰ ELŐHÍRNÖKE,
MELYEN AZ ÖRÖK VILÁGOSSÁG
TESTILEG MINDNYÁJUNKRA
KISUGÁRZOTT A SÍRBÓL.”*

A világosság testileg sugárzik! Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogy a világ világossága testté lett, és közöttünk lakozott. Az isteni fény a földre költözött, hogy beragyogja azt, a földre szállt, hogy teremtményeit belülről ragyogja át. Immár nemcsak a mennyei Jeruzsálem tündöklök, hanem a földi is, amely most már új Sion-heggyé válik. Az isteni élet a földre költözött. „A világosság a világba jött” (Jn 3,19). Igaz, hogy a világ nem fogadta be, „ám akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten fiaivá legyenek” (Jn 1,12). Az istenfiúság hatalom. Isteni hatalmat kap az ember.

Ez a hatalom sugárzik az egész húsvéti szertartásunkból. A világosság hatalmáé, az öröm hatalmáé, a győzelem hatalmáé. Mint a szurkolók, akik ujjongva kiáltozzák tele a várost: „Győztünk!” Holott a pályán sem

voltak. De lélekben egyesülnek a küzdőkkel. Krisztus saját halálával legyőzte a halált. Mi ugyan nem maradtunk a pályán kívül, de a győzelmet mégis ő vívta ki helyettünk. Nekünk csak csatlakoznunk kell hozzá. Csatlakozunk a győztesekhez, csatlakozunk az ujjongókhöz! Csatlakozunk a Feltámadotthoz! Ez a győzelmi fény sugárzik ránk húsvét hajnalán, ez a közös öröm tölt be mindnyájunkat ezen a szent ünnepen.

**Legyünk a fény,
a hatalom, a győzelem hirdetői
– és ne csak ezen az ünnepi napon!**

- 1 ELŐSZÓ – Fülöp metropolita: Legyünk fény

LÉLEK

- 4 *Atanáz püspök*: „A földről az égbe átvitt minket Krisztus”
6 *Papp Szabolcs*: Istenszülő Szűz Mária, az életadó forrás
7 A térdhajtási imák
8 *Dobos András*: Hitvallás az Eucharisziáról
10 *Kanyó Mária*: „Éld a húsvét örömét” – könyvajánló
11 *Z. Pintye Zsolt*: Lázár-szombat
12 Amit a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusról tudni érdemes
15 *Fülöp metropolita*: A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra készülve
16 *Sereghy Xénia*: Szentségimádás Keleten és Nyugaton
18 *Manuel Nin*: Térjete be mind a hit ünnepi lakomájára!
20 A bárányok szaga – Legfőbb feladatunk, hogy ismerjük mások fájdalmait és gyógyítsuk sebeiket
22 Szinaxáron – Keresztelő Szent János

EMBER

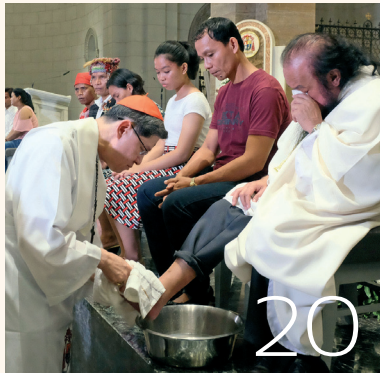
- 24 *Ivancsó Bazil*: Kaland a Föld „alján”
26 *Szemán-Tóth Teodóra*: A panamai Ifjúsági Világtalálkozón jártak fiataljaink
29 Ferenc pápa üzenete a fiataloknak
31 *Trautwein Éva*: Püspöki kérdezz-felelek a Panama-napon
33 *Szabad Boglárka*: Vilmos bácsi, az arlóli mesemondó
34 *Prodán Gergely Teodor*: Világutazó görögök – Taizéi találkozó
37 Az én édesanyám – Szemelvények a miskolci vers- és novellaíró pályázat munkáiból

- 38 *Bucsy Levente*: Nem akartok „saját” gyereket?
40 *Kuzmányi István*: Csíksomlyón fog dobogni az Egyház szíve!
42 *Z. Pintye Zsolt*: Mer-e a pápa magyarul szólni Csíksomlyón?
44 *Szemán-Tóth Teodóra*: Amit a pasztorációról tudni érdemes
46 *Zajác Andrea*: Tudomány – hittel
48 Új parókiák és szervezőlelkességek alakultak
49 *aleteia.org/Magyar Kurír*: A templomba járás jótékony hatása az egészségre
50 *Legeza József* – Könyvespolc mellett
52 *Obbágy Lacus*: GrFc – A biztos pont Budapesten

ÉRTÉK

- 56 *Földvári Katalin*: A máriapócsi kegyhely gondozói: a Nagy Szent Bazil Rend 3.
58 *Ivancsó Bazil*: A Szentföld érdekességei IX.
61 *Homolya Dániel*: Jertek, igyunk új italt – Kereszténység és bor
62 *Terdik Szilveszter*: „Én vagyok az igazi szőlőtő...” – Képi variációk egy témára
65 *Puskás Bernadett*: Hetven éve kezdődött a görögkatolikus egyház felszámolása Kárpátalján
68 *Kührner Éva*: Kalandozások a világ első keresztény államaiban
71 *Kanyó Árpád*: Liturgikus edények II.
74 *Legeza Kata* – Mozivászon előtt
76 Kukta
77 *Petró Eszter*: Isteni GPS – a félelem- és szorongásmentes élethez
78 Ez történt...
80 Mennybemenetel

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS
HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

FELELŐS KIADÓ: DR. VÉGHSEŐ TAMÁS REKTOR

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13-19.

TEL: +36/42-597-600

TERJESZTÉSSEL ÉS MEGRENDELÉSSEL KAPCSOLATOS

INFORMÁCIÓ: KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU

TARTALOMMAL KAPCSOLATBAN:

SZEMLELET@GOROGKATOLIKUS.HU

SZÁMLASZÁM: 10702071-19204893-52300002

(SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS

FŐMUNKATÁRS: SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA, GERNER ATTILA,
KIRÁLY ANDRÁS, SZILÁGYI ICUS,
ZADUBENSZKI NORBERT, POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA,
SZABÓ SÁNDOR, VARGA B. BERNADETT

CÍMLAP: JANKA GÁBOR FELTÁMADÁS CÍMŰ IKONJA
AZ EDELÉNYI GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOMBAN
(FOTÓ: SZABÓ SÁNDOR)

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ

NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ MEGRENDELHETŐ POSTÁN
A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN

A KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU CÍMÉN.

RENDELÉSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ

A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2019

ATANÁZ PÜSPÖK

„A földről az égbe átvitt minket Krisztus”

„...KIK AZ Ő GYŐZELMÉT ÉNEKELJÜK” – FEJZŐDIK BE HÚSVÉTKOR A FÖLTÁMADÁSI KÁNON ELSŐ ODÁJA. GONDOLTUNK-E MÁR VALAHA IS ARRA, HOGY EZ A „GYŐZELMI ÉNEK” NEMCSAK DAMASZKUSZI SZENT JÁNOS ÓTA, HANEM SZINTE „ŐSIDŐKTŐL” FOGVA TARTOZIK HOZZÁ A HÚSVÉTI ÜNNEPLÉSHEZ? A PÁSZKA SZÁMUNKRA MAGA KRISZTUS, DE UGYANAKKOR A FÖLTÁMADÁS NAPJA, S EGYÜTTAL A NAGY „ÁTMENET” ÜNNEPE IS, MELYEN „A HALÁLBÓL AZ ÉLETRE, ÉS A FÖLDRŐL AZ ÉGBE” VONULHATUNK ÁT KRISZTUSSAL. MÁRPEDIG A KIVONULÁST NEMCSAK AZ ELSŐ KERESZTÉNY HÚSVÉT ÓTA, HANEM TÖBB MINT HÁROM ÉVEZREDE TÖRETLENÜL A BIBLIAI HAGYOMÁNY SZERINT SZOKÁS MEGÜNNEPELNI.

A Kivonulás könyvében ugyanis örök érvényű rendelkezést hagyott Isten az ő népére: „*Ez a nap legyen számotokra emléknap, és üljétek meg úgy, mint az Úr ünnepét!*” (Kiv 12,14) S a Biblia következő fejezetében ma is megtalálhatjuk Izrael Egyiptomból való szabadulásának történetét, amelynek felolvasása több mint három évezrede hozzátartozik minden húsvét éjszakájának megünnepléséhez. Az ünneplő zsidók Niszán hónap 14-ére virradó éjjel olvasták fel a kivonulás történetét, annak magyarázatával együtt. Mi, keresztények Krisztus föltámadását ünneplve sem feledkezhetünk meg erről. Sőt, a görög egyház húsvéti virrasztásának első fénypontja épp a kivonuló választott nép „győzelmi éneke” lett. A nagyszombatesti olvasmányok között mindig kiemelkedő helyet foglalt el a Kivonulás könyvének 15. fejezete, amelynek felolvasásakor Mózes énekének verseire az ünneplő keresztények már együtt énekelhetik a refrént: „Énekeljünk az Úrnak, mert dicsőségesen föl-magasztaltattott!” S a felolvasó sorban föleleveníti Isten dicsőségének megnyilvánulásait: „*A lovat és a rajta ülőt tengerbe vetette... Jobbod, Uram, föl-magasztaltattott, jobbod, Uram, megverte az ellenséget!... Az én erősségem és dicséretem az Úr, mert ő lett nekem szabadulásom.*”

De hogyan kerülhetett a zsidó történelemnek ez a tagadhatatlanul fontos epizódja a keresztény egyház húsvéti ünneplésének közepébe?

Mondhatnánk azt, hogy a Vörös-tengeren való átvonulás története elég korán „meg lett keresztelve”, vagyis hogy a zsidókból lett első keresztények már új értelemmel töltötték meg a régi húsvétnak ezt az alapvető emlékünneplését. De még ennél is többről van szó, hiszen már az ősegyház is a kivonulás egész történetét Krisztusban látta beteljesedni, és a tengeren át menekült zsidóság szabadulása csakhamar a húsvéti keresztelés előképe lett. Szent Pál a korintusiakhoz intézett soraiban leszögezte, hogy „*a mi Pászkánk Krisztus,*” „*húsvéti bárányunkat, Krisztust megölték*” (1Kor 4,7). Így az apostoli egyház már a kivonulás egész történetét Krisztus feltámadásának távlatában értette meg: „*mind átkeltek a tengeren..., megkeresztelkedtek a felhőben és a tengerben..., a lelki italt itták. Ittak a lelki sziklából: a szikla Krisztus volt.*” (1Kor 10,2–4)

Ilyen szemmel olvasta fel a keresztény egyház húsvét éjjelén ugyanazt a történetet, mint az ünneplő zsidóság. De számukra már „*az egyéves Bárány: a mi áldott koronánk, Úr Jézus, ki mindannyiunkért önként feláldozta magát...*” S az új ital már nem a pusztai vándorlás kezdetén sziklából fakasztott víz, hanem

„a Krisztus sírjából csörgedező halhatatlanság forrása”.

A kivonulás bibliai történetének kulcsa Jézus Krisztus dicsőséges föltámadása lett, amely már nemcsak a rabságból a szabadság felé tartó vándorlás kezdetét jelentette, hanem végleges átlépést a halhatatlanság országába. Az egyházatyák húsvéti beszédei az „átmenetet” ünneplik: a bűn homályából Krisztus soha le alkonyodó világossága felé. Ez valósul meg húsvét éjszakájának szentségében: a keresztelésben és bérnálásban, s az ünneplő közösség húsvéti szentáldozásában. De ez valósul meg lelki szinten mindazokban, akik „megtisztítva érzékeiket” találkoznak „a föltámadás megközelíthetetlen fényében tündöklő” Krisztussal, s ennek folytán erkölcsileg is átalakulnak. Mózzással együtt ők mindnyájan „győzelmi éneket énekelhetnek”, mert életük átalakulása mutatja, hogy „az Úr dicsőségesen megdicsőült”.

A cikket **Atanáz püspök** chevetogne-i noviciusként írta, megjelent a Görögkatolikus Szemle 1992. áprilisi számában.

LÉLEK

JERTEK, MERÍTSETEK FÉNYT
A SOHA LE NEM ALKONYODÓ
VILÁGOSSÁGBÓL,
ÉS DICSŐÍTSÜK KRISZTUST,
KI FÖLTÁMADOTT HALOTTAIBÓL!

PAPP SZABOLCS

Keleti egyházunkban az Istenszülő tisztelete folytonosan jelen van szertartásainkban. Himnuszaink az Ige megtestesülésében betöltött szerepét, életszentségét, tisztaságát magasztalják, vagy közbenjárását kérik számunkra egyszülött Fiánál. Szerdán és pénteken az úgynevezett sztavrotheotokionok, nem egész pontos fordításban „fájdalmas istenszülői énekek” a Krisztus szenvedése fölött érzett anyai fájdalmát ábrázolják.

A nagyböjt öt péntekjén az akathisztosz himnusz éneklésével tiszteljük az Istenszülőt. Az első négy pénteken a kis esti zsolozsmában egy-egy stációt, vagyis a himnusz negyedrészt énekeljük, az ötödik pénteken, az este végzett szombat reggeli utrenyében a teljes himnuszt végigénekeljük (a görög és a román egyházban a pap éneklé, a hívek csak a refréneket). A böjt nehéz az ember számára, ezért ebben is kérjük Szűz Mária segítségét. Illő tehát, hogy a nagyböjt után a húsvét utáni fényes pénteken is ünnepeljük égi édesanyánkat.

Az életadó forrás ünnepe eredetileg a görög egyház sajátja, ami aztán egy Istenszülő ikontípust is megjelenít. Tulajdonképpen nem konkrét eseményre emlékezik, hanem összefoglalja az Istenszülő tiszteletét, amely egyházunkban mindig Jézus Krisztusra mutat.

Az 5. század közepén egy Leó nevű katona Konstantinápoly egy külső, erdős területén járt. Itt találkozott egy vak emberrel, aki inni kért tőle. Leó beljebb ment az erdőbe, hogy forrást keressen, de jó ideig nem talált. Ekkor női hangot hallott: „Van a közelben víz.” Miután Leó még mindig nem talált, újra hallotta a hangot: „Leó császár, menj kicsit beljebb az erdőbe. Vegyél belőle a kezedbe, és itasd meg a szomjazó vakot. Majd kenj belőle a szemére. Akkor megtudod, hogy ki vagyok én.” Leó valóban megtalálta a forrást, követte a hang utasításait, a víz érintésétől pedig a vak visszanyerte látását. Leó, aki egész életében irtalmas és jószágos volt, az Istenszülő hangját hallotta.

Később Leóból „a thrák” melléknévvel valóban császár lett (457–474), ahogy megjövendölte köszöntésével az Istenanya, és a forrás mellett saját költségén gyönyörű templomot építtetett az Istenszülő tiszteletére. A templom felszentelésére fényes hét péntekjén került sor. A szent vízforrás a továbbiakban is számos csodának lett részese, egyszerű emberektől kezdve királyok és főpapok nyertek itt gyógyulást.

Istenszülő Szűz Mária, az életadó forrás

(Fényes hét péntekje)

Az Istenszülő az életadó forrás, mert testileg szülte meg Krisztust, aki az Élet és az Élet forrása. A görög nyelvben két szó van az életre. Az egyik a „víosz”, ami a fizikai, testi életünkre vonatkozik, és elkerülhetetlenül a halállal végződik. A másik a „zoí”, ami az élet teljességét jelenti. Ez Istentől származik, lélekkel teli. Mi emberek annyiszor megragadunk az élet csupán fizikai síkján, ahol azonosítjuk a boldogságot az egészséggel, sikerekkel, anyagi gondtalansággal. Jézus azonban a kenyérszaporítás csodája után azt mondja magáról, hogy ő mennyből leszállott élő kenyér. Tanításáról

azt állítja, hogy lélek és élet, a megtérést a feltámadáshoz hasonlítja. Nehezen hiszszük el, hogy ha a „zoí” szerint élünk, ami az önzetlen szeretet útja, a leghétköznapibb dolgok is tartalommal telnek meg. Ahogy a szerető gondoskodással készített ételnek finomabb az íze, ahogyan a türelemmel meghallgatott békétlen ember maga is lassan türelmesebbé válik, ahogy betegen vagy megalázottan is megmarad méltóságunk, ha Isten gyermekének érezzük magunkat. Az Istenszülő Szűz Mária, amennyire emberileg lehetséges, Isten tökéletes hajléka lett, ezért közvetíti mind a mai napig számunkra Isten kegyelmét.

A konstantinápolyi templom földrengésekben és háborúkban többször elpusztult, de újraépítették. A török uralom alatt a 17-18. században a forrás is eltömődött, de később kitisztították, és újra templomot emeltek. A görög szabadságharc után, 1825-ben a janicsárok teljesen elpusztították, majd II. Mehmet szultán engedélyével I. Konstantin pátriárka mindössze tizen-négy hónap alatt újra felépíttette 1833–34-ben. Sajnos az etnikai és vallási ellentétek újra és újra előkerülnek. 1955-ben vallási fanatikusok megszenteltelenítették a templomot, azóta a mellette lévő kápolnában végzik a szertartásokat.

A templomot, forrást és monostort magában foglaló komplexum ma Baluklí néven ismert. A „baluk” török szó, azt jelenti, „hal”. Az elnevezés oka egy tragikomikus eset. 1453. május 23-án egy szerzetes serpenyőben halat sütött a forrás mellett, amikor hírt hoztak neki Konstantinápoly elestéről. Ő azonban azt válaszolta, hogy csak akkor hiszi el, hogy a törökök bevették a várost, ha a serpenyőben süülő hal a forrás vizébe ugrik. És a hal valóban életre kelt, és a forrásba ugrott. Ugyanakkor a szentkút medencéjében mindmáig tartanak hét halat, egy leírás szerint olyan a kinézetük, mintha az egyik oldaluk félig meg lenne sütvé.

A te templomod, Istenszülő, Paradicsomkertnek mutatkozott, mint mindig élő folyó, mely gyógyulást forrásos a hittel oda járulóknak. Belőled, mint életadó forrásból, megszentelést és örök életet mérítünk, mert te közbenjárásértünk a tőled született Üdvözítő Krisztusnál, hogy üdvözítse lelkünket. (Az ünnep tropárja, 1. hang)

A térdhajtási imák

ŐSI HAGYOMÁNYA EGYHÁZUNKNAK, HOGY PÜN-KÖSDKOR, NYOMBAN AZ ÁLDOZATI LITURGIA VÉGÉN MEGKEZDJÜK A VECSERNÝÉT. A VECSERNÝÉBE HÁROM IMÁT IKTATUNK BE. AZ IMÁKAT TÉRDELVE VÉGEZZÜK (SOK KELETI EGYHÁZBAN A PAP A HÍVEK FELÉ FORDULVA TÉRDEPEL), EZÉRT NEVEZZÜK EZEKET TÉRDHAJTÁSI IMÁKNAK. PÜN-KÖSDRE KÉSZÜLVE ÉRDEMES ELŐRE ÁTGONDOLNI E HÁROM IMA TARTALMÁT, ÍGY JOBBAN TUDUNK RÁJUK FIGYELNI.

Tartalmilag hasonló a három ima bevezetője. Isten magasztalása, igazi dicsőtés az, ahogyan általuk megszólítjuk Istent. Ő az, aki megvilágosít a Szentlélek világosságával. Ő az, aki megkötözi a sátánt, és nemcsak megtanít minket helyesen kérni, hanem teljesíti is kérésünket.

Ugyancsak azonos gondolatot tartalmaz mind a három ima befejező része: mivel a vecsernyében mondjuk el azokat, érthető, hogy befejezőként esti imádságot mondunk, éjjeli nyugalom kérését csatoljuk a térdhajtási imákhoz. Ezek közül másodikként a nagy esti zsolozsmából Nagy Szent Bazil imáját vesszük át, a harmadikhoz pedig az áldozópapok esti imájából mondjuk el a nyolcadikat.

✠ **AZ ELSŐ** térdhajtási ima sajátos mondanivalója a bűnbánat. Ebben az imában tehát a múltra tekintünk.

✠ **A MÁSODIK** ima előre tekint. A Szentlélek segítségét kérjük benne, hogy nyissa meg ajkainkat, tanítson meg arra, hogy miért kell imádkoznunk. Kormányozza életünket, mutassa meg az utat, amelyen járnunk kell, adja meg számunkra az értelem, az istenfélelem és az igazság lelkét. Ő ugyanis minden jótétemény bőkezű megadója.

✠ **A HARMADIK** ima a pünködszombati halottak napjához kapcsolódik. A keleti egyházban pünkösd szombatján vagy az ünnep napján keresik fel legtöbbször elhunyt szeretteik sírját. Ezért e harmadik ima első részében halottainkról emlékezünk meg. Istent kérjük: nyugtassa meg elhunyt szeretteink lelkét.

Azután önmagunkért imádkozunk. Krisztus csalhatatlanul megígérte a mi föltámadásunkat, mi tehát reménykedünk, reméljük, hogy elnyerjük az örök élet jutalmát.

Pünkösdkor szertartásunk a vecsernyével, a térdhajtási imákkal hosszabb a megszokottnál. Vegyünk részt rajta ennek ellenére örömmel és türelemmel. Imádkozzunk együtt Istent dicsőítve és magasztalva bűneink bocsánatáért; egy, a Szentlélektől irányított értékesebb életért, elhunyt szeretteinkért, a jó halál kegyelméért és az örök életért.

A térdhajtási imák lényegében azt jelzik, hogy a húsvéti, örvendező és ünneplő időszak véget ért, újra rászorulunk a bűnbánatra, melynek egyik jele a térdeplés.

Ezzel kapcsolatban Bálint Sándor néprajzkutató közli a 18. századi református prédikátor, Bod Péter írását, amelyet azért tartunk fontosnak, mert megmutatja, hogy a bizánci liturgia szelleme mennyire érezte még a reformáció idején is a hatását. „A páskabaránynak megétele után örven napot számláltak, az ötvenedikén az Istennek áldozatot mutattak a mezei áldásért, amely ünnep volt és görögül pentekosté – ötvenedik, ami nyelvünkön abból formálódott, szóval mondatik pünköstnek. Ez nevezetessé tétetett osztán, midőn a Szentlélek az apostolokra elküldetett. Nemcsak az ötvenedik napot tartották pedig innepnek, hanem az egész ötven napokat, amelyekben nem böjtöltek, térdet nem hajtottak, hanem fennállva könyörgöttek, szent énekléssel töltötték idejüket, amelyet a negyven napi böjt idején nem cselekedtek. Szent Ambrus így szólt: Az Úr rendelte, hogy a negyven napokon szomorkodjunk, az ötvenedik napokon pedig örvendjünk.”

DOBOS ANDRÁS

HITVALLÁS az Eucharishtiáról

A kereszténység első idejéből alig maradt ránk írásos emlék az Eucharishtiáról. Ennek oka az a féltő gond, mellyel Krisztus követői hitük legféltettebb misztériumát óvták, nehogy illetéktelen személyek, a közösségen kívül állók tudomására jusson olyasvalami, amit úgysem érthet meg a titokba beavatlan hitetlen, meg sem sejthet belőle semmit a keresztség által még föl nem világosult értelem, hiszen még a hívó elme sem lesz képes soha fölfogni azt. Öt percben összefoglalni tehát mindazt, amit tudni kell róla, több mint merész vállalkozás. Mégis, minthogy idővel az Eucharisztia körüli titoktartás megszűnt, komolyan kell vennünk Péter apostol intését:

„Mindenkor legyetek készen arra, hogy válaszolni tudjatok mindenkinek, aki a bennetek lévő reménység okát kérdezi tőletek” (Pét 3,15).

Ez a rövid írás abban a reményben fogalmazódott meg, hogy segítségére lesz másoknak, ha netalán hitükről kérdezik őket, s néhányak számára talán olyan megvilágításba is helyezi ezt a misztériumot, amelyben eddig nem szemlélték.

Szenvedésének előestéjén az Úr Jézus elfogyasztotta tanítványaival az ünnepi vacsorát. A zsidó szokásoknak megfelelően mondta el az áldásokat az étel és ital fölött. Egyetlen új mozzanat volt ezen a lakomán. Amikor kezébe vette a kenyeret, ezekkel a szavakkal nyújtotta tanítványainak: „Vegyétek, egyétek, ez az én testem, mely érettetek megtöretik a bűnök bocsánatára.” A borral teli kelyhet pedig így adta át nekik: „Igyatok ebből mindnyájan, ez az én vérem, mely érettetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.” A kenyérből és borból való részesedés által tanítványai az ő testében és vérében, vagyis az ő életében részesültek. Jézus előre jelezte nekik: ő hal meg helyettük, ő adja saját életét értük a keresztfán, hogy nekik örök életük legyen. És nemcsak nekik, hanem a népek sokaságának, hisz „Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz benne, el ne veszzen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16).

De hogyan hat ránk mindaz, ami kétezer évvel ezelőtt történt? Hogyan részesülünk mi

Jézus megváltó halálában, mi, akiket a keresztségben a Lélek által az Atya gyermekeivé fogadott, de akiket kétezer év és háromezer kilométer választ el a Golgota hegyi eseményektől? Jézus azt is mondta tanítványainak azon a titkos vacsorán: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Ennek a végrendeletnek engedelmeskedve gyűlünk össze időről időre mi is, a krisztushívők mai közössége, s a kereszthalál és föltámadás már nem egy térben és időben elszigetelt esemény számunkra, hanem belehelyezkedés Isten örök jelenébe. Így amikor egybegyűlünk a Szent Liturgiára, az Eucharishtiára, Krisztus titokzatos, de nagyon is valóságos módon ott van közöttünk. Jelen van először is az ünneplő Egyházban, amely az ő teste (1Kor 12,27). Azután, amikor a szertartás szövegei és cselekményei által megemlékezünk az ő életének mozzanatairól, azok valósággá válnak számunkra, hiszen a liturgia alatt Isten időtlen idejében leledzünk. Végül, Krisztus annyira jelen akar lenni közöttünk, hogy a kenyérben és a borból, melyet magunkhoz veszünk, saját testét és véréát adja nekünk is.

A Szent Liturgia tehát nem egy a sok imádság közül. Igaz, egy nagy imádság köré épül föl az egész szertartás. Először Isten ígését hallgatjuk a szentírási szakaszokból, majd mintegy feleletül hálaadásunkat (innen a görög eredetű „Eucharisztia” szó) és kéréseinket visszük a pap szája által ölébe. A liturgia, ahogy a görög eredetű, amolyan közmunkát jelentő elnevezés is utal rá: egy közös mű, amelyen Krisztus saját testét, az Egyházat építi a Szentlélek által.

Az anaforának nevezett központi imában a pap a Mennyei Atya elé viszi a hívek közösségének kérését. Ennek az imának ma csak néhány részletét halljuk, a többi részét különböző és bonyolult okokra visszavezethető szokás szerint a pap csöndben mondja. A Szent Liturgia azon pontján kezdődik, amikor a pap áldással köszönti az egybegyűlteket: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete és a Szentlélek közöltetése legyen mindnyájatokkal”; a lezárása pedig az a dicsőítés, melyre minden jelenlévő „amen”-nel válaszol: „És add, hogy egy szájjal és egy szívvel dicsőítsük és magasztaljuk a te legtisztább és főséges nevedet...” A pap ebben az imában a hívek könyörgése által megtámogatva leedi a Szentlelket az adományokra, a búzakenyérre és a kevés vízzel kevert szőlőborra, hogy azok Krisztus testévé és vérévé legyenek, s hogy azokat magunkhoz véve mi is mind szorosabban egybeforrjunk az ő testében, az Egyházban. Az Atya pedig egészen biztosan meghallgatja ezt a nagyszerű imát, hiszen a pap, hogy kérésének nyomatékot adjon, magának az Úr Jézusnak a szavait idézi: „Vegyétek, egyétek... Igyatok ebből...” Az ő utolsó kérése, az ő testamentuma volt, hogy így cselekedjünk.

A liturgián való részvétel akkor teljes, ha mindannyian, akik erre az imára ráfeleltük az „amen”-t, meg is áldozunk, vagyis magunkhoz vesszük a Szent Testét és a Szent Vért, melyet a pap egy kanálka segítségével nyújt ajkunkhoz. Egy görögkatolikus kereszténynek ezért mindig törekednie kell a teljes részvételre, ha pedig valami súlyos bűn miatt kizárná magát a részvételből, igyekeznie kell, hogy bünbánatot tartva a szentgyónás által újra bebocsátást nyerjen az eucharisztikus közösségbe. S noha Krisztus asztalához értelem szerűen csak Egyházunk tagjai kapnak meghívást, reméljük, hogy általunk, akik a világban mint „Krisztus sója” vagyunk jelen, valahogy minden jóakarát ember egybekapcsolódik övele. Sőt, a Szent Liturgián közösségben lehetünk elhunyt szeretteinkkel is, hiszen míg a templomban vagyunk, Isten örök országába kapunk belépést, a feltámadott Krisztus jelenében vagyunk. „Áldott az Atya, a Fiú és a Szentlélek országa...” – ezekkel a szavakkal veszi kezdetét minden eucharisztikus ünnepelésünk. Ezért

emlékezünk meg meghalt testvéreinkről, és ezért végzünk liturgiát szentjeink, megdicsőült testvéreink égi születésnapján is, tudva azt, hogy semmilyen más módon nem kerülhetünk ilyen közel hozzájuk ezen a világon.

Az Egyház szeretőn gondoskodik azokról a tagjairól is, akik valami oknál fogva nem vehetnek részt az Eucharisztia ünneplésén. Szilárd hittel vallja, hogy Krisztus, ha már egyszer átadta magát nekünk a kenyérben és borban, nem másítja meg szavát, és jelen marad azokban. Így részesedhetnek belőle a távollévők is. Az Eucharisztia jelenti tehát egyrészt magát a

lomban. Ennek a szokásnak az alapja nem valami elvont teológiai elv volt, hanem az a szilárd meggyőződés, hogy akik Krisztus testében részesülnek, azok az ő tagjaiként valóban beépülnek Krisztus testébe, az Egyházba. Mármost ez a „test” nem csupán egy jámbor kép, hanem valóság: Krisztus testének tagjai élő és igazi közösséget alkotnak, melynek első látható szintje az egyházközség. Az eucharisztikus ünnepelés helye ezért alapvetően a parokiális közösség, s ha ma már nem is kivitelezhető, hogy minden Szent Liturgián a közösségnek minden tagja részt vegyen, mindig törekednünk kell arra, hogy lehetőség szerint

„VEGYÉTEK, EGYÉTEK,
EZ AZ ÉN TESTEM...”

szent cselekményt, melyben megünnepeljük Krisztus életét, halálát és feltámadását, és jelenti az adományokat is, a bort és a kenyeret, amelyeket mi – felajánlva az Atyának – visszakapunk, de immár a Szentlélek által az ő Fia testévé és vérévé átváltoztatva. Ezeket őrzi minden egyházközség a maga templomában, hogy szükség esetén, ha liturgiát nem lehet ünnepelni, megerősíthessék vele magukat a szenvedők: elsősorban a betegek és azok, akiknek ez lesz úti eledelük a másik világba vezető úton. De ezzel a megőrzött Szent Testtel vigasztalódunk azokon a napokon is, amikor, jöllehet összegyűlünk a templomban, a bőjt komorabb hangulata miatt ősi hagyomány szerint mégsem ünnepelhetjük sem az Aranyszájú Szent János, sem a Nagy Szent Bazil atyánk által ránk hagyományozott Szent Liturgiát. Ilyenkor, az úgynevezett Előszenteltek Liturgiáján, az előző vasárnapi vagy ünnepnapon félretett adományokat vehetjük magunkhoz.

Keresztény őseink ragaszkodtak ahhoz, hogy egy és ugyanazon a napon egyetlen Szent Liturgiát ünnepeljenek ugyanabban a temp-

egybegyűljünk az ünneplésre, amikor csak tehetjük. Az Eucharisziában való részesülés nemcsak erkölcsi feltételekhez kötött, hanem morális következményekkel is jár: ha a Szent Liturgián azért könyörögtünk, hogy a Szentlélek egy testté forrasszon minket, nem lehetünk közömbösek vagy, ami még rosszabb, ellenségesek ugyanannak a testnek a tagjaival szemben, amelyhez magunk is tartozunk. Az Eucharisztia nem magánügy, nem privát imádság; távol áll tőle minden önzés, individualizmus, széthúzás vagy viszály, mert az maga a legteljesebb közösség Isten és ember, ember és ember között, ami csak lehetséges e világon.

Az első krisztushívők számára a vasárnapi Euchariszián való jelenlét éppen ezért nem is volt kérdés. Erre a napra vártak egész héten, s ebből a naptól éltek aztán tovább egy hétig. Ez volt az ő áldozatuk az Úrnak. Nekünk is ez a legtöbb, amit az Atyának felajánlhatunk, és a legnagyobb ajándék, amit tőle kaphatunk.

KANYÓ MÁRIA

„Éld a húsvét örömét”

KÖNYVAJÁNLÓ tavaszi felüdülés gyanánt

Mai felgyorsult világunkban sokszor nagy nyomást érzünk a fejünkben, és már nem nagyon tudjuk, mihez folyamodjunk, ami valami mást, valami harmonikusabb csendességet nyújt.

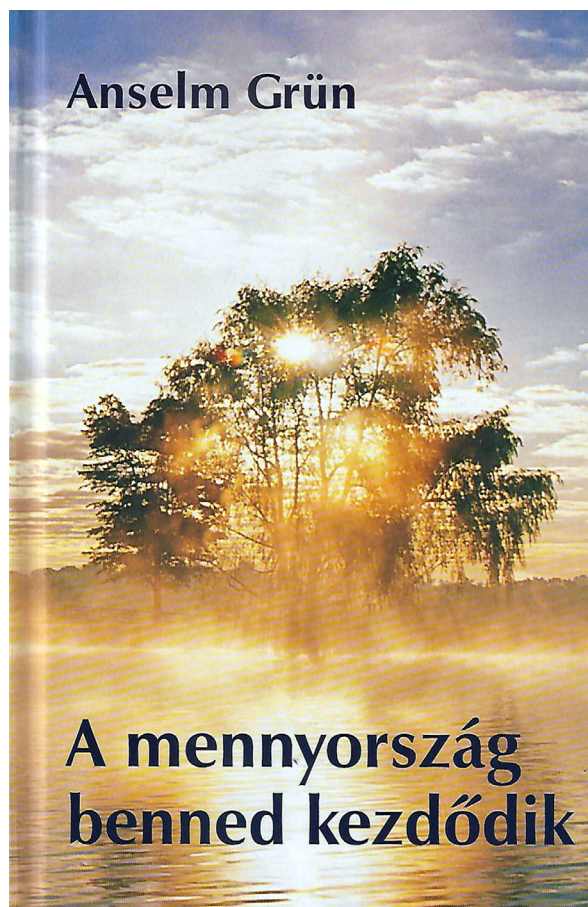
A hétköznapi feladatok sora, a programokon való részvétel, a családi események... – mind olyan élethelyzetek, amelyek fontosak és értékesek, ezért szívesen jelen leszünk azokon. Világunk hangos zajai, a cikázó fények, a bevillanó képek, az információk sokaságának hatása egy bizonyos szintig lehet hasznos, praktikus, s egy ideig akár üdítő is. Az ember számára információk tömkelege adhat a technika fejlődésével ilyen-olyan válaszokat a fejében dúló gondolataira. Az információ-áradattal azonban, ha nem vigyázunk, agyunk teljesen rááll erre a gépezetre, és szinte robotemberként teleimportálódunk sokféle ember mindenféle erőltetett, racionális és érzelmi hatásával.

Amikor egy napon úgy éreztem, hogy túl sok az ismeret, hír, ember, aki/ami terhelően hatott rám, a könyvespolcon kezdtem kutatgatni, és megakadt a szemem egy könyv címén: „A mennyország benned kezdődik” – és elolvastam a könyv hátoldalán található összefoglalót:

„Éppen egyre ridegebbé váló üzleti világunk kelt bennünk vágyakozást egy olyan lelkiség iránt, amely a belső szabadságba vezet bennünket, amely arra hív minket, hogy fedezzük fel magunkban a csend terét, amelybe nem léphet be ennek a világnak a zaja.” (Anselm Grün)

Így találtam rá Anselm Grün könyveire, majd hangskönyveire, amelyeket a tavasz bontakozó sugarainak fényében a szabad levegőn is szívesen lapozgatok.

Keresztényként nyilván Krisztus szava, a Szentírás olvasása nem hanyagolható el, de mellette ezek a könyvek – korunkbeli nyelvezettel – megerősíthetik a Biblia üzenetét, és gondolatébresztő gyanánt szolgálhatnak. A könyveket hatásosabbnak érzem, azonban a hangskönyv is jó lehetőség azok számára, akik nem vagy gyengébben látnak, de szeretnének értékes gondolatok meghallgatása során feltöltődni. A hangskönyvek

nagyon jó lehetőséget biztosíthatnak az egyházközségekben tartott lelki napok eseményeinek kiegészítésére is, például idősoththonokban kiváló lelki feltöltődés lakóink számára.

Az olvasás kezdetén tartottam attól, hogy – mivel egy szerzetes atya írta – nagyon nehéz, teológiai és szigorú, „életmentes” lesz, így megfordult a fejemben: lehet, hamar félbe is fogom hagyni... Aztán azt vettem észre, hogy egyre több oldalt akarok magamba szívni, s egyre nehezebben teszem le a művet. Így kezdtem el a szerző több könyve után is kutatni, és azokból erőt meríteni. Azért tartom jobb választásnak a lapozható könyv olvasását, mert a csendben – a hangsúlyozó felolvasó hatásától nem befolyásolva – a sorok közt is ráeszmélhetünk egy-egy nekünk irányzott üzenetre. Akár jegyzetelhetünk is közben, vagy lefényképezhetjük a számunkra értékes mondanivalót tartalmazó oldalakat.

A könyvek külleme is igen figyelemfelkeltő számomra. A könyv témája vonzóvá válik egy hozzá illő képpel, mely kíváncsivá teheti olvasóját a tartalom iránt. Egy irányba mutató, de mégis több út lehetőségét elénk táró, sokrétű témát nyújtó lelki olvasmányok ezek. Szerzőnk könyvei különböző terjedelműek, így ha valaki csak belekóstolni szeretne, egy rövidebb terjedelmű írás kiválasztásával megízlelheti a szerzetes atya stílusát. Művei részekre oszlanak, tehát igyekeznek lényegre törő tagolással, alcímekkel felkelteni az olvasó figyelmét. Vannak olyan „kérdés-válasz” típusú írásai, melyekben egy-egy oldalon fejt ki, válaszol meg kérdéseket (*Válaszok könyve; Az életművészet könyve*). Több témát érint, címe alapján ki-ki megtalálhatja az éppen számára aktuális gondolatokat tartalmazó olvasmányt. Ír a boldogságról, melyre minden ember vágyik (*Minden napunk út a boldogsághoz*). Útmutatót ad a különböző betegségek – kiégés, félelmek – megelőzésére, kezelésére (*Hogyan kerüljük el a kiégést; Változtasd át félelmedet*). Lelkigyakorlat-jellegű írásaival segíti olvasóját a lelki élet formálásában, és felkészítést adhat egy-egy ünnepre való készüllet kapcsán (*Hétköznapi lelkigyakorlata; Hét szó az életért*). Feldolgozza a nyolc boldogság mondanivalóját (*Isteni boldogság*). S akár

ajándékkönyvként is adható művével is megismerkedhetünk (*Gondolatok születésnapra*). S mindezek csak – az általam ismert – töredékei azoknak a műveknek, melyeket több nyelvre is lefordítottak.

Számomra azért nagy öröm, hogy rátaláltam ezekre az olvasmányokra, mert szabadidős kikapcsolódásom értékes részévé váltak. Egy olyan „magányos”, szabadidős tevékenység, melyben mégis azt érzem, beszélgetek közben valakivel, aki tanácsot ad, magyaráz, elgondolkodtat, lelkesít, nyugtat... s nem utolsósorban hitet ad, és jókedvre derít. Nem nehéz a nyelvvezete, nem kell hozzá komoly teológiai tudással rendelkezni. A komoly teológiai tudású atya az egyszerű ember számára is felfogható gondolatmenetével tudja átadni spirituális témáit.

Szívből ajánlom mindenkinek, hogy tavaszi felüdülésként, illetve húsvét ünnepének alkalmából legalább egy szelétét ízlelje meg e csodálatos gondolatokat tartalmazó könyvek egyikének – mely a kiváló bencés szerzetes író tollából származik –, hogy ne csak elteljen számodra, hanem „éld a húsvét örömét”!

Z. PINTYE ZSOLT

LÁZÁR-SZOMBAT

A hatodik péntek...

A hatodik pénteken már lezárul a nagyböjt, mivel az azt követő Lázár-szombat és virágvasárnap egy külön kis szigeteket alkotnak a nagyböjt és a még szentebb nagyheti napok között.

„JÖJJ KI!” – szól ellentmondást nem tűrve, mégis türelemmel. *Jöjj ki... Jöjj...* – visszhangzik a sziklasírban. És egyszer csak feltűnik Lázár megkötözve, arca kendővel leborítva. Aki látja, el sem hiszi! Visszafojtott lélegzetek, hitetlenkedés, álmélkodás. A félelem hangján zsisibong, fecseg a nép. A négy napja elhunyt Lázár pedig ott áll köztük. A bátrabbak tapogatják, rángatják, megérintik, ölelgetik. Mások a félelemtől egyszerűen visszahökölnek...

„JÖJJ KI...” – milyen egyszerűen szól a parancs. Csak ki kell jönni a fényre. Csak hallgatni kell a hívó szóra. Csak fel kell állni, és járni kell...

Néha ez a legnehezebb: kijönni, felállni, járni. Újjá kell születni hozzá, le kell győzni önmagunk, el kell hinni, hogy tudunk járni, hogy képesek vagyunk lépést tenni. Előre menni.

Hinni kell, hogy meg tudjuk tenni mi is. Mert a parancs mindannyiunknak szól: *kelj fel, jöjj ki és járj...*

Indulj el, légy újból ember. Mert mint Lázár, kapsz még egy esélyt, hogy higgy, remélj, szeress...

Amit a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusról tudni érdemes

A kérdésekre FÁBRY KORNÉL, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (NEK) általános titkára válaszol.

Forrás: Baranyai Béla, Magyar Kurír

Mikor lesz a budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (NEK)?

2020. szeptember 13–20. között rendezik meg Budapesten az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust.

Mit jelent az eucharisztikus kongresszus kifejezés?

Egy olyan nagyszabású, nemzetközi – azaz több országból érkező vendégek részvételével zajló – esemény, melynek középpontjában Krisztus értünk vállalt áldozata, megváltásunk titka áll, melyet az Oltáriszentség testesít meg.

Miért iec2020.hu a központi honlap címe, miért nem [nek2020](http://nek2020.hu)?

Nemzetközi esemény lévén, az angol nyelvű megnevezés (International Eucharistic Congress) kezdetüiből álltak a korábbi kongresszusok domainnevei (*iec2012*, *iec2016 stb.*). Ezt a hagyományt vittük tovább. Hazai kommunikációban ugyanakkor használjuk a NEK rövidítést is.

Mióta vannak ilyen találkozók?

Az eucharisztikus kongresszusok kezdeményezője Emilie Tamisier dél-franciaországi asszony volt, aki eleinte zárandoklatokat szervezett az Eucharisztia jegyében, első alkalommal 1874 júniusában Avignonban, majd egy hónappal később Arsban, Vianney Szent János egykori szolgálati helyére. A következő évben Douai-ban gyűltek össze Tamisier asszony felhívására, a szervezők örömeire ötven ezer hívó és öt püspök vett részt a zárandoklaton. E sikeren felbuzdulva a francia eucharisztikus mozgalom vezetői elhatározták, hogy a záran-

doklatokat minden évben megtartják, s külön kongresszussal zárják le őket. Így került sor 1875 szeptemberében az első nemzeti eucharisztikus kongresszusra Faverney-ben.

Milyen időközönként rendeznek ilyen eseményeket?

Ma már négyéves gyakorisággal rendezik a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusokat (az olimpiai játékokkal azonos évben). A kezdeti időszakban még nem volt ilyen periódika benne. Megesett, hogy az egymást követő évek mindegyikében volt Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus, de előfordult az is, hogy a történelmi helyzet miatt évekig nem tudtak ilyen eseményt szervezni.

Milyen célból szervezik meg a kongresszust, és milyen hatással lehet annak a közösségnek az életére, mely megrendez egy ilyen alkalmat?

A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus célja az Oltáriszentség közös ünneplése, az Eucharisztia megismerésének és tiszteletének elmélyítése. A kongresszus szervezése, megtartása ajándék és egyben lehetőség arra, hogy tanúságot tegyünk Krisztusba vetett hitünkről, hogy megmutassuk a világnak, mi a hitünk valódi kincse. Az Oltáriszentség megváltásunk misztériumát hordozza. Ennek közös ünneplése igazi közösségi élmény. A rendezvényre való felkészülés alkalmat ad az egység megélésére, hitünk elmélyítésére, valós istenkapcsolat megélésére, és arra is, hogy megmutassuk a világnak keresztény hitünk valódi értékeit.

A más vallásukat és a nem hívőket is hívják erre a rendezvényre?

Már az előkészítési időszakban is több olyan rendezvényt szervezünk, amelyekre nemcsak katolikusokat, hanem más felekezetek hívőit, előadóit is hívjuk, várjuk. Ezáltal az Eucharisztia azon dimenzióját is láthatóvá tudjuk tenni, miszerint Krisztus egységgé, közösséggé formál mindannyiunkat.

Természetesen a nem hívőket is várjuk a rendezvényre. Számos olyan program lesz, amely révén betekintést kaphatnak a keresztény közösségek életébe. Az eseményen elhangzó tanúságtételek, beszélgetések pedig segítenek megérteni azt, hogy mit jelent életünkben az Oltáriszentség, hogyan lesz mindez életünk valódi forrása.

Milyen felkészítő események várhatók?

Évente több nemzetközi szentségimádást szervezünk, ami azt jelenti, hogy egy előre meghatározott napon a világ minden pontján egyórás elcsendesedést tartanak. Emellett számos plébánián folytatódik a „Szentségimádás iskolája” rendezvénysorozat is, minden érdeklődőt bátorítunk a bekapcsolódásra. Továbbá a missziós kereszt – mint a kongresszus szimbóluma – országjárását is számos esemény és program kíséri. Vannak helyi rendezvények, előadások, beszélgetések, valamint magam és munkatársaim is több településre ellátogatunk, hogy a jövő évi eseményről és annak lelkiségéről beszéljünk az érdeklődőkkel. Az ifjúság számára táborot szervezünk a liturgia és a zene kapcsolatáról, valamint szeptemberben hateres fiatalot várunk a Forráspont rendezvényre. Az előző évekhez hasonlóan idén november 26–28. között is eucharisztikus pasztorális konferenciát tartunk Esztergomban. Ezenfelül több olyan eseményt is tervezünk, amelyekkel nemcsak a hívőket szeretnénk megszólítani, hanem a társadalom többi tagját is, betekintést adva a keresztény közösségek életébe, a Magyar Katolikus Egyház működésének sokszínűségébe. Az eseményekről az eucharisztikus kongresszus honlapján és Facebook-oldalán is folyamatosan tájékozódhatnak az érdeklődők.

Mik lesznek a kongresszus főbb eseményei Budapesten?

Természetesen a szentmisék állnak a fókuszban, emellett lesz közös elsőáldozás is, amelyre idén május 20-ig lehet jelentkezni mindenkinek a saját közössége plébánosán keresztül. Ezenfelül számos teológiai témájú előadás, tanúságtétel és különböző fakultációk is lesz-

Minden forrásom belőled fakad. (Zsolt 87,7)
**52. NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS
 KONGRESSZUS**

Budapest, 2020. szeptember 13-20.

nek, valamint több kulturális és evangelizációs eseménnyel is készülünk. Minden korosztályt szeretnénk megszólítani, ennek érdekében családi napot is rendezünk a Margitszigeten, és ifjúsági programra várjuk a fiatalokat, országos találkozóra a ministránsokat. A jövő évi rendezvény eseményeiről bővebben az iec2020.hu oldalon olvashatnak.

Hol tartják meg a rendezvényeket?

A már említett programtáblánál fel is tüntettük az események helyszíneit. A főváros kiemelt pontjain kapnak helyet a rendezvények: Puskás Ferenc Stadion, Hungexpo, Papp László Sportaréna, Kossuth tér, Hősök tere, Szent István-bazilika.

Mikor lesz a nyitó szentmise?

A nyitó szentmise 2020. szeptember 13-án 16 órakor lesz a Puskás Ferenc Stadionban. A szentmise előtt kerül sor az esemény ünnepélyes megnyitójára.

Ezen a szentmisén lesz elsőáldozás is?

Igen, ezen a misén kerül sor a fentebb már említett elsőáldozásra is. A kongresszus központi üzenete, célja az Oltáriszentség közös ünneplése, a tanúságtétel. Mi lehetne szebb nyitóeseménye egy ilyen rendezvénynek, mint azokkal a fiatalokkal együtt ünnepelni, akik ekkor veszik életükben először magukhoz Krisztus testét. Ahogy már említettük, a kongresszus nyitómiséjén tartandó elsőáldozásra idén május 20-ig lehet jelentkezni, mindenkinek a saját közössége plébánosán keresztül. Csatlakozzunk minél többen a közös ünnepléshez, feledhetetlen élmény lesz, mutassuk meg a nagyvilágnak a közösség erejét, a közös ünneplés örömét.

A szülők is részt vehetnek gyermekük elsőáldozásán?

Természetesen. Az elsőáldozáson részt vevő fiataalt bármennyi családtag elkísérheti az eseményre. A fentebb már említett jelentkezéssel együtt kell leadni a kísérő családtagok várható létszámát, a szervezők ezeket az adatokat plébániánként összesítik. Az utazással, az eseményen való ültetéssel és a lebonyolítással kapcsolatban bővebb információ az iec2010.hu oldalon olvasható.

Külhoni (határon túli) magyarokat is várnak az elsőáldozásra?

Természetesen. Ők is ugyanúgy jelentkezhetnek; örömmel látjuk a határon túli magyar elsőáldozókat is hozzátartozóikkal együtt.

A főbb programokon túl lesznek lelkipásztori programok is?

A főbb programokon túl a plébániákat is szeretnénk bevonni, valamint a templom falain kívül is evangelizálni utcai színpadokon, mint a 2007-es városmisszió.

Szeretnénk a templomokat is nyitva tartani egész héten, az oda betérőket nemcsak idegenvezetéssel várni, de evangelizálni is. Lesznek imák, szentségimádások, tanúságtételek, és minden, amit egy-egy közösség, egyházközség, szerzetesközség adni tud hitéből, szeretetéből.

Hol lesznek a szakmai programok?

A szakmai programok kiemelt helyszíne a Hungexpo lesz. Hétfőtől péntekig (2020. szeptember 14–18.) mindennap lesz reggeli ima, tanítás, tanúságtétel, szentmise, ebéd és fakultáció.

Csak Budapesten lesznek rendezvények?

A rendezvényhez kapcsolódó felkészülési események országszerte zajlanak, a jövő szeptemberi rendezvény programjai azonban a fővárosra és Esztergomra koncentrálnak.

Milyen kulturális eseményeket tartanak a kongresszus hetében?

A kulturális programok véglegesítése még zajlik, de lesznek koncertek (a teljesség igénye nélkül például Csik zenekar, Szent Efrém kórus, Moszkvai Patriarkátus kórusa, 100 Tagú Cigányzenekar, komolyzenei koncertek a Zeneakadémián, keresztény könnyűzene), színelőadások, vetítések, kiállítások és sok olyan program, melyet az e hétre eső Ars Sacra Fesztivál keretében rendeznek meg.

A kongresszus hetében szervezik meg 2020-ban az Ars Sacra Fesztivált?

Igen, a fent említett programok közül is sok olyan lesz, melyet az e hétre eső Ars Sacra Fesztivál keretében rendeznek meg.

Milyen eseményekre várják a fiatalokat?

Az egész hétre várjuk a fiatalokat, de főként a rendezvény időszakának második felére koncentrálnak a nekik szóló rendezvények, zenés programok, koncertek: csütörtök este közösségek szentségimádása a Szent István-bazilika előtt, pénteken ifjúsági est a Papp László Sportarénaiban. Ezeken túl is minden közös programra várjuk a fiatalokat.

Lesz külön rendezvénye a családoknak?

Terveink szerint lesz egy kiemelt nap a családokra fókuszálva, ennek helyszíne a Margitsziget.

A gyermekeket milyen programokra várják?

Koruktól függően a nyitó szentmisére, a családnapra, a ministránsokat a hétvégi találkozóra, a fátylás, eucharisztikus körmenetre és a zárómisére is a Hősök terére.

Lesz-e a rendezvény idején körmenet?

Igen, 2020. szeptember 19-én 17 órakor kezdődik a szentmise a Kossuth téren, majd ezt követően fátylás, eucharisztikus körmenet lesz a Hősök teréig.

Hol lesz a záró szentmise?

Szeptember 20-án 11 órától a Hősök terén lesz a Statio Orbis, azaz a rendezvényt lezáró szentmise.

Készül esetleg külön énektár erre az alkalomra?

Igen. Terveink szerint idén év végéig elkészül egy új énektár, de a kifejezetten a hét liturgián énekelendő darabokat külön füzetben is kiadjuk, hogy minél többen be tudjanak kapcsolódni az énekekbe.

A közlekedést hogyan fogják megoldani?

Természetesen az illetékes szolgáltatókkal egyeztetve keressük azt a megoldást, amely közlekedés szempontjából a leghatékonyabb lesz. A rendezvényen részt vevők számára szeretnénk a kedvezményes utazás feltételeit megteremteni, mind a fővárosiak, mind a vidékről érkezők számára. Az egyes helyszínek megközelítését a városon belül közösségi közlekedéssel javasoljuk, melyek járatsűrűségi igényét a BKK vezetésével előre egyeztetjük.

A szálláslehetőségekről lehet már valamit tudni?

Különböző szállástípusokat fogunk kínálni a szeptemberben induló regisztrációs felületen az egyszerűtől a 3-4-5 csillagos szállodákig, de fiatalok esetében néhány éjszakára a laticeles, tornatermi szállást sem zárjuk ki.

Ingyenesek lesznek a rendezvények?

A kongresszuson való részvétel regisztrációhoz lesz kötve, melynek lesz egy regisztrációs díja. Cserébe egy zárandokcsomagot adunk,

melynek része lesz a belépő, az ebéd, a közösségi utazási jegy, programfüzet, liturgikus füzet stb. Ennek a díja még alakul a felmerülő költségek függvényében. Emellett számos program ingyenes lesz.

Kell majd regisztrálni az eseményekre?

Igen, lesz olyan program, amely előzetes regisztrációhoz kötött, minden erre vonatkozó információ az iec2020.hu honlapon elérhető.

Kik segítik az előkészületet az egyházmegyékben, plébániákon?

Folyamatos a kommunikáció és az együttműködés az egyházmegyék kommunikációs képviselőivel, valamint minden egyházmegyében van NEK-megbízott atya és majdnem minden egyházmegyében egy főállású munkatárs, aki segíti az előkészületet. Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyében a plébániákon és az iskolákban úgynevezett missziós küldöttek segítik az előkészületeket.

Várnak önkénteseket a rendezvényre?

Igen, jelentkezni lehet majd az iec2020.hu oldalon.

Hol lehet tájékozódni a kongresszusról?

Minden információ elérhető az iec2020.hu honlapon és a rendezvény Facebook-oldalán. Az IEC2020 kommunikációját YouTube-csatorna is segíti, frissítése tavasszal várható.

Hogyan lehet hozzájutni az eucharisztikus kongresszussal kapcsolatos kiadványokhoz?

Idén tervezzük a webshop létrehozását és elindítását. Addig a kiadványok mindegyike megrendelhető és átvehető a NEK Titkárságán. Érdeklődni lehet a titkarsag@iec2020.hu e-mail-címen.

Ferenc pápa is eljön a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra?

Ferenc pápát a jövő évben Budapesten megrendezendő kongresszusra meghívták mind az állami, mind az egyházi protokoll szerint, aki fogadta az invitálást, de a válaszára még várnak. Nem kizárt, hogy a meghívásra csak később reagál majd, hiszen a júniusban esedékes erdélyi látogatása is nemrég került nyilvánosságra. Az azonban biztos, hogy a Vatikán legalább egy pápai legátus személyében képviselteti magát a budapesti kongresszuson.

Kíséri-e boldoggá avatás az eucharisztikus kongresszust?

Erdő Péter bíboros szerint bizakodni lehet, hogy Mindszenty József bíboros boldoggáavatási eljárása újabb lépést tesz a 2020-as magyarországi eucharisztikus kongresszusig. A bíboros a vatikáni tanácskozásai végén Ferenc pápa csiksomlyói látogatásáról is nyilatkozott február 15-én az MTI-nek.

Erdő Péter elmondta, hogy vatikáni tartózkodása során köszönetét fejezte ki Ferenc pápának, hogy szerdán engedélyezte a Szentté Avatási Kongregációnak, hogy dekrétumban tegye közzé Mindszenty József hősies erényeinek elismerését. A bíboros beszámolója szerint Ferenc pápa örömmel reagált és kijelentette, hogy Mindszenty bíboros boldoggáavatási eljárása „nagyon jól elő volt készítve”. Erdő Péter szerint ez arra utal, hogy az eljárás szentszéki szakasza hosszú, de minden tekintetben kimerítő volt. Az illetékes kongregáció rengeteg dokumentumot, írást, amerikai diplomáciai jelentéseket is átvizsgált.

„A Szentszék elismerte Mindszenty József hősies erényeit, ami lényegében annak elismerése, hogy nincs kétség, a bíboros Istent, egyházát, hazáját, népét nagyon szeretete, az alapvető emberi jogokért akkor is felemelte szavát, amikor ez számára veszélyesnek ígérkezett” – mondta Erdő Péter.

Hozzátette: „...nagyszerű lenne, ha az eucharisztikus kongresszust boldoggá avatás is kísérhetné.” Azt mondta, ebben „bizakodni lehet”, bár Mindszenty József boldoggá avatásához még egy csodát is el kell ismerni, és ennek megállapítása orvosi bizottságra vár, de „ne szabjunk határt a kegyelemnek”.

FÜLÖP METROPOLITA

A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra készülve

BUDAPESTEN LESZ 2020-BAN
A KÖVETKEZŐ EUCHARISZTIKUS
KONGRESSZUS.
DE HOGYAN KÉSZÜLÜNK MI,
GÖRÖGKATOLIKUSOK
ERRE AZ ESEMÉNYRE?

Mint minden más katolikus hívő: azzal, ha nem csupán a kongresszusra, hanem sokkal inkább magára az Eucharisziára készülünk. Amely, vagy inkább aki, természetesen, nem csak egyszer, 2020-ban látogat meg bennünket. Azt szeretnénk elérni, hogy egyházunkban mindennapos természetességgel legyen jelen ez a rendkívüli csoda.

A csoda lényege nem az, hogy a kenyér átváltozik Krisztus testévé, és a bor átváltozik Krisztus vérévé, hanem hogy mindez értünk történik, mégpedig azért, hogy mi változzunk át Krisztus testévé és vérévé. A legnagyobb csoda pedig az, hogy ez lehetséges. A nagy csoda abban rejlik tehát, hogy Isten minden méltatlanságunk ellenére közösséget vállal velünk, és mindent megtesz, félretolja a maga alkotta fizikai törvényeket is, csak azért, hogy a velünk való egyesülése megtörténhessék.

Ennek a titoknak minél mélyebb megértését és befogadását, ilyen értelemben véve minél hétköznapiabbá tételét tűztük ki célul az előttünk álló időszakban. Ennek érdekében **kettős célt fogalmaztunk meg. Az egyik, hogy minden görögkatolikus hívő minden Szent Liturgián megáldozzék.** Mindmáig sokakban él az a szemlélet, hogy bár részt vesz a Szent Liturgián, bár nincs valós és leküzdhetetlen akadálya annak, hogy részesüljön az Eucharisziában, mégis önmagában úgy gondolja: „most nem megyek áldozni”. Legtöbb esetben bizonyára ebben saját méltatlanságának fölismerése vezet, amely minden bizonnyal hiteltelen is, ám mégsem ok arra, hogy az ember távol tartsa magát ettől az isteni ajándéktól. Az Eucharisztia nem a jók jutalma, hanem a bűnösök orvossága. Épp azért szorulunk rá, mert bűnösök vagyunk. Épp azért kínálja nekünk önmagát az isteni jószág, hogy megszabaduljunk bűneink kötelekétől. A helyes eucharisztikus szemlélet és lelkiület formálása érdekében 2020 szeptemberéig több könyvet, füzetet, cikket, ismertetőt teszünk közzé. Erről jelennek meg írások a különböző kiadványainkban, így a Görögkatolikus Szemlében és Szemléletben is, ilyen tartalmú rövidfilmek és műsorok lesznek majd a médiafelületeinken.

A másik célkitűzésünk ehhez szorosan kapcsolódik. Régi adósságunk híveink felé, hogy egyházunk hívő szavát követve térjünk vissza ahhoz a nagyon ősi gyakorlathoz, **hogy a keresztség és bérmálás szentségét együtt ünnepeljük az Eucharisziával.** Ezzel kapcsolatban már született rendelkezés, mely az idei év január első napjától elrendeli, hogy minden felnőtt keresztelése esetében a megfelelő fölkészítés után a hármass bevezető szentségeket egyszerre kell ünnepelni. Ehhez kapcsolva szeretnénk eljutni oda, hogy ez a kisgyermekes esetében is legyen természetes. Ma még talán sokan furcsállják ezt az egyházban egyébként évszázadokon keresztül élő ősi gyakorlatot. Ennek érdekében szintén kiadványokban, tanításokban, katekézisekben fogunk beszélni erről a fejlődési lehetőségről. A mostani húsvéthoz kötődő időben három püspöki katekézist teszünk közzé, amely biblikus, patrisztikus és lelki-lelkipásztori szempontok alapján magyarázza, miért hasznos és fontos bevezetni magyar görögkatolikus egyházunkban a kisedáldoztatást.

Kérjük, kísérjék figyelemmel a Tamás-vasárnapon, a szamariai asszony vasárnapján és a mindenszentek vasárnapján megjelenő püspöki katekéziseinket.

SЕРЕГНУ ХЕНА

Szentségimádás Keleten és Nyugaton

Az Eucharisztia szentsége a hívő keresztény ember életében az egyik legfontosabb szentség, mellyel élete folyamán legtöbbször találkozik a szentáldozás során. A szentség fontossága abban is megnyilvánul, hogy a hívők különleges tiszteletben részesítik. Ugyanakkor, az Eucharisztia kultuszát tekintve, eltérés mutatkozik a latin és a keleti gyakorlat között. A keleti tradíció is ismeri az Eucharisztia imádatát, ez azonban a keleti egyházakban külön liturgikus formában nem mutatkozik meg, szorosan összekapcsolódik a Szent Liturgiával. Ahhoz, hogy megértsük, miért alakult másképpen a latin és a keleti egyházak gyakorlata a szentségimádás terén, elengedhetetlen egy rövid történelmi áttekintés.

Az Eucharisztia a kezdetektől fogva az egyház életének középpontja, a szentségeknek a csúcsa, hiszen maga Jézus Krisztus van jelen szubsztanciálisan az Eucharisziában. Ez a jelenlét meghatározza a hívő ember életét.

A keresztény ókorban az egyház életének a központja az úrvacsora volt. Minden város keresztény gyülekezete az **úrnapiján** tartotta ezt a megemlékezést. A keresztények közösségi életének az Eucharisztia volt a forrása. Ennek köszönhetően az ókorban nem született olyan tévhit, mely az Eucharisziára vonatkozott volna. Bár a hívők hitték, hogy a konsekrált kenyér és bor Krisztus valóságos teste és vére, úgy tekintettek rá, mintha egy szent tárgy lenne.

A 4. századtól figyelhető meg Keleten, hogy a hívők részt vesznek az Eucharisztia megünneplésén, de nem járulnak szentáldozáshoz, ugyanakkor a nyugati egyházban továbbra is minden hívő magához veszi az Oltáriszentséget, aki részt vesz a misén. Ennek az oka abban keresendő, hogy a keleti atyák az Eucharisziát egy félelmetes szentségnek nevezik, és komoly előkészületet követelnek attól, aki magához akarja venni Krisztust.

A középkor első századaiban az egyház jelentette az állandóságot az emberek számára. A vasárnapi misének volt a legfontosabb közösségformáló ereje. A 6. századtól jelentek meg olyan törvények, melyek kötelezték a hívőket a vasár- és ünnepnapra misehallgatásra, a IV.

Lateráni Zsinat pedig 1215-ben elrendelte az évenként legalább egyszeri, kötelező szentáldozást, mivel a hívők egyre kevesebbszer vették magukhoz az Oltáriszentséget. A 9. és 10. században kezdtek elterjedni olyan nézetek, hogy az Eucharisztia az nem Krisztus teste, hanem csak a jelképe. Ettől kezdve a középkor egyik komoly kérdése volt Krisztus valóságos jelenléte az Eucharisziában. A IV. Lateráni Zsinat hitvallásban összegezte a katolikus hit alapvető tételeit a tévhitásokkal szemben, különös figyelmet fordítva az Oltáriszentségre.

A 13. században jött szokásba az **úrfelmutatás**, ebben a korban épültek a templomokban a díszes szentségházak, készültek szebbnél szebb monstranciák, és szokásba jött a kitett Oltáriszentség nyilvános imádása. A IV. Lateráni Zsinat elrendelte, hogy minden templomban biztonságos, zárható helyen kell őrizni az Oltáriszentséget. 1264-ben bevezetésre került az **úrnapija** ünnep. Ezen történések eredményeképpen a figyelem újra ráterelődött arra a tényre, hogy az Eucharisztia nem pusztán egy tárgy, hanem egy személy, maga Krisztus.

Az újkor elején az egyháznak szembe kellett néznie a reformáció mozgalmával, melynek következtében a protestáns egyházak elszakadtak a Katolikus Anyaszentegyháztól. A Trentói Zsinat (1545–1563) a reformációra adott választ, az új protestáns egyházaknak ugyanis teljesen más felfogásuk volt az Eucharisziáról. A zsinat legfontosabb hittételei kimondták, hogy Krisztus valóban, lényegileg, igazán jelen van **a kenyér és a bor színe alatt**; Krisztus mindkét szín alatt jelen van; a megszentelés által a kenyér Krisztus testének lényegévé, a bor Krisztus vérenek lényegévé változik. A zsinat előírta azt is, hogy az eucharisztikus áldozatot méltó módon kell bemutatni.

A Trentói Zsinat után a gyors városiasodás következtében egyre csökkent a rendszeresen misére járók száma, az eucharisztikus élet ennek ellenére fellendült. Újra szokásba jött a gyakoribb áldozás és az Eucharisztia tiszteletének megnyilvánulásai, például negyvenórás szentségimádások, szentségi áldások, körmenetek.

A 20. század elejétől elindult egy liturgikus mozgalom, mely arra irányult, hogy a hívő keresztény nép és az Eucharisztia közti viszonyt helyreállítsa.

Látható, hogy az Eucharisztia tisztelete a kezdetektől fogva jelen volt az egyház életében, saját liturgikus formája azonban csak a középkortól kezdett kialakulni. Az Eucharisztia őrzése már a korai időkben ismert mind a latin, mind a keleti egyházakban, de míg Nyugaton külön szentségimádási szertartás is

kialakult, addig ez Keleten nem történt meg, annak ellenére, hogy több szerző is állítja, ez a szokás Szíriából ered, és onnan került át ez a gyakorlat Nyugatra a 7. században. A keleti egyházakban a szentség őrzése elsősorban a betegek áldoztatása céljából történik. Annak oka, hogy Keleten miért nem vált gyakorlattá az Eucharisztia őrzése (kivételet képez ez alól a betegek áldoztatása), abban keresendő, hogy a liturgia végzése és az áldozás között olyan szoros kapcsolatot gondoltak, hogy emiatt elképzelhetetlen volt az, hogy korábban átváltoztatott szentséget használjanak, az előre megszentelt áldozatok liturgiáját kivéve (nagyböjt idején).

Az Oltáriszentségben jelen lévő Krisztus szentmisén kívüli imádása a latin egyházban a 13. században bontakozott ki, miután 1264-ben bevezetésre került az **úrnapja** ünnep. Ekkor vált szokássá az **úrfelmutatás** is a szentmisén.

Ezekre az intézkedésekre azért volt szükség, mert Kelettel ellentétben Nyugaton több olyan tévten is napvilágot látott, melyek Krisztus valóságos jelenlétét tagadták az Eucharisziában.

Kialakult az a szokás is, hogy az átváltoztatás után harangoztak, egyrészt azért, hogy a jelenlévőknek felhívják a figyelmét arra a tényre, hogy megtörtént az átváltoztatás; másrészt azért, hogy azok, akik nem tudtak elmenni a templomba, megállhassanak egy pillanatra, és kifejezhessék tiszteletüket az Eucharisztia

íránt. Az Oltáriszentség liturgián kívüli tiszteletének két formája alakult ki. Az egyik a szentséglátogatás, amely magánájtatossági forma, a másik a szentségkitétel, amely a szentségimádásnak a közösségi, nyilvános formája.

A keleti egyházakban (keleti katolikus és ortodox egyházak) nem alakult ki külön liturgián kívüli szentségimádási szertartás annak ellenére, hogy a keleti hagyomány is ismeri az Oltáriszentség kultuszát.

A szentségnek misztériumjellege van, ebből a jellegéből fakadóan láthatatlan, és ezt a láthatatlant csak minimális mértékben szabad láthatóvá tenni, az áldozat bemutatásánál és az áldozásnál, amikor is elkerülhetetlen a szentség bemutatása. A szentség misztériumjellegét az is kifejezi, hogy elfüggönyözik azt.

A keleti hagyományban az Eucharisztia imádása szorosan összekapcsolódik a liturgiával. Jó példája ennek az előre megszentelt áldozatok liturgiája (nagyböjt szerdái és péntekéin), amely egy vecsernye áldoztatással egybekötte, ahol ünnepélyes körmenetben viszi a pap az előző vasárnapi Szent Liturgián átváltoztatott szentséget a főoltárra, miközben a hívők leborulnak. A körmenet végén maga a pap is háromszor földre borul az oltáron lévő Eucharisztia előtt.

Egy keleti egyházatyja sem ajánlja kifejezetten, hogy a hívők az Oltáriszentség elé járuljanak, és előtte imádkozzanak, de arra ösztönöznek minden hívőt, hogy a megfelelő kontextusban tiszteljék az eucharisztikus elemeket, ez pedig nem más, mint a liturgia.

A keleti egyházakban az Eucharisztia iránti tisztelet olyan formában is megnyilvánul, hogy az ikonosztázion középső ajtaján (királyi ajtó) kizárólag felszentelt papok mehetnek át liturgikus díszben, nők pedig nem léphetnek be a szentélybe. Az Eucharisztia iránti tisztelet jele az is, hogy a keleti egyházakban (különösen az ortodox egyházakban) a szentségi böjt szigorúbb, mint a latin egyházban.

Kétség sem férhet hozzá, hogy az Eucharisztia tisztelete jelen van mind a keleti, mind a latin hagyományban, más-más formában. Ez a különbség főleg a szentségek sajátos szemléletmódjából vezethető le. A keleti felfogás szerint a szentség misztérium, és pont e miatt a titokjellege miatt csak minimális mértékben válik láthatóvá a hívők számára. A latin egyházban azonban az Eucharisztia a hívők számára is jól látható, akár a szentmisén, akár azon kívül. A szentségkitételnek az a célja, hogy a szentségi Jézus jelenléte segítsen a hívőknek tudatosítani azt, hogy Isten jelen van, közel van.

A mai, szekularizált világban is megvan az emberekben a vágy, hogy érzelmileg is közelebb kerüljenek Krisztus misztériumához. Az Eucharisztia a leginkább alkalmas ezen igény kielégítésére. Ez a nagy titok kötelez bennünket arra, hogy az Eucharisziában jelen lévő Krisztust hitünk és lelkiismeretünk szerint tiszteljük és imádjuk.

A TÉMÁBAN AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK:

Nemeshegyi Péter: **AZ EUKARISZTIA** (Róma, 1975)

Szabó Péter: **A keleti egyházak szentségi joga** (Nyíregyháza, 2012)

MANUEL NIN

– Görögország görögkatolikus apostoli kormányzója –
2018-as húsvéti tanítása

Térjete be mind a hit ünnepi lakomájára!

A bizánci liturgikus hagyomány az Úr feltámadásának húsvéti ünneplésekor, a hajnali istentisztelet végén sajátos katekézist, Isten misztériumaiba bevezető tanítást olvastat velünk, amelyet Arany-szájú Szent Jánosnak tulajdonítanak. Rövid, nagyon szép és mély szövegről van szó, amely összefoglalja mindazt, amit keresztényként ünneplünk és megélünk az Úr húsvétjában: az irgalmasságot, a szeretetet, azt az óhajt; mondhatni, azt a vágyakozást, amellyel az Úr mindenkit vendégül akar látni az ő húsvétünnepi lakomáján. Az imával, böjtöléssel vagy – ahogy a monasztikus hagyomány fogalmaz – „erőfeszítéssel és munkával” végigküzdött nagyböjti utunk végén ez a rövid tanítás az irgalmasság és vigasztalás balzsamaként szolgálhat minden keresztény számára. Három részre osztva mutatjuk be a szöveget, mindegyikhez rövid megjegyzést fűzve.

1. „Aki istenfélő és istenszerető, örüljön ennek a szép és derűs ünnepségnak! Aki értelmes szolga, menjen be örvendezéssel Ura örömébe! Aki böjtöléssel fáradozott, élvezze most fizetségét! Aki az első órától munkálkodott, vegye el ma igazságos bérét! Aki a harmadik óra után érkezett, ünnepeljen hálaadással! Aki a hatodik óra után jött, ne ingadozzék, mert semmivel nem károsodik! Aki a kilencedikig késlekedett, habozás nélkül álljon elő! Sőt, még aki csak a tizenegyedik órára érkezett meg, az se féljen késlekedése miatt, mert bőkezű az Uralkodó, és az utolsót éppen úgy elfogadja, mint az elsőt! A tizenegy órakor érkezőt éppen úgy megpihenteti, mint az első órától munkálkodót. A későn jövőnek megkegyelmez, az elsőt pedig megtiszteli. Ennek ad, de amazt is megajándékozza. A cselekedeteket elfogadja, és a szándékot becsüli; a tettet értékeli, az elhatározást dicséri.”

A szöveg kezdete meghívás, amely minden embert arra hív, hogy vegyen részt az ünnepen, az Úr húsvétján. Mintegy a jóindulat fölindításaként a szerző Máté evangéliumának a gazdáról és szőlőmunkásairól szóló példabeszédét tárja elé (Mt 20,1–16), és rávilágít arra, hogy a böjt, az askézis, a nagyböjti fáradozás mind olyan „munka” és „erőfeszítés”, amelyet mindig szívesen fogad az Úr. Ez az elfogadás azonban messze meghalad minden emberi készséget és gondosságot, sőt még a késlekedést is, „mert bőkezű az Uralkodó, és az utolsót éppen úgy elfogadja, mint az elsőt... a későn jövőnek megkegyelmez, az elsőt pedig megtiszteli.” Krisztus megváltása, az ő mérhetetlen szeretete nemcsak az emberek által teljesített feladatokat fogadja el, hanem nagylelkűségében értékeli már az arra irányuló vágyakat is. Jelen idejű ígéket találunk: elfogadja, becsüli, értékeli, dicséri. Isten nagylelkűsége felülmúl minden emberi számítást és kötelességteljesítést.

2. „Mindnyájan lépjete be az Úr örömébe, elsők és későbbiek, élvezzétek jutalmatokat! Gazdagok és szegények, együtt örvendjete! Mértékletesek és könnyelműek, becsüljéte meg ezt a napot! Böjtölők és nem böjtölők, vigadjate ma! Az asztal telis-tele van, egyetek róla mindnyájan! A hizlalt borjúból bőven van, senki ne menjen hát el éhesen! Élvezzéte mindannyian a hit lakomáját! Részesüljete mindnyájan a jóság bőségéből! Senki ne siránkozzon a szegénysége miatt, hiszen feltűnt a közös országunk! Ne keseregen senki bűnei miatt, mert fölragyogott a sírból a bocsánat! Ne féljen senki a haláltól, mert megszabadított minket az Üdvözítő halála!”

A szöveg azt is hangsúlyozza, hogy mindnyájan meg vagyunk hívva Isten országának ünnepi lakomájára, az ő bőséges asztalához, mindenkinek fölkinálja a hizlalt borjút, amely nem más, mint az ő irgalmasságának és határtalan szeretetének jelképe. Ez a lakoma csillapítja éhségünket, elveszi bűneinket, feltámaszt és megszabadít minket a haláltól. Azt is világosan láthatjuk a tanításban, hogy az isteni elfogadás mindenkire érvényes: mértékletesekre és könnyelműekre, böjtölőkre és nem böjtölőkre, gazdagokra és szegényekre. Az Úr nem méltatlankodik a hivatkozásul fölhozott elfoglaltság miatt, és nem utasítja el a számitgató, csekély értékű följánlást sem. Az Úr sirjából és feltámadásából fakadó megbocsátás mindenkinek megadatik.

3. „Amikor annak hatalma alá került, összetörte a halál erejét. Leszállt az alvilágba, és kifosztotta az alvilágot. Keserűséget okozott neki, amikor megízlelte vele a testét. Ezt előre jelezte Izajás, mikor e szavakkal kiáltott fel: »Az alvilág elkeseredett, amikor veled odalenn találkozott.« Elkeseredett, mert vereséget szenvedett. Elkeseredett, mert szégyenben maradt. Elkeseredett, mert halálos sebet kapott. Elkeseredett, mert megsemmisült. Elkeseredett, mert fogságba esett. Testet ejtett zsákmányul, és Istennel találkozott. Földet ragadott meg, és éggel találkozott. Zsákmányul ejtette azt, amit látott, és elbukott azáltal, amit nem látott. Halál, hol a te fullánkod? Alvilág, hol a te győzelmed? Föltámadt Krisztus, és te elbuktál. Föltámadt Krisztus, és lebuktak a gonosz lelkek. Föltámadt Krisztus, és örvendeznek az angyalok. Föltámadt Krisztus, és már diadalmaskodik az élet. Föltámadt Krisztus, és nincs már halál a sírban. Föltámadt Krisztus halottaiból, és elsőszülött lett a halottak közül. Övé a dicsőség és a hatalom mindörökkön örökké. Amen.”

A katekézis harmadik része Krisztus alvilágba való leszállásának témáját mutatja be ellentétes képekkel, amelyek szinte életre keltik a szöveget: Krisztus, elfogadván a halált, és engedvén, hogy őt elragadja, megsemmisíti azt. Belépve az alvilágba megfosztja minden hatalmától. Engedvén, hogy az alvilág megeméssze, elnyelje, annak keserű étkévé, pusztulásává válik, kijátssza, gúny tárgyává teszi, leláncolja, legyőzi és megsemmisíti. Isten Igéjének valódi megtestesülése lett az alvilág veresége, így a mi megváltásunk forrása is: „Testet ejtett zsákmányul, és Istennel találkozott. Földet ragadott meg, és éggel találkozott. Zsákmányul ejtette azt, amit látott, és elbukott azáltal, amit nem látott.”

Végül a szöveg a megváltást dicsőítő győzelmi énekkel zárul, melyet Krisztus vitt végbe az ő dicsőséges feltámadásával: „Föltámadt Krisztus, és lebuktak a gonosz lelkek. Föltámadt Krisztus, és örvendeznek az angyalok. Föltámadt Krisztus, és már diadalmaskodik az élet. Föltámadt Krisztus, és nincs már halál a sírban. Föltámadt Krisztus halottaiból, és elsőszülött lett a halottak közül.” A tanítóbeszéd végül a bizánci hagyomány húsvéti tropárját idézi:

**„Föltámadt Krisztus halottaiból,
legyőzte halállal a halált, és
a sírban lévőeknek életet ajándékozott.”**

Minden forrásom belőled fakad.
(Zsolt 87,7)

**Ima
a Nemzetközi Eucharisztikus
Kongresszusért**

Mennyei Atyánk, minden élet forrása!
Küldd el Szentlelkedet,
hogy az önmagát értünk feláldozó
és az Oltáriszentségben velünk levő Krisztust
felismerjük és egyre jobban szeressük!
Ő Urunk és Mesterünk, barátunk és táplálékunk,
orvosunk és békességünk.
Adj bátorságot, hogy az ő erejét és örömet
elvigyük minden emberhez!
Add, hogy a készület Ideje
és az Eucharisztikus Kongresszus ünneplése
egész hívő közösségünk, fővárosunk, népünk,
Európa és a világ lelki megújulására szolgáljon!
Ámen.

iec2020.hu

**52. Nemzetközi Eucharisztikus
Kongresszus – Budapest, 2020**

MINDENEK URALKODÓJA,

engedd, hogy Krisztusod szent testének és
vérének közöltetése ébresszen bennünk meg-
szegényíthetetlen hitet és tettetés nélküli

szeretetet a bölcsesség teljességére, lelkünk és testünk gyógyulására,
minden rossznak elűzésére, parancsaid teljesítésére és majdan Krisztusod
rettenetes ítélőszéke előtt kedvesen fogadott védelemre. Mert te vagy a mi
megszentelésünk és téged dicsőítünk, Atya, Fiú és Szentlélek, most és
mindenkor s örökkön örökké. Amen.

(Szent Bazil liturgiája)

A bárányok szaga

Legfőbb feladatunk, hogy ismerjük mások fájdalmait és gyógyítsuk sebeiket

Az Úr megjelenése a tanítványoknak és Tamásnak (Jn 20,19–28)

Szent János evangéliuma elbeszéli, hogy az Úr megjelent tanítványainak a hét első napjának estéjén. Az ajtókat zárva tartották, mert a tanítványok féltek, és azon tűnődtek, vajon hamarosan nem őket fogják-e letartóztatni és keresztre feszíteni. Éppen a teljes tehetetlenségnek eme pillanatában a feltámadt, de még mindig sebesült Jézus megjelenik közöttük. Miután üdvözölte őket a feltámadás üzenetével – „béke veletek” –, megmutatja nekik kezét és oldalát, melyeken nyílt sebek vannak. Csak úgy kaphattak meghívást a kiengesztelődés és megbocsátás küldetésének szolgálatára a Szentlélek erejével, ha közelednek a sebeihez. Tamás akkor nem volt velük. Hallgassuk meg a beszámolót a feltámadt Úr és Tamás találkozásáról: „Tamás, egy a tizenkettő közül, akit Ikernek hívtak, éppen nem volt velük, amikor Jézus megjelent. Így szólt hozzá a többi tanítvány: »Láttuk az Urat.« Ő azonban ezt mondta nekik: »Ha nem látom a kezén a szegek helyét, és nem érintem meg ujjammal a szegek helyét, és nem teszem kezemet az oldalára, nem hiszem.« Nyolc nappal később ismét odabent voltak a tanítványai, és Tamás is velük. Bár az ajtók zárva voltak, Jézus eljött, megállt középen, és így szólt: »Béke veletek!« Azután Tamáshoz fordult: »Tedd ide az ujjad, és nézd meg a kezem, nyújtsd ide a kezed, és tedd az oldalamra, és ne légy tovább hitetlen, hanem hívő!« Tamás így felelt: »Én Uram, én Istenem!«» (Jn 20,24–28)

Azoknak, akik küldetést kaptak, érintkezésben kell lenniük a sérült emberiséggel

Figyeljétek meg, ahogyan Jézus felszólítja őket, hogy nézzék meg sebeit. Sőt egyenesen erősködik, hogy Tamás dugja bele az ujját a kéz-sebeibe, és érintse meg az oldalsebét. Próbáljátok meg elképzelni, mit érezhetett Tamás. De a feltámadt Úr sebeinek láttán kimondja a legnagyobb hitvallást, Úrnak és Istennek ismeri el Jézust. Látni és megérinteni Jézus sebeit – elengedhetetlen a hit aktusához és megvallásához. Mit tanulhatunk ebből az igen intim találkozásból? Az evangélista kétszer is megemlíti ezt a mozdulatot, s ezzel világossá teszi, hogy azok, akik meghívást kaptak keresztény hitünk lényegének, vagyis Krisztus halálának és feltámadásának hirdetésére, hitelesen csak akkor tudják azt hirdetni, ha állandó érintkezésben vannak az emberiség sebeivel. Ez az egyik tulajdonsága szolgálatunknak. Ez érvényes Tamásra és minden kornak, különösen a mi korunknak az Egyházára. Tomáš Halík atya ezt írja: „Krisztus odalép hozzá, Tamáshoz, és megmutatja neki sebeit. Ez azt jelenti, hogy a feltámadás nem a kereszt megsemmisítése vagy leértékelése. A sebek mindig sebek maradnak.” Krisztus sebei megmaradnak a világ sebeiként. Halík atya hozzáteszi: „Világunk tele van sebekkel. Meggyőződésem, hogy azoknak, akik **becsukják szemüket világunk sebei előtt, nincs joguk azt mondani: »Én Uram, én Istenem.«**” Számára Krisztus sebeinek meglátása és megérintése az emberiség sebeiben a feltétele annak, hogy hitelesen éljük meg hitünket. Így folytatja: „Nem vagyok képes hinni, amíg meg nem érintem a világ sebeit, szenvedéseit, mert a világ összes fájó sebe, az emberiség összes nyomorúsága Krisztusnak a sebe! Nincs jogom megvallani Istent, ha nem veszem komolyan felebarátom szenvedését. Az a hit, amely becsukja szemét az emberek szenvedése előtt, csak illúzió.” A hit csak a megfeszített és feltámadt Krisztus sebeiből születik meg, és születik meg újra, amely sebeket az emberiség sebeiben látunk és érintünk meg. Csak a megsebzett hit hiteles (Tomáš Halík). Hogyan tudjuk megvallani Krisztusba vetett hitünket, ha becsukjuk szemünket a visszaélések által okozott sérülésekkel szemben?

Mi forog kockán?

Az embereknek szükségük van arra, hogy közeledjünk sebeikhez, hogy beismerjük bűneinket, ha azt akarjuk, hogy a feltámadásba vett hitünkről hiteles és hihető tanúságot tegyünk. Ez azt jelenti, hogy mindannyiunknak személyesen fel kell vállalnunk a felelősséget, hogy gyógyulást vigyünk Krisztus testének sebeire.

A keresztre feszítés által okozott sebek a feltámadt Úron számomra a világ logikájával szembeni kihívást jelentenek. Ha megalkothatnánk a feltámadás koreográfiáját, Jézus Heródes házában vagy Pilátus árkádcsarnokában jelenne meg, és kimondaná a történelem legnagyobb „megmondtam nektek” mondatát. Végso győzelmében Jézus eltüntette volna a szenvedés, az igazságtalanság és a vereség legkisebb jelét is. Elérte volna, hogy mindez a feledés homályában maradjon, és sose kerüljön napvilágra. De nem ez Jézus útja. A feltámadás nem illúzióba ringató győzelem. Jézus megmutatja sebeit tanítványainak, és ezzel helyreállítja emlékezetüket. Helyesen mondja Roberto Goizueta, hogy „a Krisztus dicsőséges testén lévő sebek azoknak a kapcsolatoknak a megtestesült emlékezetét jelképezik, amelyek meghatározták az ő életét és halálát”.

Jézus sebei a szegényekkel, a betegekkel, az adószedőkkel, a rossz hírű nőkkel, a leprásokkal, a zajongó gyerekekkel, a kívülállókkal és idegenekkel való szeretet és együttérző kapcsolatának következményei. Jézus sebei annak a ténynek a következményei, hogy ő megengedte magának a megsebződést, miközben mások sebeit érintette. Azért feszítették meg, mert szerette ezeket a konkrét embereket, akik a társadalomtól és a valástól szereztek sérüléseket. Osztozott gyengeségükben és sebeikben, és így együttérző testvérré vált, és nem szigorú bírává. A zsidóknak írt levél ezt mondja: „Jóllehet ő a Fiú, szenvedéseiből tanulta meg az engedelmességet, és miután tökéletességre jutott, örök üdvösség szerzőjévé lett mindazok számára, akik engedelmeskednek neki” (Zsid 5,8–9). Az Úr sebei arra a szeretetre emlékeztetik a tanítványokat, amely kész, hogy megsebződjön az emberi nem iránti együttérzésből. Sebei a többiek sebei, melyeket szabadon magára vállalt. Ő nem okozott sebeket másoknak, de kész volt, hogy sebeket kapjon másoktól, irántuk érzett szeretetből és közösséget vállalva velük. Ahogyan Frederick Gaiser mondta: „A pásztor, aki gyógyít, sosincs távol a veszélyektől, sosincs védve azoktól a bajjoktól és gyengeségektől, amelyekről meg akarja védeni a nyáját.” Csak a szeretet és együttérzés által szerzett sebek tudnak gyógyítani.

Ne féljete!

Kedves testvéreim! Féltre kell tennünk minden habozást, és közelednünk kell az emberek sebeihez, nem szabad félnünk attól, hogy mi is sebeket kapunk. Igaz, a sebek nagy része, melyeket kapunk, részét képezi az emlékezet helyreállítási folyamatának, melynek alá kell vetnünk magunkat,

ahogyan Jézus tanítványai tették. A feltámadt Úr sebei emlékeztették a tanítványokat az árulásra, arra, amikor ők maguk elárulták és elhagyták Jézust, mert féltek, és menteni akarták az irhájukat. A veszély első jelére eliszkoltak, rettegetek megfizetni annak árát, hogy az ő tanítványai, Péter pedig még azt is letagadta, hogy ismeri az Urat. Jézus sebei emlékeztetik őket és minket is arra, hogy a sebeket gyakran a nagyravágyásból, a legalizusból és a hatalommal való visszaélésből származó vakság okozza, ami bűnözőknek kijáró halálra ítélt egy ártatlan embert. A feltámadt Krisztus sebei az ártatlan szenvedés emlékét hordják magukon, de gyengeségünk és bűnösségünk emlékét is.

Ha a gyógyulás segítői akarunk lenni, el kell utasítanunk minden világias gondolkodásra jellemző tendenciát, amely nem hajlandó észrevenni és megérinteni mások sebeit, melyek Krisztus sebei a sebzett emberekben. A megsérült embereknek szükségük van arra, hogy mi most szilárdak legyünk a hitben. **A világnak hiteles tanúságtételekre van szüksége Krisztus feltámadásáról**, melyek a hit első aktusaként közelítenek az ő sebeihez. Szeretném hangsúlyozni: a hit aktusaként.

Roberto Goizueta azt állítja, hogy a sebek és a halál tagadása mások halálához és saját halálunkhoz vezet. Manapság az emberek szívében, de saját szívünkben is, nagy félelem uralkodik, mely arra készíti a mai emberiséget, hogy elkerülje világunk sebeinek megérintését, egyszerűen azért, mert félünk szembenézni saját sebeinkkel, halandóságunkkal, gyengeségünkkel, bűnösségünkkel és sebezhetőségünkkel. Ernest Becker megjegyzi, hogy azért kerüljük a fájdalmat és a szenvedést, mert fájdalmasan arra emlékeztetnek, hogy sebezhetőek vagyunk. Elhitették velünk, hogy ha van sok pénzünk, megfelelő biztosításunk, szigorúbb biztonságunk, figyelőkamera-rendszerünk, friss modellű autónk, a legújabb kutyánk és tagságunk a fiatalító egészségklubban, akkor ezek halhatatlanná tesznek bennünket. Sajnos így kizárjuk a sérült személyiségek látogatását fogadjuk, vagy barakkjaikat festett falakkal rejtjük szem elől. Élesen fogalmazva Roberto Goizueta kijelenti: „Ha letagadjuk a halált, akkor másoknak okozzuk azt. Ha letagadjuk a halált, akkor halált okozunk. De magunknak is halált okozunk. A fájdalomtól és a sebezhetőségtől való félelem, amely arra készítet, hogy kerüljük az igazán emberi kapcsolatokat, és elkerüljük azt a valódi szeretetet, amely mindig magában foglalja a másikkal szembeni megadást és sérülékenységet, végül megöli belső életünket – a miénket! –, azt a képességünket, hogy bármit is érezünk, akár fájdalmat, akár örömet, akár szeretetet.” A szeretetre való képességünk meghalhat. A sebeiktől való félelem elszigetel minket, és közömbössé tesz mások szükségleteivel szemben. A félelem erőszakos és irracionális viselkedésre készíti az embereket. A félelem védekezésre készíti az embereket még akkor is, ha nem fenyegeti őket veszély. Azok, akik félelmet keltenek másokban és a társadalomban, valójában önmaguktól félnek. Amikor észrevesszük és megérintjük a szenvedők sebeit, valójában saját sebeinket és Jézust érintjük meg. Válgjunk egymás testvéreivé! Ismerjük el közös bűnünket abban, hogy sebeket okozunk az emberiségnek és a teremtett világnak! Halljuk meg a felszólítást a kiengesztelődésre! Vegyük észre a feltámadt Úr türelmes jelenlétét megtört világunkban!

(Részletek **LUIS ANTONIO TAGLE BÍBOROS**, manilai érseknek a 2018-as püspöki szinóduson elhangzott beszédéből.
Fordította: **Tözsér Endre SP**)

„Bizony mondom nektek: asszonyok szülöttei között nem született nagyobb Keresztelő Jánosnál” (Mt 11,11).

Ezekkel a szavakkal tett tanúságot Jézus Krisztus a keresztelő mellett.

Őseink komolyan vették a jézusi bizonyoságtételt, és évente hét emléknapot szenteltek Jánosnak.

Emlékezetét állítja elénk minden esztendőben a június hónap, amit naptáraink Szent Iván havának neveznek. (Iván a régies Jovános, Ivános alakból ered, mely a János görög-héber és szláv alakjának magyarisított változata.)

Szent Lukács evangélista tanúsága szerint „az Úr keze”, az isteni kiválasztás, már születésében megnyilvánult. A papi szolgálatát teljesítő öreg Zakariásnak az Úr angyala adta hírül fia születését. Isten szólt bele a szülők életébe. Erzsébet, az édesanya is előrehaladott korban volt már. Zakariás hitetlenkedve fogadta az angyali híradást, amiért némasággal bünhődött. Némaságát csak a gyermek születése oldotta fel. Mindenki csodálkozott a történeten, és aki csak hallott róla, istenfélelemmel jegyezte meg: „Vajon mi lesz ebből a gyermekből?” (Lk 1,66)

Mi is lett belőle? Ő lett a „pusztában kiáltó szó”. Beleharsogta az Ószövetség homályába: „Tartsatok bűnbánatot, mert közel van a mennyek országa! Mert a fejsze már a fák gyökerében van. Mert aki a nyomomba lép, az hatalmasabb nálam. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog benneteket keresztelni.”

János a megváltó, Jézus Krisztus előhírnöke (prodromosz) volt. Ő lett az, akit „már anyja méhében eltöltött a Szentlélek.” Aki „Illés szellemével és erejével jár az Úr előtt.”

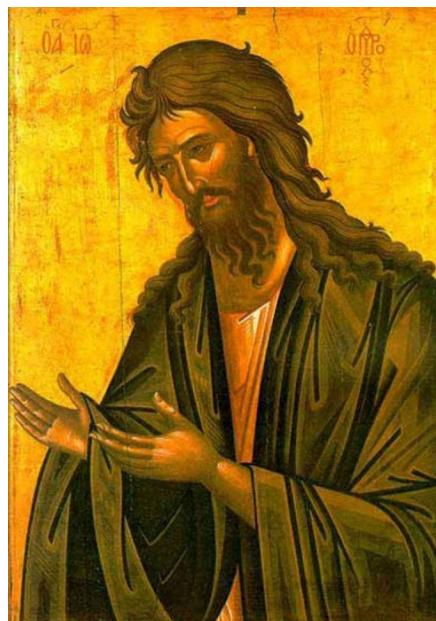
Később ő állt oda a házasságtörő Heródes elé, és kijelentette: „Nem szabad testvéred feleségével élned.” Ezért fogatta el Heródes és vetette börtönbe, ahol végül Heródiás lányának szemérmetlen tánca jutalmaként lefejeztette. (Mk 6,17–28)

Életében a Megváltó előkövete volt, halálában az erkölcsi igazságról tett tanúságot. Halála ezenfelül némileg az isteni gondviselés

Keresztelő Szent János

műve volt, hogy ő az alvilágban lévőeknek is az Üdvözítő eljövételét hirdesse – ahogy ezt majd fejvételének ünnepén (augusztus 29.)

a kontáiban énekeljük. A júniusi és augusztusi nyilvános ünnepen kívül szeptember 23-án fogantatásáról emlékezik meg a liturgia. Vízkereszt másnapján, január 7-én az ünnep mellékszereplőjeként tiszteljük. Ezen kívül kétszer is megemlékezünk fejének megtalálásáról. A hagyomány szerint ugyanis kivégzése után tanítványai a holttestét Szamariába vitték, ahol Elizeus és Abdiás próféták mellé temették el. Feje azonban Heródes birtokában maradt, palotájának kertjében ásták el.

Hosszú idő után két, Jeruzsálemben tartó jámbor szerzetes látomásában maga Keresztelő János jelölte meg a helyet, ahol feje elrejtve volt. A jelenés alapján rá is akadtak, és Szíriába vitték, ahol azonban újabb viszontagságok között ismét elveszett. 480 körül találták meg újra. E két megtalálásról egyszerre emlékezünk meg február 24-én. Ekkor így éneklünk: „A földből eltűnve az Előhírnök feje enyészhetetlenség sugarait árasztja ki a hívek gyógyulására.”

A dicsőséges próféta és Előhírnök feje az idők során ismét elveszett, isteni útmutatásra Ignác pátriárka 867-ben a kappadókiai Kumanaeban harmadszor is megtalálta, és Konstantinápolyba vitte. Erről így éneklünk május 25-én: „Mint földbe rejtett isteni kincs, földbe rejtett előttünk Krisztus a te fejedet, Előhírnök, próféta.”

Mi volt Keresztelő Szent János titka? Miért magasztalta őt Jézus és emelte őt az asszonyok szülöttei fölé? Mit adott hozzá saját életével az isteni kiválasztáshoz?

Titka az alázatosság volt – ezért dicsőítette meg Jézus Krisztus. A nép nagynak tartotta. Benne vélték felismerni a megváltót. Ő azonban megvallotta: sem a megváltó, de még csak próféta sem vagyok. „A pusztában kiáltó szó vagyok” (Jn 1,23). Elmondta, hogy az utána jövőnek, a Messiásnak még sarusziját sem méltó megoldani. Ő csak előfutár, a „völegény barátja”, aki „szívből örül a Völegény hangját hallva.” Ki is jelenti Jézusról: „Neki növekednie kell, nekem kisebbednem...” (Jn 3,28–30).

Szent Iván havában, júniusban így áll előttünk az Úr előhírnöke és prófétája. Az alázatos ember, az erkölcsi igazság hősi vértanúja, Jézus Krisztus barátja.

EMBER

TEGNAP VELED TEMETKEZTEM EL, KRISZTUS,
VELED ÉBREDEK MA, A FELTÁMADÓVAL:
TEGNAP VELED FÖLFESZÍTETTEM,
DICSŐÍTS MEG ENGEM IS, ÜDVÖZÍTŐ,
A TE ORSZÁGODBAN!

IVANCSÓ BAZIL

Kaland a Föld „alján”

ÓCEÁNÁTEVEZÉS KENUVAL, TÜZHANGYA ÉS VITÉZ NEVŰ KIS SÚLYÚ EVEZŐS HAJÓK, GRÖNLAND-ÁTKELÉS – MEGANNYI SIKERTÖRTÉNET, AMELYNEK SORÁN RAKONCZAY GÁBOR EGÉSZ NEMZETÜNK SZÁMÁRA HOZOTT HÍRNEVET, MÁR 2008 ÓTA MÉLTÁN LEHETÜNK RÁ BÜSZKÉK. A KALANDOKAT AZONBAN TOVÁBB FOKOZTA: 2019. JANUÁR 7-ÉN AZ ANTARKTISZ PARTJÁTÓL INDULVA ELÉRTE A DÉLI-SARKPONTOT. AZ ARCÁN UGYAN FAGYÁSI SÉRÜLÉSEKET SZENVEDETT, DE BOLDOGABB, MINT VALAHA – NYILATKOZTA A SIKERES EXPEDÍCIÓ KAPCSÁN. A DÉLI VÉGEKEN SZERZETT KALANDJAIRÓL MESÉL A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET MAGAZIN OLVASÓINAK.

Mi vezetett ezekhez a nagy elhatározásokhoz és az elhatározások megvalósításához?

Nagyon sok gyerekkori álmom volt, amiket szerettem volna valósággá tenni. Ilyen volt már az Atlanti-óceán átevezése is, és persze a Déli-sarkra való eljutás. Már tizenhárom évesen elkezdtem tervezgetni az életemet, nagy vágyak hajtottak. Ezek adták a kitartást az életem tovább vezetéséhez. Ezek közül már többet sikerült megvalósítanom, amelyek most mint kilométerkövek jelzik életem eddigi útját, és persze előttem is a továbbiakat.

Mikor kezdted mindezt?

Tizenhárom évvel ezelőtt eveztem át először az óceánt, akkor még párban. Azóta négy óceánátvitorlázás, szóló evezés is történt... Elkezdtem száz-kétszáz kilométereket futni. Az elmúlt évben keltem át Grönlandon kelet–nyugati irányban. Tehát évek óta ezen az extrém téren mozgok. Nyilván egy-két út látványosabb, jobb kommunikációt kap, más utak pedig nem, vagy csak alig kapnak médianyilvánosságot.

A Grönland-átkelés is maradandó élmény számomra, ugyanakkor ez az Antarktisz ugródeszkája volt: szükséges volt, hogy megkapjam az engedélyeket ahhoz, hogy az antarktisi expedícióban részt vehessek.

Jól értettem? Száz-kétszáz kilométer futás egy nap alatt?

Noha kétszáz kilométer nekem több mint egy napig (24 óráig) tart, a száz kilométer tíz óra körül mozog.

Milyen engedélyek kellenek az Antarktiszhoz? Nemzetközi terület, jogilag egyik országnak sem a birtoka mind a mai napig.

Ha valaki csak pingvineket akar nézni egy turistahajóból, akkor ahhoz nem kell semmiféle engedély, legfeljebb sok pénz. Ám amennyiben valaki másfél hónapnyi időtartam alatt be akar gyalogolni a kontinens széléig a sarkpontig, ahhoz komoly engedélykérés szükségesek, épp azért, hogy az út során ne kerüljön bajba, és ne legyen szükség mentésre. Jobban mondva legyen olyan profi,

hogy ez a lehető legminimálisabb eséllyel történhessen meg. Idén ezt hét szóló, egy kétfős és a mi négyfős csapatunk kapta meg, senki más. (Rajtam kívül egy angol és egy norvég férfi, valamint egy lengyel nő volt a csapatunkban.)

Téged hol tettek ki?

Egy orosz teherszállító repülőgéppel érkezünk a chilei Punta Arenasból az antarktisi sátozóba. Innen szokás megmászni a Vinson hegyet is, amely az Antarktisz legmagasabb pontja (4892 méter). Egy kis géppel repültünk tovább a selfjégre, onnan kellett begyalogolnunk 917 kilométeren keresztül a sarkpontig – ez 44 nap alatt sikerült is.

Milyen a Déli-sark? Átlagembernek ott életben maradnia lehetetlen...

Fizikálisan valóban embert próbáló. Naponta tíznél több órát gyalogolni a fagyos körülmények között, és húzni egy 92 kg-os szánt a hóban, ellenszélben, emelkedőn felfelé – hiszen a sarkpont 2807 méteres tengerszint feletti magasságban van. Emellett mentális

kihívás is, mert teljesen ingerszegény környezetben kell az embernek teljesítenie ezt a kihívást.

Milyenek az időjárási viszonyok?

A legmelegebb a partok mentén van, itt mínusz 16 fok várt minket. Az átlaghőmérséklet azonban mínusz 20 és 25 fok között volt szinte végig. Az utolsó héten pedig – amikor már közelítettük a sarkpontot – mínusz 30-ra esett le a hőmérséklet. Ehhez jött egy erős szél: az Antarktiszon a középpont felől áramlik a levegő a part felé. Emiatt folyamatos ellenszélben kellett végig haladnunk.

Az Antarktisz a Föld legszárazabb kontinense. Vannak olyan részei, ahol becslések szerint ezer éve nem esett hó. Ennek ellenére sokszor előfordult, hogy hatalmas hóban kellett haladnunk.

Az ingerszegény környezet még azt is jelenti, hogy állatok sem voltak sehol. (Még a pingvinnek számára is csak a partvidékek élhetőek.)

Hogyan voltál képes ilyen extrém körülmények között életben maradni? Említetted az ingerszegény környezetet, a mínusz 20 fok alatti hideget, az erőteljes ellenszelet és az emelkedőket... Hogyan maradt meg az elhatározás, hogy eléred a kitűzött célt? Miért nem adtad fel?

Erre fel lehet (és kell is) készülni. Emiatt kelttem át 29 nap alatt Grönlandon, ami egy hat-száz kilométeres expedíció volt. Az Antarktisz pedig gyerekkori álmom volt. Kellő kitartással az elménk is edzhető, hogy az elhatározást semmiképp ne adja fel. Az emberi elme csodálatos alkotás. Amikor bőven vannak külső információk, akkor azokat dolgozza fel; amikor azonban nincsenek ilyenek, akkor befelé

fordul, és a belső emlékeket veszi elő. Mert az agynak mindig működnie kell. Előfordul persze olyan – amikor „lelassul” az agy –, hogy órák telnek el, mire az embernek eszébe jut bármiféle gondolat. Amikor befelé fordul, akkor előjönnek a klasszikus filozófiai gondolatok az élet értelméről és ilyenekről. Akár vallásos az ember, akár nem, ilyenkor részt vesz egy „belső utazáson” is, sokkal jobban megismeri saját magát is, mint egy ilyen expedíció nélkül. Nagy vonalakban tudnám a spanyolországi El Camino-zarándoklathoz is hasonlítani a helyzetet, bár az egyáltalán nem nevezhető ingerszegény környezetnek.

Megfordult-e a fejedben bármikor, hogy feladod?

Úgy gondolom, veszélyes dolog, ha egy pillanatra is felmerül ez az emberben. Ha erről elgondolkodik, akkor hamar bajba kerülhet, vagy akár jöhet az elhatározás, hogy kimenteti magát. Számomra sosem opció a feladás, mindemellett lehetnek sakk-matt helyzetek.

Milyen felszerelés volt a szánodban?

A felszerelésem 92%-a élelem volt, dehidratált formában. (A víz csak a súlyt növelte volna.)

A többi a sátor és a technikai eszközök voltak: műholdas felszerelés, telefon, nyomkövető és hasonló. Ruhám elég kevés volt. 44 nap alatt egyszer cseréltem aláöltözetet és háromszor zoknit. Zuhanyzásra nincs lehetőség, tisztálkodni is csak fertőtlenítő törülközővel lehetett. Mindezt ilyenkor el kell fogadnia annak, aki ennyire extrém körülmények közé készül. Még benzin volt nálam, hiszen meleg ételre is szükségem volt mindennap. (A víz minden mennyiségben rendelkezésre állt hó formájában.)

Ilyen körülmények között óránként kellett enni, mert hétezer kalóriára volt szükségem mindennap. Úgy lehet ezt elképzelni, hogy mentem a csapattal egy órát, aztán megálltunk enni tíz percre. Majd ismét egy óra gyaloglás, tíz perc evés, és így tovább.

Mennyire volt változatos az étrended? Gondolom, ilyen helyen semennyire...

Azt azért nem állítanám, hogy semennyire (vagyis hogy mindig ugyanaz), de nem változtattam akkora választékból sem, mint ott-hon. Reggelire és vacsorára ettünk meleget, ez a kettő volt a fő étkezés, napközben pedig (a tízperces étkezések alkalmával) csak egy-két energiaszelet ment le gyorsan.

Az Antarktiszon eltöltött 44 napod minden perce teljes nappali világosságból állt, hiszen ilyen a nyár a Déli-sarkon. Ilyenkor megváltozhat az ember bioritmusa. Követted a 24 órás megszokott napi ritmust (valamelyik időzóna szerint), vagy átadtad magadat a belső, biológiai órának?

A csapatjellegből adódóan nem állhattunk le a 24 órás napi ritmusról. Muszáj volt együtt csinálnunk mindent. De nagyon jó, hogy ilyen kalandokban is részem lehetett a közelmúltban.

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

A panamai Ifjúsági Világtalálkozón jártak fiataljaink

NEM MINDENNAPI ÉLMÉNYBEN VOLT RÉSE AZOKNAK A FIATALOKNAK, AKIK A VILÁG MINDEN TÁJÁRÓL ELUTAZTAK A JANUÁR 24–27. KÖZÖTT TARTOTT PANAMAI IFJÚSÁGI VILÁGTALÁLKOZÓRA (IVT). A MAGYAR FIATALOK MAROKNYI CSAPATÁNAK TAGJA VOLT HAT GÖRÖGKATOLIKUS TESTVÉRÜNK IS. VELÜK BESZÉLGETTÜNK ÉLMÉNYEIKRŐL.

Gondoltátok volna valaha, hogy eljuttok Közép-Amerikába, hogy együtt töltsetek néhány napot a világ katolikus fiataljaival?

Trestyánszki Rita: Álomban sem gondoltam volna! Lehet, hogy közhelyesen hangzik, de tényleg így van. Természetesen hallottam már a találkozóóról, de azt gondoltam, hogy nincs túlságosan közel, és így le is zártam magamban a dolgot.

Nagy Réka Emese: Nem igazán. A találkozó alatt voltak pillanataim, amikor rá kellett eszmélnem, hogy nem álmodom, és tényleg részese lehetek ennek a csodának.

Az MKPK (Magyar Katolikus Püspöki Konferencia) Ifjúsági Tanácsa szervezésében volt szerencsétek kiutazni. Hogyan jött a lehetőség, hogy éppen ti képviselhettétek az itthoni katolikus fiatalokat?

Rita: Nekem személy szerint Atanáz püspök atya szólt, hogy a Miskolci Egyházmegye Ifjúsági Bizottsága javaslatára ketten képviselhetnénk – ha mi is szeretnénk – a Miskolci Egyházmegyéért az IVT-n.

Réka: Engem Ábel püspök atya választott ki személyesen, pályázat útján.

Hogyan képzeljük el az utazást? Milyen előkészületekre volt szükség részetekről?

Réka: Elsőként repültem, bevallom, tartottam a tizennégy órás repülőúttól, de már lelkiekben itthon ráhangolódtam az útra, illetve szükség volt néhány komolyabb oltásra a biztonságunk érdekében.

Rita: Január 5-én részt vettünk egy itthoni előtalálkozón Budapesten, a HungaRio kávézóban. Oda a csapat nagy része el tudott jönni, bemutatkoztunk egymásnak, és az MKPK részéről a szervezők bemutatták a helyszíneket, a programokat, hogy mire, hogyan készüljünk. Például oltásokat kellett kapnunk, voltak kötelező (sárgaláz) és ajánlott védőoltások. Természetesen nyári ruhadarabokkal is készülni kellett, gyógyszerekkel stb. Mivel Costa Ricában volt az ún. előtalálkozó, ezért elsőként oda repültünk. Hajnal négykor találkoztunk január 17-én a Liszt Ferenc repülőtéren, és hatkor szálltunk fel. Fél kilencre megérkeztünk Párizsba, ahol öt óra várakozás után, délután kettőkor szálltunk be a Costa Ricába tartó gépbe. A hétórás időeltolódás miatt, ottani idő szerint, este fél hétkor érkeztünk meg.

Costa Rica-i vendéglátóitok a helyiek voltak. Milyen volt találkozni az ottaniakkal? Hogyan fogadtak titeket? Hogyan élnek a közép-amerikai emberek? Vittetek-e nekik ajándékba valami itthoni jellegzetességet?

Rita: Mind a Costa Rica-i, mind a panamai fogadtatás nagyon megalapozott volt. Costa Ricában a Szent Vincent-plébániához tartoztunk. Amikor megérkeztünk a templomba az esti órákban, sorfalat álltak bent a fogadó családok és a helyiek, és szinte mindenki kezében volt egy transzparens, rajta a nevünkkel. Akkor örömet, szeretetet kaptunk már a megérkezés pillanatában, hogy alig hittük el. Egyszerű és csupa szív emberek, barátságosak, közvetlenek voltak. Amelyik család nem tudott angolul, ott a Google-fordítót hívtuk segítségül, de mindig megértettük egymást. Természetesen vittünk kis ajándécsomagot: kalocsai paprikaőrleményt, Boci csokit, hűtőmágneseket. Én például vittem egy spanyol nyelvű szakácskönyvet, amelyben magyar ételek vannak. Nagyon örült az ottani „anyukám”, mert szeret főzni, és jól is főz.

Réka: Nem voltak elvárásaim, tudtam, hogy vendégszerető, kedves emberek fognak befogadni, és így is lett. Három dolgot tudnék kiemelni az ottani emberekről. Vidámak, fiatalosak és merik megélni a hitüket a mindennapjaikban. Én a Hungarikum ajándékboltban vásároltam szuveníreket, amire nem számítottak, és nagyon örültek nekik, így hazánkból egy kis darabot elvihettem Közép-Amerikába.

(MEGJEGYZÉS: a fiatalok egyházmegyei támogatással, az egyházmegyéket képviselve jutottak ki a 2019-es IVT-re.)

Milyen programokkal kedveskedtek nektek az előtalálkozón? Mi volt az, ami leginkább megfogott titeket, amire sok-sok év múltán is fogtok emlékezni?

Réka: Panama előtt volt lehetőségünk az Izarú-vulkánhoz is ellátogatni, ami nem mindennapi élmény volt a magyar csapatnak.

Rita: Nagyon színes volt a program az előtalálkozón: természetesen voltak lelki programok: szentmise, szentségimádás, körmenet – de volt koncert, kirándulás és városnézés is. Földrajztanárként az Irazú-vulkán meglátogatása sokat jelentett nekem, valamint hogy láthattam a Csendes-óceánt. Lelkiekben pedig a Desamparados városrész bazilikájában tartott szentségimádás, a Szentlélek áradó és érezhető szeretete hagyott maradandó nyomot bennem.

Réka: A programok után esténként közösen beszélgettünk a családokkal. Volt egy napunk, amit mindenki maga tervezhetett meg a családjával – hova szeretne menni, mit csinálni –, amolyan családi nap volt. Sokan az óceánparthoz mentek, néhányan túrázni, vízesésben is úsztak egyesek, minket a hegyekbe vittek el egy festői szépségű helyre.

Costa Ricából Panamába utaztatok, hogy Panamavárosban részt vegyetek a nyitó szentmisén. Milyen volt megérkezni a találkozó helyszínére? Milyen volt a találkozás a többi ország fiataljaival?

Rita: Már Costa Ricában belekóstoltunk a panamai hangulatba, abba, hogy több ország fiataljaival együtt dicsőíthetjük az Urat. Találkoztunk brazilokkal, mexikóiakkal, olaszokkal, akiknek szintén Costa Ricában volt az előtalálkozó. Aztán Panamába érve a nemzetek száma megsokszorozódott, egyszerre rengetegen lettünk, mindenki nagyon más volt, egyben mégis hasonlítottunk: keresztény fiatalok vagyunk, és ide jöttünk együtt imádkozni, együtt töltekezni lelkiekben.

Réka: Ahogy a lehetőség adta, beszélgettünk és ismerkedtünk más nemzetiségű fiatalokkal, erre leginkább akkor volt alkalmunk, amikor másfél-két órát gyalogoltunk a plébániától a virrasztás helyéig, és útközben belebotlottunk kisebb-nagyobb csapatokba. A virrasztás napján épp Ferenc pápát vártuk, amikor izgalmas beszélgetésbe keveredtünk egy ausztrál fiúval. Láta a pólonkon a magyar címet, odajött hozzánk, és kiderült, hogy nem is áll tőle messze a magyar vér, ugyanis Kiss-Rigó László (szeged-csanádi püspök) az ő nagybátyja. Kicsi a világ!

Itthon olvastuk, hogy sokan önkéntesként vettek részt a találkozón. Előkészítették a helyszíneket, szemetet szedtek. Mit lehet még tudni az önkéntesekről, milyen visszhangja volt még a szolgálatuknak?

Rita: Személy szerint én annyit tudok, hogy hároméves előkészítő munka előzte meg a találkozót, mindenki megkapta a maga feladatát. Megkülönböztető pólóban voltak, így mindig tudtuk, kihez forduljunk, ha segítséget akartunk kérni. De sokszor ők jöttek oda hozzánk, ha bizonytalanságot véltek felfedezni az arcunkon. Nagy többségük tudott angolul, így könnyen ment a kommunikáció.

Réka: Több mint húszezer panamai és kétezer külföldi önkéntes vett részt az IVT-n, akik a legkisebb részletre is odafigyeltek, mint például egy pohár víz. Fontos őket kiemelni, mert más tevékenységet is választhattak volna, de arra szánták az idejüket és energiájukat, hogy megtervezzék és előkészítsék a találkozót.

A kinti hangulatot nyilván nehéz visszaadni. Megpróbálnátok elmesélni, hogyan képzeltük el?

Réka: Akármerre néztél, széles mosolyú, életvidám embereket láttál, akik állandóan énekeltek és táncoltak, még az utcákon is. Az egész várost átjárta az IVT hangulata, így mindennap úgy telt, mintha ünnepelnénk. A magyarokat nem volt nehéz kiszűrni, hiszen az elején még kissé félve csatlakoztunk be egy hosszabb vonatkozásba, de azt is mindenki észrevette, hogy ahol brazilok voltak, ott a hangulat is kétszer akkora volt, mint amúgy.

Több nyelven zajlottak katekézések a találkozónál. Mi volt a fő mondanivaló? Mit emelnétek ki?

Réka: A Böcskei László püspök atya által tartott elmélkedésből két kérdést emelnék ki, ami elhangzott egy délelőtti katekézis során. Mi az, ami a környezetemben segít jobban megismerni önmagam, ami jó irányba mozdít – és mi az, ami megakadályozza?

Rita: A katekézések központi témája a meghívás volt: Sámuel meghívása és az angyali üdvözlés története állt a középpontban. Püspök atya ezeken a szentírási történeteken keresztül mutatta be azt, hogy a mai keresztény fiatalok mennyi értéket közvetítenek a világban, mennyire fontosak a közösségek. Nyitottnak kell lennünk arra, hogy meghalljuk Isten hívó szavát, és befogadjuk életünkbe őt.

Milyen egyéb lehetőségek volt Panamában? Milyen programokon tudtatok részt venni?

Réka: Panamában a délelőtti órákban a romániai fiatal zárandokokkal közösen vettünk részt Böcskei László nagyváradai megyéspüspök katekézisein, aki magyar és román nyelven tartotta nekünk az elmélkedéseket. Délutánonként a pápával közös programokon vettünk részt.

Rita: A katekéziseken kívül volt városnézés, nyitó szentmise Ferenc pápával, voltunk a Csendes-óceánnál, virrasztáson, záró szentmisén. Karitásélmény is volt, ugyanis a panamai San Pedro-plébánia plébánosa azt kérte, hogy hagyjuk ott a kézlennyomatunkat a plébánia falán, hogy így emlékezzenek ránk, és imádkozunk értük. Nagyon megható esemény volt.

A találkozó egyik csúcspontja az volt, amikor a pápa megérkezett. Ez hogyan történt? Milyen volt a hangulat, mit éreztetek akkor?

Rita: Egy személyes élményemet mondanám el: a program szerinti hivatalos ifjúsági találkozó a pápával január 24-én volt. De én már a megérkezésekor, január 23-án láttam őt. Nagyon hosszú sorokban már kora délutántól kiültek a kordonhoz a zárandokok, helybeliek, kicsik és nagyok, hogy elsőként köszöntsék a Szentatyát. A jelenlévők táncoztak, énekeltek, a pápa nevét skandálták. Mindenki szíve egyszerre dobbant meg, amikor megjelent a helikopter, mert akkor már tudtuk, hogy közel a Szentatyá. Amikor elvonult a pápamobillal, a szemekből könny

szökött ki, a tömeg üdvrivalgásban tört ki. Nagy kegyelme a Jóistennek, hogy megajándékozott engem ezzel az élménnyel.

Réka: Másfél-két órával hamarabb megérkeztünk a helyszínre, és már mindenki nagyon izgatott volt, a fiatalok énekeltek, zenéltek és lengették a zászlóikat. Felemelő érzés volt látni Ferenc pápát, mert áradt belőle a kedvesség és szerénység.

Meséljete a panamaiakról! Hogyan élnek, miben más az életük, mint nekünk, hogyan élnek meg a hitüket?

Réka: Teljesen más kultúra, mint amivel eddig találkoztam. Egyszerű és szegény emberekről van szó, akiknek nem a külsőségek számítanak, hanem a belső értékek. Megható volt látni, hogy a szentmiséken örömmel vesznek részt kicsik-nagyok egyaránt, teljes lélekkel.

Ferenc pápa azt mondta, hogy az „öröm és a remény” ünneplése a panamai Ifjúsági Világtalálkozó. Ti hogyan éltétek ezt meg?

Rita: Az öröm már Costa Ricától kísért minket. Annyi szeretetet kaptunk, hogy néha alig bírtunk el. Ennyi boldog embert még sohasem láttunk együtt, egymásért imádkozva, örömben, boldogságban. A remény pedig elengedhetetlen a mai fiatalok életében. Ha az nincs, már letértünk az útról. Ahogy a katekézisekben is hallgathattuk, sohasem szabad feladni, menni kell azon az úton, amelyet a Jóisten kijelölt számunkra. Úgy vélem, a reménynek és az örömmel kell kezelnünk.

Réka: Rám nagy hatással volt Ferenc pápa beszéde, igazán lelkesítő és jelentőségeltjes volt. Leginkább az a mondat gondolkodtatott el, hogy mi nem a jövő, hanem a jelen vagyunk. Foglalkozunk a „most”-tal, és töltünk több időt a szeretteinkkel, mert ha mindig a jövőre gondolunk, nem tudjuk teljes lélekkel megélni a jelen csodáit. Ne hagyjuk kihunyni magunkból a szeretet lángját!

Visszagondolva az előző, krakkói Ifjúsági Világtalálkozóra, az imavirrasztás volt mindig a legmeghittebb, legszebb. Panamavárosban is így volt?

Rita: Nekem ez volt az első világtalálkozásom, még nem tudtam, mire számítsak. Az biztos, hogy hatalmas, hömpölygő tömeg érkezett a virrasztás helyszínére, és ha nehezen is, de sikerült elfoglalni a helyünket. Eleinte kis koncertek voltak, majd szentmise és szentmiségimádás. Ami leginkább megfogott, az a szentmiségimádás volt. Amikor mindenki leborult, elcsendesedett, gondolataiba, érzéseibe feledkezett, és csendben hallgatta, mit mond neki az Úr.

A záró szentmisén a hírek szerint nyolcszáz ezren vettek részt. Ferenc pápa ezt mondta homíliájában: „Ti kedves fiatalok, nem a jövő vagytok! Nem, ti a jelen vagytok!” Milyen érzés volt hallgatni a pápát, ahogy a fiatalokhoz szólt?

Rita: Nagyon lelkesítő volt, buzdított, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy mekkora felelősséggel jár ez, de nekünk, fiataloknak ez az utunk. Azt jelölte ki számunkra az Úr, hogy példaként járjunk elől a felnővekvő nemzedékek előtt.

Réka: Bár korát tekintve a Szentatyá idős, mégis hihetetlen fiatalsággal és szellemiséggel szólt hozzánk, amire egy életen keresztül emlékezni fogok.

Eljött a pillanat, amikor haza kellett indulni. Mi volt a legnehezebb számotokra a találkozó kapcsán?

Rita: Elválni a helyiektől és egymástól. Nagyon jó csapat jött össze, sok hasonló érdeklődésű fiatal, együtt lélegeztünk ez alatt a hét hét alatt. Így Budapesten a repülőtéren szinte mindenki könnyes szemmel búcsúzott.

Réka: Sosem szerettem a búcsúzkodást, mindig nehéz, és itt is hasonlóképpen volt. Olyan kedves és jó embereket ismertem meg, akikre most is mosolyogva gondolok. Viszont Panamában és Costa Ricában is hagyunk magunkból egy kis darabot, emléket magunkból a helyieknek a kis ajándékokon keresztül, és a panamai San Pedro-plébánia falán még a kézlennyomatainkat is elhelyeztük, amelyek sokáig ott fognak díszlegni.

Ferenc pápa üzenete a fiataloknak

Január 24–27. között rendezték meg Panamavárosban az Ifjúsági Világtalálkozót. A tengerparton tartott nyitóünnepségen a Szentatya arra kérte a mintegy kétszázötvenezer fiatalot, hogy ne engedjék kialudni a világban az őket életető közös álmot, és legyenek a találkozás kultúrájának építői.

KEDVES FIATALOK, SZÉP ESTÉT KÍVÁNOK!

Milyen jó újra találkozni, és épp ezen a földön, amely oly sok színnel és melegséggel fogad bennünket! Egybegyűlve Panamavárosban az Ifjúsági Világtalálkozó ismét az öröm és a remény ünnepe az egész Egyház számára, és hatalmas tanúságtétel a hitről a világ számára.

Emlékszem, hogy Krakkóban megkérdeztek tőlem, ott leszek-e Panamavárosban, én pedig ezt feleltem: „Azt nem tudom, hogy én ott leszek-e, de Péter biztosan ott lesz, Péter ott lesz.” Ma örülök, hogy azt mondhatom nektek: Péter veletek van, hogy ünnepelje és megújítsa bennetek a hitet és a reményt. Péter és az Egyház veletek jár, és szeretnének azt mondani nektek, hogy ne féljetek, hanem haladjatok tovább ezzel a megújító energiával és ezzel az állandó nyughatatlansággal, amely segít és megmozgat bennünket, hogy vidámabbak és egészségesebbek, az evangélium jobb tanúi legyünk. Menjetelek előre, de ne azért, hogy egy párhuzamos, egy kicsit „szórakoztatóbb” vagy „menőbb” egyházat hozzatok létre egy ifjúsági rendezvényen, néhány díszítőelemmel, mintha ez boldoggá tenne benneteket! Ha valaki ezt gondolná rólatok, az azt jelentené, hogy nem tart tiszteletben benneteket, és nem tartja tiszteletben mindazt, amit a Lélek rajtatok keresztül üzen nekünk.

Épp ellenkezőleg! Szeretnének veletek együtt újra felfedezni és felébreszteni az Egyház állandó újdonságát és fiatalságát, megnyilva egy új pünkösöd előtt (vö. Püspöki szinódus az ifjúságról: *Záródokumentum*, 60). Ez csak akkor lehetséges – ahogy azt nemrég megéltük a szinóduson –, ha tudunk egymást meghallgatva járni, és egymás meghallgatásával egymást kiegészíteni, ha tudunk tanúságot tenni, hirdetni az Urat testvéreink szolgálatában, konkrét szolgálatban.

Tudom, egyáltalán nem volt könnyű, míg idáig elértetek. Ismerem, mekkora erőfeszítést tettetek, mennyi áldozatot hoztatok, hogy részt vehesetek ezen a világtalálkozón. Sok napon át dolgoztatok áldozatosan, közösen gondolkodtatok, és imatálalkozásokon vettetek részt, ezek együtt nagyrészt kárpótolják utatokat. Nemcsak az tanítvány, aki megérkezik egy helyre, hanem az is, aki határozottan indul, az is, aki nem fél kockázatni és útnak indulni. Ez a legnagyobb öröme: az, hogy úton lehet. Ti nem féltetek kockázatni és útnak indulni. Ma pedig már ünnepelhetünk, mert ez az ünnep már régóta elkezdődött minden közösségben!

Különböző kultúrákból és népekből jövünk, különböző nyelveket beszélünk, különböző ruhákat viselünk. Népeink eltérő körülmények között különböző történelmeket éltek meg. Hány dolog különböztethet meg

bennünket, de egyik sem akadályozott meg abban, hogy találkozzunk és boldognak érezzük magunkat együtt. Ez azért lehetséges, mert tudjuk, hogy van valami, ami egyesít, van valaki, aki egymás testvéreivé tesz bennünket. Ti, kedves barátaim, sok áldozatot hoztatok, hogy *találkozhassatok*, és így a találkozás kultúrájának igazi tanítóivá és mestereivé váltatok. Gesztusaitokkal és attitűdjeitekkel, pillantásaitokkal, vágyaitokkal és különösen érzékenységetekkel megcáfoltátok és visszautasítottátok az összes olyan beszédet, amely arra koncentrál és arra törekszik, hogy megosztlást szítson, hogy kizárja vagy kiutasítsa azokat, akik „nem olyanok, mint mi”. És ez azért van, mert olyan szaglóérzéssel rendelkeztek, amely meg tudja érezni, hogy „az igazi szeretet nem szünteti meg a jogos különbözőségeket, hanem összhangot teremt köztük egy magasabb egységben” (XVI. Benedek: *Homília*, 2006. január 25.). Tudjátok, ki mondta ezt? Benedek pápa, aki néz bennünket, tévén keresztül követ bennünket. Üdvözljük őt, tapsoljuk meg mindnyájan! Köszöntsük őt! (*Tapsolnak*.) Épp ellenkezőleg, tudjuk, hogy a hazugság atyja, a sátán, egy megosztott és civakodó népet akar, és nem olyat, amely megtanul együtt dolgozni.

Ti megtanítjátok nekünk, hogy az egymással való találkozás nem azt jelenti, hogy utánozzuk egymást, vagy hogy ugyanazt gondoljuk, ugyanúgy élünk, ugyanazokat a dolgokat tesszük és ismételjük, ugyanazt a zenét hallgatjuk, vagy ugyanannak a futballcsapatnak a mezét viseljük. Nem, nem ezt. A találkozás kultúrája hívás és meghívás arra, hogy merjünk **elevenen tartani egy közös álmot**.

Sok mindenben különbözünk egymástól, különböző nyelveken beszélünk, különböző ruhákat viselünk, mégis törekedjünk arra, hogy közös álmunk legyen, egy nagy és mindenkit átfogni képes álmunk. Az az álmunk, amelyért Jézus életét adta a kereszten, és amelyért a Szentlélek kiáradt, hogy pünkösöd napján tűzzel vessen be azt minden férfi és nő szívébe, a tiedbe és az enyémbé, annak reményében, hogy teret talál növekedni és fejlődni. Ezt az álmot Jézusnak hívják, akit az Atya abban bizakodva ültetett el, hogy nőni és élni fog minden szívben. Olyan álmunk ez, amely vérrünkben folyik, megdobogtatja és örömmre gyűjtja szívünket, valahányszor azt halljuk: „Szeressétek egymást! Azzal a szeretettel szeressétek ti is egymást, amellyel szerettelek benneteket! Arról fogja megtudni mindenki, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.” (Jn 13,34–35) Hogyan hívják az álmunkat? Jézus! Jézus! Hogyan? Jézus!

Ezeknek a földeknek az egyik szentje szerette azt mondani, hogy „a kereszténység nem elhiendő igazságoknak, betartandó törvényeknek vagy tiltásoknak a gyűjteménye. Ez így nagyon visszataszító. A kereszténység egy Személy, aki annyira szeretett engem, hogy az kivált-

ja és igényli szeretetemet. A kereszténység Krisztus.” (Vö. Szent Óscar Romero: *Homília*, 1977. november 6.) Ismételjük meg hangosan: a kereszténység Krisztus; és annak az álomnak a megvalósítása, amelyért Ő életét adta: szeretni ugyanazzal a szeretettel, amellyel minket szeretett.

Tegyük fel a kérdést magunknak: Mi tart együtt bennünket? Miért vagyunk együtt? Mi indít arra, hogy találkozzunk? Annak bizonyossága, hogy olyan bensőséges szeretetet tapasztaltunk meg, amelyről nem akarunk, és nem tudunk hallgatni, és amely arra hív, hogy ugyanúgy válaszoljunk: szeretettel. Krisztus irántunk tanúsított szeretete kényszerít bennünket (vö. 2Kor 5,14).

Ez a szeretet nem „ver össze” és nem nyom el, ez a szeretet nem söpör félre és nem hallgattat el, ez a szeretet nem aláz meg és nem igaz le. Ez az Úr szeretete, mindennapi szeretet, tapintatos és tiszteltető, szabadságból fakadó és szabadságot adó szeretet, gyógyító és felemelő szeretet. Az Úr szeretete, amely többet tud a felkelésekről, mint az elbukásokról, a kiengesztelődésről, mint a tiltásról, új lehetőségek adásáról, mint elítélésről, jövőről, mint múlttól. Ez a szolgálatra és az odaadásra kinyújtott kéz csendes szeretete. Ez a szeretet nem hengec, nem páváskodik, ez alázatos szeretet.

Kérdezem tőletek: Hisztek ebben a szeretetben? (Igen! – válaszolják a fiatalok.) Egy másik dolgot kérdezek: Ez a szeretet „megéri”? (Igen! – válaszolják.) Ugyanezt a kérdést és felhívást kapta Mária. Az angyal megkérdezte tőle, akarja-e méhében hordani ezt az álmod, akar-e életet, testet adni neki. Mária olyan fiatal volt, mint sokan közületek, mint sok lány közületek. És ezt mondta: „Íme, az Úr szolgálója vagyok: történjék velem szavad szerint!” (Lk 1,38) Csukjuk be a szemünket, és gondoljunk Máriára! Nem volt buta! Tudta, mit érez a szíve, tudta, mi a szeretet, és így válaszolt: „Íme, az Úr szolgálója vagyok: történjék velem szavad szerint!” Mária mert igent mondani. Mert életet adni Isten álmának. És ugyanezt kérdezi az angyal tőled, tőled (*a pápa rámutat a fiatalokra*), tőlem: Akarod-e, hogy ez az álom létté váljon? Akarsz-e testet adni neki keziddel, lábaddal, tekintetteddel, szíveddel? Akarod-e, hogy az Atya szeretete új távlatokat nyisson előtted, és olyan, sosem képzelt, sosem gondolt, sosem álmódott, sosem remélt utakra vezessen, amelyek örömmel töltik el, énekelni és táncolni készítenek szívedet?

Merjük-e azt mondani az angyalnak, amit Mária: „Íme, az Úr szolgálója vagyok, történjék velem szavad szerint”? Ne válaszoljatok, mindenki saját szívében válaszoljon. Vannak kérdések, amelyekre csak csendben válaszolhatunk.

Kedves fiatalok! Ennek a világtalálkozónak leginkább reményt adó eredménye nem egy záródokumentum, nem egy közösen írt levél vagy egy végrehajtandó program lesz. Nem, ilyet nem készítünk. E találkozó leginkább reményt adó eredménye a ti arcotok és az ima lesz. Ez lesz a remény! Az, hogy megváltozott szívvel tértek majd haza. Mindannyian azzal az új erővel tértek haza, amely újjászületik, valahányszor találkozunk egymással és az Úrral, telve Szentlélekkel, hogy felidézük és elevenen tartsuk az álmod, amely testvérré tesz bennünket, és amelyet nem szabad hagynunk kialudni a világ szívében: bárhol is vagyunk, bármit is teszünk, mindig felemelhetjük tekintetünket, és mondhatjuk: **„Uram, taníts meg úgy szeretni, ahogyan te szerettél bennünket!”** Mondjátok velem együtt: „Uram, taníts meg úgy szeretni, ahogyan te szerettél bennünket!” Hangosabban! Be vagytok kedved? „Uram, taníts meg úgy szeretni, ahogyan te szerettél bennünket!”

Nem fejezhetjük be ezt az első találkozót anélkül, hogy köszönetet ne mondanánk. Köszönet mindazoknak, akik nagy lelkesedéssel előkészítették ezt az Ifjúsági Világtalálkozót. Köszönet mindenkinek! Hangosabban! (*Tapsolnak és ujjonganak.*) Köszönöm, hogy mertetek építeni és vendégeket fogadni, mertetek igent mondani Istennek arra az álmodra, hogy együtt láthassa gyermekeit. Köszönetet mondok Ulloa érseknek és csapatának, amiért segítettek, hogy Panamaváros ne csak tengereket összekötő csatorna legyen, hanem olyan csatorna is, ahol Isten álma továbbra is talál medreket, hogy növekedjen, megsokszorozódjon és eljusson a föld minden szegletébe.

Barátaim, Jézus áldjon meg, és az itteni kegyhelyen oly tisztelt Szűz Mária kíséren és oltalmazzon benneteket szüntelenül, hogy hozzá hasonlóan, félelem nélkül mondhassuk: **„ITT VAGYOK, TÖRTÉNJÉK VELEM SZAVAD SZERINT!”**

Köszönöm!

TRAUTTWEIN ÉVA, FOTÓ: LAMBERT ATTILA

Püspöki KÉRDEZZ-FELELEK a Panama-napon

Vajon mire kíváncsiak a fiatalok, ha püspököket faggathatnak? A Budapesten tartott Panama-nap résztvevői közel száz kérdést fogalmaztak meg január 26-án a hobbitól kezdve a szerelmen át a hivatásig, szolgálatig. Veres András, Kocsis Fülöp és Palánki Ferenc püspök atyák örömmel válaszoltak.

A Magyar Kurír munkatársának írását közöljük.

Atöbb mint ezer fiatal részvételével lezajlott Panama-napnak, az Ifjúsági Világtalálkozó hazai kísérőrendezvényének egyik legnépszerűbb programja volt a püspöki kérdezz-felelek. A három főpásztor – Veres András győri megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke; Kocsis Fülöp hajdúdorogi érsek-metropolita és Palánki Ferenc debrecen-nyíregyházi megyéspüspök, az MKPK ifjúsági referens tagja – személyiségének azt az oldalát mutatta meg, amelyet csak a hozzájuk közel állók ismerhetnek. Kiderült: nemcsak a teológiában vannak otthon, de a humor sem idegen tőlük, a villámkérdések rövid válaszaiba is tudnak mély értelmet vinni. Megmutatták, hogy ők is emberből vannak, de azt is megérezhette fiatal közönségük, hogy mit jelent számukra papnak lenni.

A fiatalok online teheték fel kérdéseiket, ezeket aztán Hortobágyi Tibor sportriporter gyűjtötte össze és tette fel a főpásztoroknak. Pörögtek a kérdések és válaszok, a közönség érdeklődése egy pillanatra sem lankadt.

Hortobágyi Tibor villámkérdésekkel kezdett. A helyszín – az FTC kézilabdacsarnoka – adta az első kérdést.

KI MILYEN CSAPATNAK, SPORTÁGNAK HÓDOL, MELYIK CSAPATNAK SZURKOL?

Palánki Ferenc nem gondolkodott sokat: Én itthon vagyok. Hajrá, Fradi!

Gyerekkorom óta a kézilabda, de most szomorú vagyok a férficsapat által elért eredmény miatt – mondta Veres András.

Kocsis Fülöp minden sportágot szeret, és mindenkit, aki sportol.

MI A KEDVENC ÉVSZAKUK?

Palánki Ferenc és Kocsis Fülöp is a tavasz mellett voksolt, a húsvét ünnepe miatt. Veres András téli születésű, közel áll hozzá ez az évszak, a nyár számára kinszenvedés, mert nagyon megizzasztja.

MELYIK TORTÁT SZERETIK?

Palánki Ferenc számára egyszerű a választás – sajnos a diabetikus. Püspöktársai a „bárme-lyik, minden mennyiségben” választ adták.

KINEK MI A HOBBIJA?

Palánki Ferenc olvasni szeret a legjobban, Veres András aludni szeretne, Kocsis Fülöp pedig vasárnap délután verset olvasni és focizni.

Ezután komolyabb témák következtek.

HOGYAN ALAKULT KI PAPI HIVATÁSUK?

Palánki Ferenc 25 évesen, a műszaki főiskola után jelentkezett a szemináriumba: „Vezetékes távközléstechnikát tanultam, de már a főiskolán éreztem, át kellene térnem a vezetékek nélküli távközlésre; a Jóistennel való kapcsolatomat építettem, és azt éreztem, nemcsak van Isten, hanem itt van Isten, és ez boldogító jelenlét. Úgy gondoltam, ennek örömét legteljesebb módon papként tudom megosztani.”

Veres András faluhelyen nőtt fel, vallását gyakorló családban: „Amióta eszemet tudom, ministrálni jártam. Ott támadt fel bennem a vágy:

ha én egyszer a plébános atya helyett állhatnék az oltárnál és misézhetnék...” Bencés diákként rácsodálkozott a szerzetesi életformára, és nagy hatást gyakorolt rá az orvosi hivatás, de a papság győzött: „Az emberek lelkével, pontosabban az egész emberrel akartam foglalkozni.”

Kocsis Fülöp kalandos és hosszú úton jutott a görögkatolikus szemináriumba. „Ennek csak az izgalmas részét mesélem el” – nyugtatta meg a hallgatóságot. Elmondta, római katolikus papnak készült, már tervezte, hogy elkezd Szegeden a szemináriumot. Aztán beleszeretett egy lányba, és megkezdődött az örlődés, hogy papság vagy házasság. Mikor felhívták a figyelmét, hogy a görögkatolikus lelkipásztorok házasodhatnak, jelentkezett a nyíregyházi szemináriumba. „A kecske is megmaradt, és a káposzta is” – utalt arra, mekkora lelkesedés volt benne ekkor. Elkezdte a szemináriumot, miközben a szerelem megmaradt, és mindketten nagyon komolyan vették a kapcsolatot. „Közben azt éreztem, másra hív az Isten, és az ötödév végén mondtam ki nagy vívódások közepette a szakítást. Nehéz volt. Hosszú imádságban mondtam ki, hogy rászánom magam, ez az én utam, cölebsz pap leszek.” Püspökként is úgy érzi, a szívében szerzetes maradt.

VOLTAK-E SZERELMESEK?

„Nagy örömmel mondhatom, nem püspökként és papként, de előtte nagyon – kezdte Veres András. – De mindig erősebb volt a vágy, hogy pap legyek, és az Egyház egészét szolgáljam.”

Palánki Ferenc először óvodásként volt szerelmes, és felnövekedve sok szép, tiszta kapcsolatot élt meg: „Amikor azt éreztem, pappá kell szentelődnöm, elmondtam a barátnőmnek. Mire azt válaszolta, ő ezt mindig is érezte. Szép dolog a szerelem. A Jóisten építi ezzel az embert.”

Kocsis Fülöp az előző válaszához hozzátette: „Én nagyon szerelmes voltam, és hálás vagyok, hogy átélhettem. Szikrázott a tér, amikor egymás szemébe néztünk. Ha ma az Isten szemébe nézek, ugyanaz a szikrázó tér alakul ki. Isten szeretetét nem szabad véka alá rejteni. Azt mondják, nem érzelemmel szeretjük... – Dehogynem!”

MI A JÓ PÁRKAPCSOLAT RECEPTJE?

Kocsis Fülöp szerint a boldog házasság titka, ha az ember azért veszi feleségül a lányt, hogy boldoggá tegye, hogy körülvegye szeretetével. És ez, meglátása szerint, a testi szerelemben is így van.

Veres András számára kedves terület a családpsztoráció. Akkor kezdett foglalkozni a témával, amikor Nyugat-Európában már látott a család és a házasság válsága. Rómában tanult ekkor, és éppen ezért család témában írta licenárius dolgozatát. Papként fontos volt számára a családpsztoráció, rendszere-

sen kísért csoportokat, sok házasságba belelátott. Így sok igazság megfogalmazódott benne, melyek közül egyet választott ki: Ha Isten jelen van a párkapcsolatban, az nem fog csődöt mondani.

Palánki Ferenc szerint a jó házasság ugyanarra a szeretetre épül, mint ahogy a Szentháromságban a három személy összetartozik. Feltétel nélküli ez a szeretet, mely pusztán abból az örömből fakad, hogy a másik van, és arra törekszik, hogy őt boldoggá tegye.

AZ ÜNNEPEKRŐL ÉS A HÉTKÖZNAPOKRÓL IS KÉRDEZTÉK A PÜSPÖKÖKET.

Kocsis Fülöp a karácsonyról beszélt. Elmesélte, amióta ők Palánki Ferencsel egy városban élnek, szokásukká vált, hogy egyik évben a görög kispapokkal mennek kántálni a rómaiakhoz, a következőben pedig a rómaiak viszonozzák a látogatást. De az érsek-metropolita számára leginkább a szertartások jelentik meg a karácsonyt: „A templomban élem meg egyrészt a szertartásokban, másrészt az egyedül lét csendjében. Szeretem a csendet.”

Veres András elmondta, életében nincs két egyforma nap. Munkatársai szerint ő „megy és püspök” – utalva arra, mennyit kell utaznia. Éppen ezért szigorú a napirendje. Ötkor kel, a reggel az ima, az elmélkedés és a szentmise ideje, csak ezután lát neki a többi teendőnek. Így bármilyen intenzív és hosszú a napja, az ima és a munka egyensúlyban vannak.

Palánki Ferenc érezhető le- és túlterheltségről beszélt: „Rendetlenül kapaszkodnak belém, mindenki azzal fordul hozzám, az ő ügye nagyon fontos. Ennek akkor tudok megfelelni, ha én is belekapaszkodok az imában Jézusba. Istenkapcsolatunk segít, hogy naprakészek legyünk, hogy ne essünk szét.”

Jöttek kérdések az ifjúsági színvonal munkájával kapcsolatban is. Palánki Ferenc szerint az ifjúságpsztorációban a szemléletformálás a legfontosabb. A mai világban elsősorban ezt kérdezik maguktól az emberek: „Ki vagyok én?” Holott a legfontosabb kérdések: „Kiért vagyok? Ki a főszereplő az életemben?” Filmes hasonlattal élve: Mi a jobb, ha jó a film – jó az életem –, én pedig mellékszereplő vagyok; vagy egy rossz filmben én játszom a főszerepet?

Kocsis Fülöp így fogalmazott: „Hangsúlyt kell adnunk a hivatáspsztorációnak, fel kell ébresztenünk a fiatalokban ennek a kérdésnek a fontosságát. Mire szól a meghívásod, mi a dolgod, mit kell elérned az életben? Ez a kérdés minden ember számára releváns, és elvezet oda, hogy rákérdezzon élete értelmére. Akkor pedig már ott van Isten.”

A csíksomlyói pápalátogatás kapcsán Veres András megosztotta azt az élményét, amikor 2017-ben ő lehetett a búcsús mise szónoka: „450 ezer ember vett részt a misén. Megszóltam a mellettem ülő romániai nunciust: »Mint a pápai misén, olyan sokan vannak. – Igen – feleltem –, de mind magyarok!«” Gyertek Csíksomlyóra! – hívta a fiatalokat.

MIT TEGYEN VALAKI, HA NAGY DÖNTÉS ELŐTT ÁLL, ÉS NEM HALLJA ISTEN HANGJÁT?

Veres András adott választ a kérdésre: „Mi evidenciákat várunk Istentől, de nem vezérelhetjük Őt. Bízhatunk abban, hogy meghallgat minket, hogy kéréseinkkel van türelme foglalkozni. De nekünk kell megteremtenünk a feltételeket, hogy Ő szólni tudjon hozzánk. Csendesedjünk el, gyakran csendesedjünk el, és fogjuk érezni, merre van az igazság.”

GYÓNÁS NÉLKÜL IS MEGBOCSÁT AZ ISTEN, HA IRGALMAT KÉRÜNK TŐLE?

Palánki Ferenc püspök válasza: „Arra van bocsánat, amit az ember megbán, a bűnös ragaszkodásra nincs. Adott nekünk egy eszköz, hogy van, aki előtt elmondhatjuk, és lerakhatjuk a terheket, és feloldozást kapunk. A pszichiáter ezt a meghallgatást sok pénz ellenében vállalja, de feloldozni nem tud. Számunkra azért ilyen olcsó, mert valakinek egyszer nagyon sokba került. Ne azt keressük, hogyan lehet kibújni. Tudjuk, hogy a pap képviseli a Jóisten irgalmas szeretetét, ezzel találkozzunk, és az tisztít meg minket.”

VÉGÜL EGY-EGY IVT-S ÉLMÉNYÜKET EMLÍTETTÉK A PÜSPÖKÖK.

Kocsis Fülöp számára a 2011-es madridi találkozó volt a legnagyobb élmény, a reptéren elmondott ima az elcsendesedő nagy tömegben. Veres András ott lehetett Rómában 1984-ben az első Ifjúsági Világtalálkozón. „Érzékenyülés nélkül nem tudom elmondani” – vallotta meg, ahogy visszagondolt az első IVT-re –, amikor Szent II. János Pál pápa elindította a találkozó sorát. Palánki Ferenc számára a találkozó legnagyobb élménye, hogy Krisztus közöttünk van.

SZABAD BOGLÁRKA

Vilmos bácsi, az arlói mesemondó

Fotó: Vörös Elő

Egy ismeretterjesztő előadásorozat alkalmával, 2017 őszén Őzdon jártam, barkó kézműves alkotóknál. A téma a népmese volt.

Egy kedves kézműves-mesemondó kollégával tartottuk a foglalkozást – előadást a népmese hasznáról, a színhagyományról, a magyar népmesemondás hagyományos formáiról. A barkó kézműves alkotók közül az egyik vendéglátó hölgy jelezte, hogy van egy idős mesemondó bácsi egy közeli településen, Arlón. Bevallom őszintén, nem sok kedvem volt már elmenni hozzá. Fáradtak voltunk, sötétedett, s az élőszavas mesemondó mester – mint tudjuk – nem terem minden fán. Pessimista hozzáállásom alapja ez volt: ha lenne a környéken még élő, idős, igazi mesemondó (aki nem a folklorizmus keretei között, nem oktatási rendszerben, hanem a hagyományos módon sajátította el az élőszavas mesemondás technikáját), arról én s a népmesével foglalkozó néprajzkutató kollégáim is tudnánk. Mégis elmentünk aznap este Arlóra Csipkés Vilmos Sándor házába. Életem egyik legjobb döntése volt. Amint belefogott meséjébe, kiderült számomra: ide vissza kell jönni!

Amost 83 éves **Csipkés Vilmos Sándor** 1936. március 18-án született a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Arló községben. Csipkés Vilmos olyan mesemondó, aki népmeséit főként (a 19. század végén, Arlón született) édesapjától és felvidéki származású édesanyjától, valamint az általa „honvédségeként” emlegetett katonaevek alatt megismert katonatársaktól tanulta. Meséit élőszóban, improvizatív módon meséli, repertoárja bővelkedik a hosszú és ritka tündérmesékben, de tréfás meséket és egy-egy legenda- vagy novellamesét is hallhatunk tőle. Varga Norbert felvidéki népmesekutató kollégámmal 2017 óta dokumentáljuk a repertoárját, melyből – reményeink szerint – hamarosan kiadvány is készül.

Vilmos bácsi gyermekkorra sok munkával, ám sok mese hallgatásával is telt. Gyerekként egy évig segített csordás édesapjának, később kovácsnak tanult, de végül géplakatos lett, gőzmozdonyokat javított. Rövid ideig mellékállásban brácsázott is helyi cigány muzikusokkal.

Az ő és családja elmondásából is tudjuk, hogy a 20. század eleji Arlón a cigányság és a magyarság békességben élt együtt. A fiatal, római katolikus vallású Csipkés Vilmos így került be például a ministránsok sorába, édesapja egyik magyar barátjának ösztönző hatására. Bár Vilmos bácsi szülei még nem voltak azok, de ő maga már írni-olvasni tudó, szakmával rendelkező lakosa a falunak. Az írás-olvasás hiánya nem jelentette, és ma sem jelentheti a népi kultúra, a népművészet hiányát. Így volt ez a Csipkés család esetében is, ahol – több adatunk is van róla – az édesapa, Csipkés János a közösség igazán jó mesemondójának számított. Ahogyan Vilmos bácsi fogalmaz, amikor visszaemlékezik édesapjára: „ő lejátszotta a kezével,” amit elmondott. Ez tehát azt jelenti, hogy gesztusokban igen gazdag volt mesemondói előadásmódja, de az elmondásokból arra is következtethetünk, hogy a dinamikai árnyalásokat is mesterfokon alkalmazta Vilmos bácsi édesapja. Édesanyja ezzel ellentétben egyszerűbben, kevesebb dramatikus eszközt alkalmazva mesélt, ám rá is jó mesemondóként emlékeznek vissza. Ma úgy mondanánk, hogy Vilmos bácsi édesanyja valószínűleg líraibb, trékevényebb mesemondó volt.

Köztudott, hogy a 20. század közepe óta, a rádió és a televízió térhódítása és a mesemondásnak helyet és alkalmat adó társas munkaalkalmak jelentőségének és gyakoriságának csökkenése miatt majdnem mindenütt megszűntek a hagyományos értelemben vett mesemondó közösségek. Csipkés Vilmos sem volt már ilyenformán mesemondója az arlói magyarok és cigányok sokszor vegyes közösségének, ám édesapja még egy aktív beszélőközösség mesemondójának számított.

Vili bácsi elmondásából tudjuk, de a cigány folklórral foglalkozó kutatók munkáiból is kiderül, hogy a cigány kultúrában a halottvirrasztónak, mint társasági eseménynek, milyen nagy jelentősége van a mesemondás kapcsán is. Csipkés Vilmos gyerekként részese volt ezeknek az alkalmaknak, amikor is édesapja a színhagyomány útján terjedő epikus folklórtörténetekkel szórakoztatta a jelenlévőket. Legfőképp az ilyen alkalmak és a családi összejövetelek jelentették a fiatal Vilmoska számára a – néprajzi szakkifejezéssel élve – „belenevelődés folyamatát”. Ez azt jelenti, hogy eleinte csendes megfigyelőként hallgatja valaki a mesét, és ezáltal észrevétlenül tanul. Vilmos bácsi is újra és újra hallgatta édesapja és édesanyja meséit, és így – tehát nagyrészt öntudatlanul – elsajátította a hagyományos élőszavas népmesemondás mint művészi folyamat fortélyait, ennek a technikának a sajátosságait.

Vilmos bácsi a '90-es években kezdett újra, eleinte családi körben mesélni. Az évekig a mélyben munkálkodó népmesék újra felszínre törtek, s a folyamatos gyűjtések, az egyre növekvő – legfőképp szakmai érdeklődésű – közönség is egyfajta motiváló tényezőt jelentett számára. Ez a motiváció a mai napig tetten érhető. Szövegmegformálása egyre kidolgozottabb, a mesemondás során a dinamikai, hangszínbeli, dramatikus jellemzők is a különösen igényes, magas szintű népművészeti értékek lenyomatai.

Csipkés Vilmos 2017 óta rendszeres meghívottja a Hagyományok Háza Magyar népmese – hagyományos mesemondás című 60 órás képzésének, mint mesemondó mester. A Meseszó Magyar Mesemondó és Szövegfolklor Egyesület 2018-ban tiszteletbeli tagjának választotta az idős mesemondót. Csipkés Vilmos a Hetedhét Hatvan Népmesefesztiválon 2018-ban együtt mesélt két – a Népművészet Mestere címmel a korábbi években már kitüntetett – mesemondóval, a vajdasági Toldi Istvánnal és az erdélyi Hideg Istvánné Lakatos Annával, mind a hárman kiemelt meghívottjai voltak a rendezvénynek.

Csipkés Vilmos Sándor egyike az utolsó mesemondóknak, s közöttük is talán az utolsó nagy tündérmese-mesélőt tisztelhetjük benne. Sajnos egyre kevesebb az olyan idős mesemondó mester, aki még a szóbeliség útján, hagyományosnak nevezhető formában tanulta az élőszavas népmesemondás technikáját. Eme ritka népművészek egyikeként Vilmos bácsiról az is elmondható, hogy különösen értékes repertoárral rendelkezik (legalább két tucat mese, melyek közül igen sok különlegesen szép tündérmese), népmesemondó tevékenységét pedig szűkebb környezetében (arlói idősök otthona) és a tágabb szakmai környezetben is (fesztiválok, szakmai rendezvények, konferenciák) kamatoztatja, ezáltal közösségteremtő és egyben értékmentő, hagyomány-továbbadó és -éltető művészi teljesítményt nyújtva.

PRODÁN GERGELY TEODOR

Világutazó görögök

TAIZÉI TALÁLKOZÓ, MADRID, 2018. DECEMBER 27. – JANUÁR 1.

ÚTINAPLÓ

- Riga:** hideg szél, röpködő mínuszok? A hálósákom a meleget még mindig tartja!
- Bázel:** eső, napsütés, szürkesség és hó váltakozva? Az imafüzetem és a térképem még mindig bírja!
- Madrid:** szikrázó napsütés, meleg fogadtatás a reptéren, paella? A kalandkedvem elvehetetlen!

Akár a kilencvenes évek televíziós csatornáiról jól ismert és kedvesen közkedvelt hajfixáló reklámjában szereplő csinos főszereplő hölgy, úgy mi, görögkatolikus ifjak is bejártuk Európa zegét és zugát az elmúlt évek során.

Az északi Riga és a mesés alpesi Bázel után idén az Ibériai-félsziget spanyol fővárosa adott otthont fiatalok ezreinek a nagy, téli taizéi ifjúsági találkozó alkalmából. Egy utazás során fő a gondos, előrelátó tervezés és pakolás, és az útra való testi, lelki és szellemi készülődés. Ezeknek csapatunk maximálisan eleget téve, a találkozó hivatalos megkezdése előtt egy nappal, december 27-én késő este érkezett meg Madrid

fenséges városába. A csapat idén – bár a korábbi utakról megszokott kényelmes buszok ülései szinte eggyé váltak velünk, és szerves részét képezték tagjainknak útjaink során – nagy nehezen, de valahogy mégis rászánta magát a légi közlekedés gyors dimenziójának igénybevételére. Örök hála a szervezésnek!

Első éjszai szállásunk elfogyasztása alkalmából a csapat még teljes létszámban együtt volt azokkal a fiatalokkal, akik Európa és világ többi pontjáról érkeztek a találkozó előtt, hogy idejében ott legyenek az esemény regisztrációján és magán a jeles eseményen. Szállásunkként egy városi sportcsarnok szolgált. Polifoamból, hálósákból, reggel sajtó testtájából nem szenvedtünk hiányt.

Másnap reggel folytattuk utunkat a regisztráció helyszínére. Rövid, tartalmas eligazítás és az önként vállalt feladatok bejegyzését követően következett a szállások elosztása. Többségében hat-tíz fős csapatok jutottak egy-egy parókiára a város különböző pontjaira. A teljes csapat jó ideig ekkor volt utoljára együtt. Az eligazítást követően mindenki szétoszlott arra, amerre a szél vitte, illetve amerre a szállást mutató térképe jelezte.

Így indult útnak egy hatfős csapat a város keleti fele felé, a Quintana városnegyedbe, a Parque de Calero-val szembeni parókiára. Útjuk elvitte őket a Reál Madrid stadionja, a Santiago Bernabeu mellett (focirajongók figyelem!).

Nehezen tudom eltitkolni, de ebben a csapatban voltam én is. Hosszas tekerőzést és térképforgatást követően a Quintana metrómegállótól eljutottunk neves parókiákra. Ott szintén rövid bemutatkozás és a hatos fogat kisebb elemekre bontása következett kiscsoportos beszélgetés és a szállásadás céljából. A taizéi találkozó alkalmával az a szokás, hogy a fiatalokat lehetőség szerint különböző családoknál szállásolják el, vagy egyházi intézményeknél. Az egyházi intézmények változatosak lehetnek: apácázárda, monostor, közösségi ház, parókia, óvoda, iskola, paplak stb.

Szállásosztás közben tapasztaltam meg a spanyol kiejtés és bábeli nyelvzavar epozsi keverékét mindössze két óra alvást követően, éhesen, szomjasan. A felém intézett kérdés a szállásadóimmal kapcsolat-

ban a következő volt: „Do you have allergy for cuts?” (Ahogy ejtették: du ju hev allerdzsi for káotsz?) Pupillám összeszűkült, izzadságcseppek jelentek meg homlokomon, kérdően néztem a többiekre, magamban már mindenféle szörnyűséget vizionáltam. Ez volt a harmadik Taizé találkozásom, de még egyszer sem kérdezték meg tőlem a szállással kapcsolatban, hogy allergiás vagyok-e VÁGÁSOKRA? Félig mosolyogva, félig rettegve válaszoltam, hogy ezt még nem próbáltam, de a bilincsekre sem tudom, hogy allergiás vagyok-e... ha ez számít. Ekkor ők kezdtek rám nézni szűk szemekkel, ráncolt szemöldökkel és izzadságcseppekkel. A bizonytalanság kedvéért újra visszakérdeztem. Ugyanazt a választ kaptam: Cuts.

És ugyanúgy nem nyílt a szájukra több mosoly, ahogy az enyémre sem. Ekkor, egy a diplomáciát és nemzetközi kommunikációt mesterfokon művelő ifjú spanyol fiú lépett velem szembe, segítségemre. „You know! Cuts!... Cuts meow meow!” Vagyis elkezdett nekem tenor hangon nyávogni. Egyszer még a bajszát is megpödörte. A nyávogás mentette meg a közérzetem. Gyermeki öröm lett rajtam úrrá, mikor rájöttem, hogy nem vágásokról van szó, hanem macskákról (helyesen: cats). No hát, no hát, a macskákkal kevesebb a problémám, mint a kasszabolással.

Míg vártam a felmentő sereget a szállásadóm személyében, kérdezősködtem felőle, milyen ember. Erre azt a választ kaptam, hogy nem túl jó természetű, problémás, művészember, aki három borzasztó macskát tart magánál, hisztérikus, magas, sovány és ősz hajú. Csupa boldogság... gondoltam magamban.

Kisvártatva (úgy egy órát követően) megkérdeztem a koordinátort, hogy ugyan volna-e szíves felhívni az úriembert még egyszer. Hát, ha valamit félreértett. Újra hívta, nem vette fel. Megint hívta, felvette. Kiderült, hogy épp sziesztáját végezte. Aludt. De hamarosan itt van, biztattak engem. Meg is érkezett két hölgy kíséretében. A két csinos lányával. Alacsony volt, sötét hajú és kövérkés. Pulóverén fehér szöszök. Macskaszőr. A későbbiek folyamán – és ahogy nap nap után csiszolódtunk egymáshoz – derült ki, hogy igen jó emberről és családról van szó. Igazi vérmes, virtuosos, spanyol donról és családjáról, akik úgy forgatják a gitárt, mint őseik egykoron a méltán híres spanyol pengéket a mórok ellen.

Rövid bemutatkozás és a szállás elfoglalása után karon fogtam kedvesem, és nyakunkba vettük a város félelmetes metróhálózatát. Tizenkét metró szállítja az embertömeget Madrid-szerte. Maga Madrid tényleg egy világváros. Hatalmas tömeggel. Egyes utcái a belvárosban és a város szép, régi negyedeiben

a Gran Vía és a Sol környékén, oly tömöttek, mint az amerikai tévéfilmekben látható New York-i utcák. Ember embernek hátán. Ami segített mégis elviselni e tömeget, az a bakancscsal 182 centis magasság, amely a tömeg fölé cirka 15-20 centivel helyezte tekintetemet.

A közös imádság helyszínére a világ minden sarkából húszezernél is több fiatal gyűlt össze. Maga a helyszín a hatalmas Feria de Madrid stadionvárosa volt. Stadionóriások helyezkednek el egymás mellett, melyek közül egyben az étkeztetés folyt, egyben pedig a taizéi imádságokra gyülekeztünk. Ülni, elhelyezkedni csak a földön lehetett, de ez nem okozott senki számára sem problémát. Nem a kényelem keresése a zarándokok fő célja. Az első alkalommal Aloise testvér mondott köszöntőt, majd üdvözölte a fiatalokat. Az imádságok és az énekek után egybegyűltünk néhányan az útítársak közül, de arra az elhatározásra jutottunk, hogy az utazás fáradalmi miatt inkább lepihenünk este, s a városnézést és az esti madridi élet forratagát pedig később tervezzük felfedezni. Ennek szállásadóink is örültek.

Második nap több időnk jutott felfedezni Madridot. Megcsodáltuk a Parque de Jeronimoson található kristálypalotát kívülről. A bejutáshoz jókora sort kellett volna kiállni, és ha már az ember Madridban van, nem a sorban állás lesz az elsődleges napi programja. Kívülről ráadásul teljesen ingyenes volt.

Utána a királyi gárda őrségváltását csodálhattuk meg a királyi palota előtt. Az őrség tradicionális kék-fehér-piros katonai viseletét férfi és női katonák egyaránt viselték, lovasok és gyalogosok is. Ezt követően bevettük magunkat a város belső részeibe, ismét a Sol tér környékére közös imára, egy a városban épült régi, 11. századi templomban, mely az Arsenal úton helyezkedett el.

Itt szeretnék kitérni a város építészetére röviden. Nem mint szakember, csupán földi halandóként jegyzem meg a következőket. Madrid tükrözi a városrendezés és városépítészet esztétikus, levegős, a felesleges nyomortól mentes, ám az adottságok maximális kihasználásán alapuló voltát. Példaértékű. Sok a zöldövezet, tagolt és igen jellegzetes a város óváros része. Tükrözi a mediterrán hangulatú szűk sikátorok, az elegáns Habsburg-építészet klasszikus jegyeit és a tér logikus, egyben kellemes kihasználását. Az újonnan épült városnegyedek nem zsúfolódtak rá a régi városmagra, hanem polipszerűen, szerteágazóan terelődnek a szélrózsa valamennyi iránya felé. A lakóházak és az utcák geometriailag szabályosak és logikusak, a házak kívülről színesek és egyediek. Vidáman demonstrálják a spanyolokra jellemző hangulatot: amijük van, azt kreatívan használják fel, színes és étellel teli hangulatot árasztva.

Aki meghitt, romantikus ebédben gondolkodik, a spanyol fővárosban célba talál, de kérem, vigyen magával ilyen esetre még két embert, vagy egy vödör gyomorsavat arra az esetre, ha egy tradicionális spanyol vendéglőbe ülnének be kedvesével. Bőséges adagokat adnak. A soknál is többet. És nem szeretnek kapkodni. Sem a vendégek, sem pincérek. De nagyon nem. Furcsán néznek az emberre, ha evés után nem sokkal kéri a számlát. „Hát minek pattognak ezek?” – kérdik magukban. Azoknak pedig, akik gyors street foodokkal kívánják csillapítani madridi étvágyukat, üzenem, tegyenek le róla. Az egyetlen hely, ahol nem állnak kilométeres sorok, a McDonald's, a Pesten jól megszokott gíroszosok ritka kincsek, hosszú sorokkal. Viszont az összes vendéglátóegységben található csapolt sör. Még a McDonald's-okban is. Ez viszont minden hosszú sor okozta sebre gyógyír.

Napközben lehetőség nyílik minden kedves taizéi találkozáson részt vevő fiatal számára különböző műhelyfoglalkozások hallgatására, aktív átélésére. A műhelyfoglalkozások általában a keresztény egyházhoz szorosan kapcsolódó társadalmi, gazdasági, etikai kérdésekkel foglalkoznak, illetve helyi jellegzetességeket mutatnak be: néptáncokat, ételeket, játékokat.

Nap nap után kezdtük átvenni Madrid ritmusát. A spanyolok ritmusát. A tömeget, az élettel teli mozgolódást, a gitáros, énekes, kántáló, karácsonyi ünnepkörben lévő miséket. A harcias, de csupa szív spanyolokat. A kufárokat, zsebmetszőket, sanda tekintetű utcai árusokat, szemfényvesztőket, élő szobrokat, predátornak öltözött „leleménykoldusokat”, utcai zenészeket, egyszerű turistákat, vásárolni igyekvő hölgyeket, férfiakat, gyerekeket. A zajt és a csendet. A reggeli álmos nyugalmat és a déltől estig tartó zsúfoltságot. A nap játékos melegét és az éjjel fagyos csókjait.

És mi nap nap után serényen igyekeztünk felfedezni mindent, ami Madridban van, él, mozog, vagy egy helyben áll évszázadok óta. Palotákat és templomokat, kolostorokat és katedrálisokat, múzeumokat és parkokat. A régi, királyi, büszke korok hősieis őrzőit, dicső évek ragyogó emlékfoszlányait.

30-án vasárnap egy rendkívül felemelő szentmisén vettünk részt, mely a Quintana lakótömb egyik templomában volt. A templom tele volt vegyes korosztályú emberekkel. Ez jellemző volt a környék templomlátogatására. Sok fiatal, sok gyerek, sok középkorú és sok idős. A város belsőbb részére, ahogy a többiekől hallottam, inkább az idősebb korosztály jelenléte a jellemzőbb. De ahol mi voltunk, ott zengett a templom. Gitár, dob, mandolin és még több gitár egyben szólt és hirdette Isten dicsőségét teli torokból és teli húrokból. Nagyon tetszett, hogy a zenészek nem maguknak játszottak, nem volt bennük semmilyen gög vagy öncél, hanem a néppel élve együtt szinte átkeverte magukat az introitustól egészen az elbocsátó áldásig.

A misét követően közös vasárnapi ebéden vettünk részt, mindahányan görögök a metropólia jövöltábol. Húsleves helyett paella, rántott hús

helyett tengeri halból, bélszínből, bárányból és csirkéből válogathattunk. Az ebéd bőséges volt a jókedvvel együtt. Lehetőségünk nyílt az eddigi közös élmények megosztására és a szilveszter megtervezésére, de ami főbb, egy jó ebédre és lazításra a szikrázó meleg napon. Az arra járó helyiek számára csodaszámba ment a sok fiatal egy asztalnál. Sokan még szelfizettek is velünk és a hatalmas, fehér abroszos asztallal, mely az utca közepén nyújtózott szét és hívott magához mintegy ötven embert. Vasárnapi ebéd után kávé, kávé után séta a festői madridi utcákon és a Prado Múzeum felkeresése, Velasquez remekműveivel.

A szilvesztert a belvárosban töltöttük. Hol máshol? Tűzijáték, hideg levegő, rendőri ellenőrzések, terrorveszély, pezsgő és sangria. Tömeg és tömeg reggeltől éjjelig.

Másnap kötetlen program részeként, aki szeretett volna, elmehetett misére, ebédelni, kirándulni, ki hogyan szeretne volna köszönteni az új évet. Jómagam és jómagam kedvese egy délelőtti misén vettünk részt házigazdáinkkal együtt, akik rögtönöztek egy szép templomi kórust is. Kiderült, hogy házi uram, teljes nevén José Ignacio Nieto Munoz Inmaculada Naranjo Vega (mint egy brazil szappanoperában) nemcsak remek gitáros, de énekes is. Lánya, Natalia pedig úgy kíséri őt gitáron és énekkel is, mint egy angyal. A spanyolok szeretnek élni. Miért ne élne hát a templomban is? ☺

A szertartást követően a háziak invitálására koccintottunk velük otthonukban az új év örömeire és az itt töltött idő szépségeire. Báránysült és mindenféle, számomra addig ismeretlen (no, nem azért, mert csak a krumplit ismertem) zöldség és pálmaleledel várt minket az újévi spanyol terülj, terülj asztalkához. Egy-két korty jó, spanyol száraz vörösbor és pezsgő közepette pedig megbeszéltük mindazt, amit addig nem. A spanyol futballról, a magyar... hát... kézilabdáról és vízilabdáról. Zenéről, filmekről és szappanoperákról is beszélgettünk. Kiderült, hogy házigazdáink huszonéves gyermekei szintén nagymamájuk foteljéből, a mamával együtt nézték otthon Paula és Paulina lebilincselő kalandjait, és hogy együtt drukoltunk pár ezer kilométer különbséggel a

spanyolokkal, hogy Esmeralda szemmütétje sikeres legyen, és hogy Jozé Armando Penarreal ne hagyja el őt soha. Jókedvünknek mi magunk nem is akartunk véget vetni, annyi közös élmény és marhaság várta, hogy megosszuk egymással, annyira belefelejtkeztünk a beszélgetésünkre, hogy Inaki (a házi Don) csak nagy nehezen szánta rá magát az asztal bontására. De mennünk kellett, a repülő nem vár. Ajándék nélkül nem engedtek el minket. Becsomagolták hát díszes karácsonyi papírba a felvágottat, amit oly lelkesen marcangoltam első nap, amikor megérkeztem hozzájuk farkaséhesen, az ételt halálra dicsérve. Jó humor. Tetszett.

Közös kép és utána a jókívánságok tömkelege. E-mail-cím váltás és búcsú. Inaki elvitt minket a reptérre, ahol erélyesen elbúcsúzott tőlünk. Félelmetesen összeráncolt, addig még sosem látott komoly tekintetével megragadott a tarkómnál fogva, mint egy macskát, majd a matadorok ősi szenvedélyével szemembe nézett, mint a leölésre szánt félelmetes ellenfél szemébe, magához húzott, és megcsókolta bal, majd jobb orcámat. Össze is rezzentem a határozottságtól és a leheletnyi aggodástól, hogy nem az arcomra kapom. Bírom az öreget, meg minden, de azért nem ennyire!? Szájából már csak a rózsa hiányzott, fejéről a jellegzetes háromszögletű spanyol viadali sapka, s az egész jelenet aláfestő zenéjeként az ilyenkor szokásos spanyol filmjelenetek alá való gyors gitár instrumentális.

És miért érdemes megtenni több száz, akár ezer kilométert is hazulról? És mi az, ami miatt érdemes felkerekedni egy taizéi találkozóra? Hát ezekért az emlékekért, tapasztalatokért, kapcsolatokért. A közös imáért, egymás megismerésért, a külföldi kultúrák és gondolkodásmód megértéséért. Egyszóval azért, hogy éljünk!

Végezetül köszönetet szeretnék mondani a Görögkatolikus Metropóliának és Szaplanczay Máténak a szervezésért és az utazási lehetőségért. No meg a sok kalandért és élményért.

Jövőre pedig irány Lengyelhon, ott találkozunk a következő téli találkozáson!

Az én édesanyám

Édesanyámnak

Mikor kicsi baba voltam, mindig dajkáltál, engem soha magadtól el nem hagytál. Mikor oviba mentem, mindig sítottál, mint Szűz Mária kis Jézust, úgy óvtál. Iskolába jártam már, mindig tanítottál, ha dolgozatom rossz lett, te vigasztaltál. A hibáimból mind picit okítottál, mint egy tudós professzor, nekem oly bölcs voltál. Mikor majd felnőtté válok, tőled kérek tanácsot, hogy hányszor, arra most nem adok számot. Kérlek, vigyázz majd fiaimra, kisunokáidra, – ez az, mit én benned szeretek, Édesanya.

BODNÁR DÁNIEL (10), a 6–10 éves kategória nyertese (Ózd)

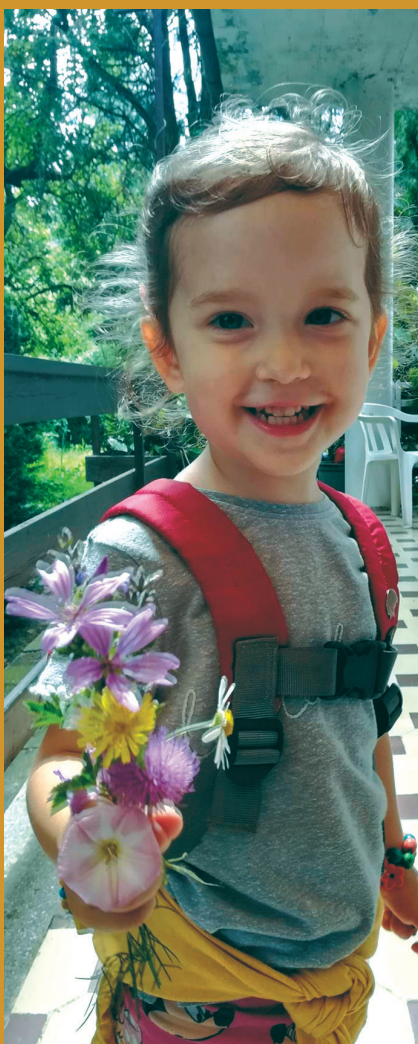
Édesanyám

Az anyukám egy nagyon nagy kincs, a világon még egy ilyen nincs. Ő életet adott nekem, energiámat az ő szeretetéből nyerem. A szeretet nálunk az első, a törvények közt a legfelső. Mindig felnézek rá, bárhol is legyen. Ha nincs mellettem, én örökre elveszem. Ittléte meleget ad, tőlem gyermeki szeretetet kap. Ha elbukom, ő segít, ha szomorú vagyok, mindig felvidít. Ha elrontok valamit, a hibákat kijavítani is segít, de ha rosszat cselekszem, nem dicsérget kedvesen. Lehozom a holdat, napot, csillagot, csak az ő kedvében járhassak most. Ha egyszer majd felnövök én is, tudni fogom, mi az anyai hit. Ezért bátran kijelentem, hogy az anya a legfontosabb bármely gyermek életében.

SULOMÁN HANNA (13), Nyíregyháza

A Miskolci Egyházmegye Missziós Irodája vers- és novellairó pályázatot hirdetett

„Az én Édesanyám; a Földi és Égi édesanya szerepe az életben” címmel iskolások és gimnazisták részére. Anyák napja alkalmából a díjazottak munkáiból válogattunk.

**Isten
éltesse
az
édesanyákat!**

Édesanyám

Gyémánt szíve beragyogja a sötét éjszakát, lelke tündöklő palota, hallgasd meg szép szavát. Szívem megszakad, lelkem meghasad, fekete szél viszi haját, mikor sötét felhők takarják el kedves mosolyát. Nem áll meg soha, kezem mindig fogja, utamat örökké szeretettel beragyogja. Lassú táncot jár a szél, az évek viszont haladnak, édesanyám, szeretetem húrjai édes verset szavalnak.

KOVÁCS LILLA (12), a 11–14 éves kategória nyertese (Edelény)

Földi és égi édesanyám

Mikor megszülettem, csak néztem, ki ez a néni, – az én édesanyám, köszönöm ezt néki. Nemcsak a földi jó anyámnak, hanem az égben lakó Szűz Máriának, és az ő szent fiának. A földi édesanyám nevelget most engem, s tőle ragyog a kedvem. Ő tanított méltó imádságra. Reggel, este fohászok, naponta én imádkozom. Imádkozom Szűz Anyánkhoz, meg hát az ő szent fiához. A misszió is hivatás, – te adtad ezt nekem; ezért szívemből akarlak, s az életem árán sem adlak. Imádkozom magamért, az egyházért s a szentekért, betegekért, éhezőkért, s végül az emberekért. Könyörülj az éhezőn, szomjazón és kérkedőn. Segítsél meg mindenkit, jó, vagy rossz, azt ne tekintsd! Szűz Anyám, most figyelj rám! Köszönöm az anyukám. Vigyázz rá most, kérlek én, s a bűneit ne tekintsd!

ZSIGMOND GÁBOR (13), Encs

BUCSY LEVENTE

Nem akartok „saját” GYEREKET?

TÍZ VALÓBAN TERMÉSZETES KÉRDÉS,
AMIVEL GYAKRAN TALÁLKOZNAK
ÖRÖKBE FOGADÓ SZÜLŐK, MÉGIS
– NOHA SOK ESETBEN ILLETLENSÉG VAGY
TAPINTATLANSÁG IS LEHET FELTENNI ŐKET
– BIZTOS LEHETSZ BENNE, HOGY
FEL VANNAK KÉSZÜLVE RÁJUK.

1. HOGY LÉTEZHET OLYAN SZÍVTELENSÉG, HOGY VALAKI ELDOBJA A GYEREKÉT?

Durván hangzik, vagy sem, de egy felelőtlen döntést nem ellensúlyoz egy másik, tragikus pánikselekmény. Magyarországon minden egyes esztendőben becslések szerint egy Esztergom lakosságának megfelelő mennyiségű embert pusztítanak el, mielőtt felsírna. Ehhez képest van egy-kétezer válságanyuka, aki ezerféle okból – szándék vagy lehetőség hiányában – nem veteti el a szíve alatt növekedő magzatot, és a kilenc hónap során megérik benne az elhatározás, hogy örökbeadással menti meg a babát, megadva neki a boldog élet esélyét. Akik így tesznek, akár kényszerből, akár szabad elhatározásukból, maximális tiszteletet érdemelnek a konkrét számok alapján mélységesen abortuszpártinak látszó magyar társadalom részéről, és ha jobban belegondolunk, az újszülött teljes életéért – valamint az öt örökbe fogadó házaspár, és így egy új család élethosszig tartó, más minőségű életéért – összesen kilenc hónapnyi áldozatot hoztak. Csakis köszönet illeti tehát a válságanyákat ezért a bátor és önfeláldozó tettért, hogy születéséig – lehetőségeikhez és állapotukhoz mérten – vigyáztak gyermekük életére.

2. MI IS SZERETNÉNK ÖRÖKBE FOGADNI, DE ELŐBB LEGYEN EGY „SAJÁT”!

Egyértelmű, hogy a fenti mondat megfogalmazója nem áll készen az örökbefogadásra. De ez sem végleges ítélet, hiszen az örökbefogadás hosszú folyamat, az alkalmassá válás pedig sok-sok idő eltelte mellett a különféle vizsgálatokon, önvizsgálaton és felkészítő órán, tanfolyamon keresztül valósul meg. Ezekről nem kell megrémülni, hisz aki babát vár, akár kilenc hónapig is hozza-hozza az áldozatokat, és közben átvillan az agyán, hogy mikor esik valami visszafordíthatatlan kár a gyerekekben. Közben, aki örökbefogadásra vár, valamivel kevesebb mint fél év alatt hivatalosan alkalmassá válik a baba örökbefogadására úgy, hogy rendkívül sok információval felvérteződik közben – és akár annak a képességével is, hogy a témát érintő, de furának tűnő kérdést nagy empátiával válaszoljon meg. (A „saját” témakörrel majd később.)

3. KI TUDJA, MIT HALLOTT A BABA AZ ANYJA HASÁBAN?

Kutatások bizonyítják, hogy a magzati lét kilenc hónapjának több mint a felében a külvilág ingereit a fülén keresztül is hallja a baba, és akkor még nem is beszélünk az egyéb érzékszervek segítségével befogadható hatásokról. Igen, lehet, hogy sok-sok sírást és ordítást hallott a baba hónapokon át, vagy nem volt túlzottan kényelmes egy feszült, kilátástalanságot, szégyent, félelmet, magányt érző anya méhében, de a megszülető kisgyermeknek odakint a kezdetektől fogva az lesz a természetes, ami körülveszi őt. Ha szeretetteljes környezetbe kerül születése után, akkor a szeretetteljes környezet válik neki természetessé, és nem fogja „agyonnyomni” az a teher, ami a magzatkori hatásokból rakódott rá. Különben is: a veszekedést, káromkodást, konfrontálódást vagy menekülést nem magzati korban tanulja meg a gyermek. Azokra mi, szülők tanítjuk meg.

4. NEM FÉLSZ ATTÓL, HOGY ROMA LESZ?

Aki fél ettől, annak van egy pár nem túl jó hírem. Ma Magyarországon az örökbefogadásba származási kikötés nélkül belevágó házaspárok a teljes „mezőny” talán 15 százalékát, ha kiteszik. Személyes tapasztalat, hogy az általunk látogatott örökbefogadós tanfolyam kilenc házaspárja közül mi voltunk az egyetlen „toleráns”, és bevallom, ez nagyon megdöbbentett. Valamiről ezen a ponton nagyon nyíltan kell beszélni: azok a babák, illetve gyermekek, akik az örökbefogadás sorsára jutnak, jelentős részben romák, és még sokkal nagyobb arányban, mint amennyien papíron romák. Ennek az a magyarázata, hogy sok krízisvárandós anyuka, aki valójában roma, nem vallja magát annak, illetve gondolkodhat úgy, hogyha többségi társadalmuként adja örökbe a gyermekét, akkor akként is fogják felnevelni. Olyan is előfordulhat, hogy egy valójában roma gyermeket születése után inkubátorban hagynak, de nem lesz az örökbefogadásig egyértelműen megállapítható, hogy a baba roma vagy sem. Olyan is lehet, hogy az örökbe adni kívánó vér szerinti anya nem roma, az apát viszont – aki roma – ismeretlennek jelöli meg az adatfelvételkor, így bár a gyermek ténylegesen félig roma származású lesz, erről az adott esetben a roma származást szándéka szerint kizáró örökbefogadónak nem lesz információja. Ebből egyenesen következik, hogy nem kevesen vannak olyanok az örökbe fogadni vágyó házaspárok között, akik kifejezetten nem roma babát szeretnének, mégis azt kapnak, és ez a külső jegyek alapján csak később derül ki – vagy csak a gyermek tizenkét éves korában, de erről később. Nem egyszerűbb az ilyen helyzetek megelőzésére inkább alkalmassá tenni magunkat annak elfogadására, hogy a gyermekünk jó eséllyel roma származású? És még valami: „lopó gén” és „gyilkos gén” nincs, a legeslegtöbb dolog, amit a gyermek az első éveiben, és akár később is tesz, a szülők általi választások láncolatá-

nak vagy közvetlen következményének gyümölcse. (Vannak egyébként olyan párok is, akik kifejezetten örülnek, ha egy gyötrelmes kilenc hónapot átvészelő, strapabíró, stramm, helyes kreol kolyók az „alapanyag”, amellyel aztán szülőként szép feladat lesz dolgozni.)

5. HOGYAN FOGNAK MAJD RÁ NÉZNI AZ ISKOLÁBAN?

Szörnyű adat ez is, de ma hazánkban körülbelül minden ötödik párt sújt meddség – vagy a nő, vagy a férfi, vagy mindkét fél terméketlensége. Erre minden (házas)pár különböző módon próbál meg válaszolni a maga életében, de mindenkinek az útja egyedi, saját, választása pedig tiszteletben tartandó. De menjünk csak vissza a matekhoz! A 20 százalékos meddség alapján kijelenthető, hogy a ma megszülető gyermekek egy óvodai csoportba vagy iskolai osztályba hat év múlva úgy fognak belépni, hogy minden ötödik osztálytársuk nem hagyományos úton fogant, vagy nem a vér szerinti szülei nevelték. Innentől kezdve egy 25 fős osztályban már nem fognak ujjal mutogatni egy most megszülető gyermekre amiatt, mert lombikbébi volt, spermabankos vagy örökbefogadott, hisz nem egy-kettő lesz belőlük osztályonként, hanem öt.

6. HOGYAN ÉS MIKOR FOGJÁTOK NEKI ELMONDANI, HOGY ÖRÖKBE FOGADOTT GYEREK?

Az örökbe fogadó házaspárok felkészítő tanfolyama kimerítően tárgyalja ezt a kérdést. Ma már számos mesekönyv segít a szülőknek átlendülni ezen a problémán, mégis akadhatnak még mindig olyanok, akik várnak arra a bizonyos nagy levegővételre, amikor elmondják a gyerekeknek, hogy nem ők a vér szerinti szülei. Szerencsére egyre szélesebb körben elterjedt már az a szakmai alapvetés, hogy a gyermeknek születésétől fogva tudnia kell arról, hogy ő örökbefogadott, így amikor esetleg találkozhat az ezt firtató külső megjegyzésekkel, már fel lesz vértézve a valósággal, és ugyanúgy az örökbefogadottság lesz neki természetes, mint amikor valaki abszolút hallással születik vagy négy ujjal a kezén: a gyermeknek az lesz a természetes, amiben felnő.

7. ÚGY TISZTELLEK TITEKET, HOGY BEFOGADTOK EGY GYERMEKET!

Aki ezt mondja, talán nem is tudja, hogy az örökbe fogadó szülők menyire nem érzik magukat tiszteletre méltónak csak azért, mert örökbe fogadtak egy gyermeket. Akik ugyanis így bővítik a családjukat, azoknak ez az útjuk, hogy gyermek érkezhessen a családjukba, ezt érzik természetesnek; míg mások azt, hogy a trónörökös a leghagyományosabb úton érkezik. Aki tehát örökbefogadás útján bővíti a családját, a legkevésbé sem azért teszi, hogy egy permanens jó cselekedetben éljen, hanem azért, mert ugyanúgy természetes vágya a családgyarapítás, mint azoknak, akiknek más módon is lehetőségük van erre. Tehát: egy gyermek örökbefogadása önmagában nem tiszteletet érdemlő hőstett, ahogy a gyermeknemzés sem az. Ha a gyermek becsületessé válik, már előkerülhet a hősiesség kérdése...

8. NEM GONDOLKODTOK AZON, HOGY LEGYEN „SAJÁT” GYEREKETEK IS?

Ez legfeljebb azért lehet kényes kérdés, mert valószínűleg a következő évtizedekben is élénk vita lesz arról, hogy a keresztény ember lelkiismerete megengedhető dologként tekint-e a mesterséges megtermékenyítésre. Nem kevés örökbe fogadó pár már akkor szánja rá magát az örökbefogadásra, amikor túl van 7-8 lombikprogramon, amit időközben

a kapcsolat is megsínylett. A mi számunkra értékválasztás volt, hogy ha nekünk nem lehet gyermekünk a legtermészetesebb úton – márpedig kiderült, hogy nem lehet –, akkor jöjjön az örökbefogadás. Orvosi rásegítéses dologban meggyőződésünk alapján nem is gondolkodtunk. Mindebből következően az örökbe fogadott gyermekekre – naná – sajátunkként tekintünk, nem is tudjuk, hogyan tekinthetnénk másként.

9. DE MÉGIS: MILYEN ÉRZÉS MÁS GYEREKÉT NEVELNI, AKI NEM HASONLÍT RÁTOK?

Az előbbieket alapján világos lehet: a gyermek nem másé, nem idegen, hanem a miénk, örökbe fogadó szülőké. A jogrend a közelmúltban többször is megerősítette, hogy az örökbe fogadott gyermekekre ugyanúgy tekint, mint a vér szerintiekre, és ez így van jól: az örökbefogadás jogerőre emelkedése (a születés utáni hat hét) után az örökbe fogadó anya és apa édesanya és édesapa lesz; legutóbb a kormány a családvédelmi akcióterv keretei között nyilvánította ki, hogy a családba született és az örökbe fogadott gyermek ugyanolyan jogállású. Természetesen külső jegyek sokasága elárulja, hogy nem a mi vérünk a baba, ám kisugárzása, gesztusai, viselkedése, habitusa, akár arcjátéka is olyan lesz, mint az új szüleié.

10. FOG-E TALÁLKOZNI A VÉR SZERINTI CSALÁDJÁVAL?

Ezt a törvény megfelelően szabályozza. A vér szerinti szülő(k) a lemondó nyilatkozat után a születéstől számított hat héten belül visszakozhat(nak), ezáltal a gyermeket elveszik az örökbe fogadó szülőktől – tragikus az ilyen, de sajnos előfordul, ráadásul a „visszavevő” vér szerinti szülőnek még bizonyítania kell alkalmasságát a gyermek felnevelésére, illetve bemutatni azt is, hogy elhárult az az ok, ami miatt örökbe adta a gyermekét. Amennyiben az örökbeadás rendben lezajlott, úgy a gyermek tizenkét éves korának betöltése környékén megfogalmazhatja, hogy szeretné felvenni a kapcsolatot a vér szerinti családdal. Még ilyenkor is lehet, hogy a vér szerinti szülő hallani sem akar erről a találkáról, ilyenkor ebbe bele kell nyugodnia a gyermeknek, de a szülőknek a gyermek hosszú távú javát kell keresnie ebben a helyzetben is.

Sem azok a szülők, akik vér szerinti gyermekeiket nevelik, sem az örökbefogadók nem hordozzák a bölcsek követ, valamint az is közhely – vagyis igaz –, hogy minden helyzet más és más. Azonban a jövőben bizó, szeretetteljes, életigenlő, optimista hozzáállás mindenképpen alapja ennek a folyamatnak, amelyről senki nem tudja, hogy hány évre nyúlik majd. Az ember értékvilágában, jó hozzáállásában, alkalmazkodókészségében, tanulékonyágában, nyíltságában viszont minden esetben rendelkezésre állnak a fogódzópontok.

KUZMÁNYI ISTVÁN / MAGYAR KURÍR

FERENC PÁPA MÁJUS 31-ÉN KEZDŐDŐ HÁROMNAPOS ROMÁNIAI APOSTOLI ÚTJÁNAK RÉSZÉKÉNT JÚNIUS 1-JÉN A CSÍKSOMLYÓI FERENCES MÁRIA-KEGYHELYRE IS ELLÁTOGAT, ÉS SZABADTÉRI SZENTMISÉT MUTAT BE A KÉT SOMLYÓ-HEGY KÖZTI NYEREGBEN. A PÁPALÁTOGATÁS HÍRÉVEL KAPCSOLATBAN BÖJTE CSABA FERENCES SZERZETEST KÉRDEZTÜK.

Csíksomlyón fog dobogni az Egyház szíve!

Milyen érzések töltik el a csíksomlyói pápalátogatás hallatán?

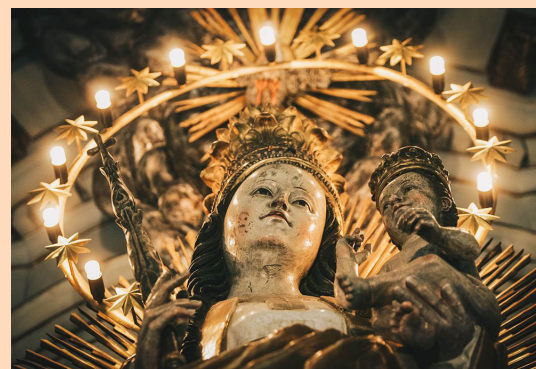
Azt mondják, ahol a pápa van, ott dobog az Egyház szíve. Nagy dolognak tartom, hogy június 1-jén, pont gyermeknapon, ami számomra külön ízt ad az egésznek, a világegyház szíve itt, Somlyón fog dobogni. Nagy szeretettel hívjuk, várjuk a magyarországi kedves testvéreket, jöjjenek, örvendezzünk együtt a látogatásnak. Vállalták, hogy fent a nyeregben, a pünkösdi búcsú előtt egy héttel legyen a szentmise, amit maga Ferenc pápa fog bemutatni. Jó lesz vele együtt imádkozni.

Erdélyben és Magyarországon is sokan tanácstalanok, mert eddig minden évben mentek a csíksomlyói pünkösdi búcsúra, de most egy hét választja el ezt a két eseményt, és nem tudják, mitévők legyenek. Remény volt rá, hogy összevonják a kettőt, aztán a ferences kegyhely-igazgatóság jelezte, hogy külön tartják meg a két szentmisét. Mit tud tanácsolni a zarándokoknak ez ügyben?

Székelyföldön nagyon-nagyon sok szép látnivaló van, a csíksomlyói kegytemplom túl is. Akik megtehetik, azokat arra biztatom, jöjjenek el június 1-jére, egy hét szabadságot vegyenek ki, és töltsék velünk. Mi magunk a gyermekekkel nagy szeretettel várunk mindenkit, azt is el tudom képzelni, hogy valaki idejön, s csillagtúraszerűen végigjárja több házunkat is. A tusnádfürdői háztól a gyermekek szívesen elvezetik a vendéget a Medve-tóhoz, a gyergyói háztól a Szent Anna-tóhoz, és így tovább. Jól el lehet tölteni egy hetet Székelyföldön, a csíksomlyói Szűzanya mellett még Ferenc pápa is ott lesz, és részt lehet venni a pünkösdi búcsún – sok lelki élmény, ez kész „lelki cunami” lehet. Én ott leszek egész héten, és megpróbálok mindenkit vendégül látni.

Miben adhat megerősítést a pápalátogatás az erdélyi magyarságnak?

Ha én elmegyek egy bajban lévő szegény emberhez, sokszor nem az adomány a legfontosabb, hanem az a tény, hogy ott vagyok. Jézus nem vitt adományt azoknak, akiket meglátogatott, de a jelenlétével azt üzenté: „Fontos vagy, szeretlek, szükségem van rád.” Hányszor elénekelték az utóbbi évszázadokban Székelyföldön a pápai himnusz! S most maga a pápa eljön, velünk ünnepel, hogy kifejezze a szeretetét, a ragaszkodását a katolikus székelyekhez! Ott a helyünk mindannyiunknak!

JAKUBINYI GYÖRGY GYULAFEHÉRVÁRI ÉRSEK KÖRLEVELE

Az utolsó vacsorán az Úr Jézus így szólt Szent Péterhez: *Imádkoztam érted, nehogy megfogyatkozz a hitedben. Amikor megtérsz, te erősíted majd meg testvéreidet.* (Lk 22,32) Azóta Szent Péter utódai, a pápák ezt a szolgálatot teljesítik, amikor lelkipásztori útjaikon felkeresik a keresztény testvéreket, és megerősítik őket hitükben. II. Szent János Pál pápa volt az első, aki ellátogatott Romániába (1999. május 7–9.), de látogatását csak Bukarestre korlátozták. Nagyon sajnálta, hogy nem jöhetett Erdélybe, ahol katolikus hívei többsége él. Megígérte, ha még egyszer országunkba látogat, feltétlenül eljön Erdélybe is. Azóta húsz év telt el. Ígését most Ferenc Szentatyánk teljesíti.

Nagy öröm tölti el szívünket, hogy Szentatyánk hozzánk is eljön, Csíksomlyóra. A tervek szerint június 1-jén, szombaton a nyeregben szentmisét mutat be, és szól hozzánk. Ez azonban csak akkor lesz biztos, amikor a látogatás programját a Szentszék Sajtóirodája közölni fogja. Mivel az idei, 453. fogadalmi búcsú június 8-án, szombaton lesz, egy héttel a pápalátogatás után, ezért a csíksomlyói pápalátogatás napját – a feltételezett június 1-jét – is fogadalmi búcsúnak nyilvánítom, hogy a pápalátogatás zarándokai is eleget tehessenek az ősök fogadalmának.

Isten hozta, Szentatyánk, a Csíksomlyói Segítő Szűz Máriához, erdélyi híveihez! Kérjük, erősítsen minket hitünkben és a Szentatya iránti hűségben a csíksomlyói kökereszt feliratos fohásza szerint: *„Isten! Tarts meg minket őseink szent hitében és erényeiben.”*

Még négy hónapunk van az előkészületre.

1. Kérem, hogy a vasárnapi szentmiséken az egyetemes könyörgések közé egyet vagy kettőt tegyenek be a mellékelt könyörgésekből.
2. A szentmisék után az *„Isten Szolgája, Márton Áron”* kezdetű imádság előtt mondjuk el a következő imádságot a pápalátogatás lelki gyümölcseiért:

Szerető Mennyei Atyánk, Te választottad Ferenc pápát, hogy Szent Péter utódként vezesse Anyaszentegyházunkat. Szentlelked kísérje találkozásunkat, hogy megerősítsen őseink hitében és erényeiben, bátorítson a kitartó reményben, megújítson az isteni és felebaráti szeretetben. Csíksomlyói Segítő Szűz Mária, könyörögj érettünk!

Kedves Testvéreim! Használjuk ki életünknek ezen egyedülálló lehetőségét: a Szentatya, az „élő Szent Péter” eljön hozzánk, hogy megerősítsen hitünkben. Készüljünk őszinte odaadással a nagy találkozásra, amely szűkebb hazánk, az erdélyi főegyházmegye történetében is egyedülálló esemény.

Gyulafehérvár, 2019. január 21.

+György

Z. PINTYE ZSOLT

Mer-e a pápa magyarul szólni Csíksomlyón?

Hetyke, kurucos cím lett. Majd meggyónom, gondolom magamban, és keresztet vetek, ahogy a görögkatolikushoz illik. Egyáltalán nem mellékes most a görögkatolikuságom. Nem mellékes, mert ősem bizony már méltóztattak végigfáradni azon a Via Dolorosán, amelyet most majd az erdélyi, magyar anyanyelvű római és görögkatolikusoknak szabnak ki penitenciaként.

METÓD ÖRÖKSÉGE

Messziről indulok. A hagyomány szerint Szent Metód hét óhitű püspökséget szervezett Pannóniában, az egyik központja Kárpátalján lehetett. Az itt élő bizánci rítusú rutének, rumének és magyarok, az ősi püspökség örökösei (akik afféle twilight zónában éltek, hol valamelyik pópát, hol a pápát éltetve) évszázados hanyattatás után, 1646-ban hatalmas lépésre szánták el magukat. Az ungvári unió keretében egységre léptek Rómával. Sokáig az egri püspök rendelkezett a sorsukról. A római katolikusok a „görögöket” púpként vették a hátukra. Csak a baj volt velük; szegények voltak, mint a templom egere, a papjaik házasodtak, a liturgiájuk meg Bizánchoz húzott, és ahol csak lehetett, ellentmondtak a nyugatos, asszimilációs kísérleteknek. Róma ide vagy oda, ragaszkodtak őseik rítusához...

Hogy kihúzzák a dolgok méregfogát, 1771-ben Mária Terézia javaslatára XIV. Kelemen pápa létrehozta a munkácsi görögkatolikus püspökséget. De ezzel még nincs vége a magukat magyarnak valló görögkatolikusok vesszőfutásának.

Tessék elképzelni egy soknyelvű, soknemzetiségű egyházmegyét, melyben magyarok, ruszinok, tótok és románok pislognak egymásra, hogy akkor most tessék mondani, kinek a nyelvén szólaljon meg a liturgia.

A Kelet-Magyarországon élő magyar nyelvű görögkatolikusok egészen 1912-ig várnak, hogy saját egyházmegyéjük legyen. Azonban ezzel még nem oldódott meg a nyelvi problémájuk, mert Róma utasítása alapján a korábbi ószláv helyett most az a határozat született, hogy ógörög nyelven szóljon a mise a görögkatolikus templomokban. A tiltás ellenére a nép magyarul dicsérte Istent a Hajdúdorogi Egyházmegyében. Mivel 1925-ben a magyar nyelvű Evangéliumot is kiadták, 1927-ben pedig a Szertartáskönyvet is, így az Apostoli Szentszék sem tiltakozott tovább, nem ellenezte többé a magyar nyelvű liturgiát. Persze kifejezetten nem is engedélyezte azt...

(Azért /is/ indultam ilyen mélyről, hogy lássuk, mit jelent az, hogy a csángó magyarok havonta egy alkalommal /sic/ magyarul is hallhatnak misét Erdélyben.)

A KÖNNYEZŐ SZŰZ ELŐTT MÉG

II. JÁNOS PÁL IS MEGHAJOLT...

De maradjunk csak a „magyar” görögkatolikusoknál. Ez a kicsi, szegény „felekezet” 1696. november 4-én hívta fel magára figyelmet, mert Mária-pócscon az ottani „görögök” tulajdonában lévő ikon könnyezni kezdett. Hiába vitték nyomban Bécsbe a kegyképet, a Hofburgban elapadtak a könnyei. Nem úgy a másolatának, amely 1715-ben az eladdig jelentéktelen Pócsból hirtelen Mária-pócsot varázsolt, mert az újra könnyezni kezdett, bizonyítva, nem az ikonnak, a helynek van transzcendens ereje!

Hogy a csodák nélkül megerősödtek volna-e a magyar görögkatolikusok, arra igen nehéz válaszolni, de egy biztos: 1991-ben maga II. János Pál pápa érkezett a dél-nyírségi településre, hogy bizánci szertartású Szent Liturgiát végezzen a kegykép előtt, magyar (sic) nyelven!

HELYTÁLLÁS, KIÁLLÁS, ÖSSZEFOGÁS...

És itt jutunk el Ferenc pápa csíksomlyói látogatásához. Itt jutunk el egy érdekes időzítés, egy érdekes vizit háttéréhez, ami még Böcskei László váradi megyéspüspöknek is fejtörést okoz.

A püspök helytállást, kiállást és összefogást kér a magukat magyar-nak valló katolikusoktól. Helytállást kér, hogy tartsanak ki a hitük mellett, kiállást kér a pápa, a magyarság értékei, a hit és az egyház iránt érzett hűség mellett. És összefogást is kér, összefogást annak érdekében, hogy ne az etnikum, hanem a hit legyen a közös nevező a pápalátogatás során.

„Amikor úgy magamban igyekszem átgondolni, hogy miként is próbáljunk mi közelíteni ehhez, illetve hogyan próbáljuk meg értelmezni ezt a látogatást és a mai időkben, tehát a 21. században egy pápai vizitet, akkor egypár fogalom úgy megerősödött bennem...” – fogalmaz Böcskei püspök atya, és bizony, látom, ahogy magyarként, püspökként, katolikusként kulcsolja imára a kezét, és kéri a Jóistent, segítsen neki értelmezni a pápalátogatást.

Húsz éve II. János Pál már vizitelt Bukarestben. Akkor az erdélyi katolikusok csalódottan vették tudomásul, a lengyel pápa szigorúan diplomáciai útjába nem fért bele egy erdélyi kitérő. Most a katolikus médiumok nem győzik hangsúlyozni: Ferenc pápa határozott kérése volt, hogy Csíksomlyó kerüljön bele a programjába.

Vajon ismeri-e Ferenc pápa Erdély történelmét, vajon tudja-e, hogy Csíksomlyó darázsfészek is lehet? Vajon sejti-e, hogy a helytállás, kiállás, összefogás megszentelt helyszíne az a katlan? Vajon elmagyarázák-e neki, hogy pünkösdkor ott egy szétszabdalt nemzet gyermekei imádkoznak közösen, és kériki térdelve az Úr színe előtt, tegyen igazságot egy igazságtalanságot szenvedett népnek...

Tudja-e a pápa, hogy amikor román nyelven, román nemzeti színekkel csalogatják a katolikusokat, az bizony keserű pirulát ad a magyarok szájába. Csíksomlyón maradjunk meg jámbornak, hosszan tőrönek, fogadjuk keblünkre az odaérkezőket, és ne lázadozzunk a sorsunk miatt? Ez lenne most a kihívás és a feladat?

Nekem a református Kányádi Sándor jut eszembe, aki az Ágostonrendiek fehérre meszelt templomában hallgatja a rekviemet, és gondolatban a Kolozsváron született Mátyás királyhoz fordul, hogy a sokat szenvedett, sokat alázott magyarság érdekében járjon közben az Úrnál:

„Fölséges uram kend
hogyha férközése
volna közelébe
kérje meg odafent

hogy vetne már véget
a nagy protokollnak
dolgaink romolnak
s bizony hogy avégett
s lenne védelmünkre
hogy ne kéne nyelvünk
féltünkben lenyelünk
s önnön szégyenünkre...”

Így írja Kányádi, és bólogatni van kedvem. A pápalátogatás kihívás, a pápalátogatás rendkívüli esemény, a pápalátogatás egyszerűen egyhettessé alakítja a csíksomlyói pünkösödöt. Magyar szívem most azért dobog, hogy valaki tanítsa meg Ferenc pápát a székely himnuszra, magyar szívem most azért zakatol, hogy Isten segedelmével merjen magyarul szólni Csíksomlyón, és legyen kegyes Európa legnagyobb lélekszámú kisebbségéhez. Kacsintson össze velük, hogy érezzék, a hitük kiállta az idők próbáját. Csak ennyit kérünk, és akkor mi egy emberként fogjuk követni, egy emberként fogjuk áldani a nevét.

1991-ben II. János Pál Máriapócsra úgy volt katolikus, hogy lehajolt a „görögökhöz”, és mi soha nem felejtettük el ezt a szép, nemes gesztust. Most vigyázó szemünket Csíksomlyóra vetjük, vajon megtörténik-e a csoda, megcsokolja-e a lebozgorozott magyar zarándokok lábát (is) az argentin pápa, vagy a diplomácia jegyében hűvös távolságtartással mosolyog majd, afféle romanizált diplomataként az egybegyűltekre... Miközben a somlyói hegyoldalt képzelem a szemem elé, Illyés Gyulával üzenek a Szentatjának:

„Magyar énelöttem az, aki nem bírja a homályt, sem a börtönben, sem a gondolatban. Magyar az, aki az értelmet szereti, aki szenvedélyét csak akkor engedi szabadon, midőn a szó már nem használ az igazság elfogadtatására. Minden nép közösség. Jó magyar az, aki emberi, jó tagja a magyar közösségnek.”

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

**Nagyon sokat halljuk
– főként ma – a PASZTORÁCIÓ szót,
mégis úgy gondolom, hogy érdemes egy kis
magyarázattal szolgálni, vajon mit is jelent
a fogalom, és hogyan kapcsolódik
pontosan a katolikus
hívekhez.**

Amit a pasztorációról tudni érdemes

A pasztorálás gyakorlatilag lelkipásztori munkát jelent. Amikor egy papnövendék végez a tanulmányaival, és felszentelik, kikerül a pasztorációba, vagyis abba a közegbe, ahol a lelkipásztori feladatait fogja végezni.

A lelkipásztori munka nagyon sokszínű és sokrétű. Gondoljunk csak bele, hogy az adott közösséget kik alkotják: vannak idősek, fiatalok, családok, egyedülállók, betegek, s még folytathatnánk a sort. A pap egyik fő feladata, a hitéleti tevékenység, a szertartások elvégzése és egyéb más kötelezettségei (például irodai munka) mellett, hogy a hívekkel foglalkozzon, nekik lelkipásztori ellátást biztosítson, azaz pasztorális munkát végezzen.

A hívekkel folytatott munka nemcsak arról szól, hogy a pap megszólítja a közösség tagjait, hogy nekik lehetőséget biztosítson a lelki, hitéletbeli és társadalmi-kulturális fejlődésre, kikapcsolódásra, hanem sokkal inkább jellemzőnek kell lennie annak, hogy a hívek a papot bármilyen problémával, örömmel felkereshessék.

A PAP ÉS CSALÁDJA AJTAJA
MINDIG, MINDENKOR ÉS
MINDENKI SZÁMÁRA NYITVA ÁLL

Lényeges még kiemelni, hogy a pap a teológiai tanulmányai során hiába kapott átfogó ismereteket a lelkipásztori munkáról, nem biztos, hogy személyisége megengedi számára, hogy minden célcsoporttal, emberrel egyformán jól tudjon dolgozni, foglalkozni. Van, aki jobban ért az idősek nyelvén, mint a fiatalokén. Mindenkinek – így a papnak is – tisztában kell lennie a kompetenciahatáraival, és tudnia kell, hogy melyek azok a területek, ahol érdemes bevonni világiakat a pasztorális munkába. Mi, hívek, bátran merjünk odamenni papunkhoz, és felajánlani segítségünket. Gyakorlati tapasztalat, hogy az a közösség működik a legjobban, ahol nemcsak a pap alkotja az adott csoport – például családcsoport – gerincét, hanem van egy-egy lelkes szervező, akire a pap jelenléte hiányában is lehet támaszkodni.

A PASZTORÁLIS BIZOTTSÁG/TANÁCS

A püspöknek a Keleti Kódex (CCEO) értelmében lehetősége van pasztorális bizottságot felállítani. A bizottságok – jelen esetben a pasztorális bizottság – csupán tanácsadói szereppel bírnak (ld. CCEO 273. kánon), elnöke maga a püspök. A pasztorális bizottság feladata, hogy az egyházmegye lelkipásztori munkájával kapcsolatos kérdésekben állást foglaljon. A pasztorális tanács összetételének sokszínűnek kell lennie, világiakat is neveznek ki tagjai sorába. (A pasztorális tanácsról informálódhatunk a Keleti Kódex IV. cikkelyéből.)

A PASZTORÁLIS HELYNÖK

A püspök köteles kinevezni egy főhelynököt az egyházmegyéjébe, aki gyakorlatilag a püspök helyettese, segíti őt az egyházmegye működésének ellátásában. Indokolt esetben lehetőség nyílik püspöki helynökök kinevezésére is. Helynököt az egyházmegye egy meghatározott területére vagy bizonyos ügyek ellátására nevez ki a püspök. A leggyakoribb a pasztorális helynök jelenléte. Minden esetben köteles a helynök a rá bízott területen végzett munkáról folyamatosan beszámolni a püspöknek.

A KISEBB BIZOTTSÁGOK ÉS A REFERENSEK SZEREPE A PASZTORÁCIÓBAN

Mivel a pasztorális munka ma egyre inkább szerteágazó és sokrétű, a jobb átláthatóság érdekében a püspök további bizottságokat hozhat létre, melyek általában egy

hangsúlyt érdemes fektetni, milyen lehetőségeket érdemes ajánlani a parokiális közösségek számára.

A pasztorális területen működő bizottságok egyik tagját a püspök sok esetben referensi feladattal is ellátja. A referens feladata, hogy az adott területen végzett pasztorális munkáról a püspöknek beszámoljon, jelentést tegyen. Gyakorlatilag koordinálja a pasztorális munkát, ami nem azt jelenti, hogy a tényleges pasztorális feladatot maga vagy a bizottság végzi.

Amint láttuk, a pasztorális munka egy egész hálózat. Olykor a bizottságoknak együtt is kell működniük. Erre talán a legjobb példa a csa-

ládokkal és az ifjúsággal foglalkozó munkaterületek összefogása. A családhoz hozzátartoznak a fiatalok is, az ifjúságot fel kell készíteni a családi életre, mely mindenképpen együttműködve valósulhat meg.

A PASZTORÁLIS MUNKÁT SEGÍTŐ EGYÉB INTÉZMÉNYEK

Az eredményesebb pasztorális munka érdekében és a papok segítségéért több egyházmegyében hoztak létre a püspökök olyan intézményeket, melyek kiváló szakmai tudás és szakmódszer birtokában vannak, melyek a háttérbizist alkotják a pasztorális munkához. Gyakorlatból tudjuk, hogy azokban az egyházmegyékben működik a legjobban a lelkipásztori munka, ahol a referensek jelenléte mellett családközpontok, ifjúsági irodák, mentálhigiénés szolgálatok vagy éppen karitatív irodák, szakképzéssel rendelkező irodavezető és/vagy szakmunkatársak állnak rendelkezésre.

Ha a papot problémáinkkal felkeressük, általában tud nekünk tanácsot adni, vagy éppen meg tud hallgatni, lelki beszélgetés alkalmával vezetni bennünket. Vannak olyan esetek, amikor annyira összetett és komplex problémáról beszélünk, amelynek megoldására a papnak nincs birtokában szak tudás. Ebben az esetben ő az, aki tud számunkra ajánlani olyan hitében hiteles szakembert (jogász, pszichológus, szociális szakember, pedagógus), akihez a legnagyobb bizalommal fordulhatunk. Ennek érdekében is jönnek létre a pasztorális munkát segítő egyéb intézmények.

szakpasztorációs területre fókuszálnak (például családpasztoráció, ifjúságpasztoráció, cigánypasztoráció stb.). Szintén tanácsadói szereppel bírnak, tagjai között a papokon kívül szakemberek – szociális munkás, pszichológus, orvos, pedagógus – is vannak. Meghatározzák, hogy az adott területen mire érdemes fókuszálni, melyek azok a témák, amelyekre

Mindig csodás, amikor egy családapa megtalálja azt a hobbit, amit a gyermekeivel együtt végezhet. Mikor és honnan jött az ötlet, hogy robotokkal foglalkoztatok?

Már gyerekkorom óta érdekelt az elektronika, így otthon szétszedtem minden háztartási berendezést, hogy megvizsgáljam, hogy is működnek. Sajnos összerakni nem mindig sikerült őket a szüleim „nagy öröme”. Ez az érdeklődés később is megmaradt, villamosmérnök lettem, és hogy a saját berendezéseinket megmentssem a szétszedéstől, inkább elkezdtem a fiaimmal robotokat építeni. Kezdetben egyszerű, majd egyre bonyolultabb szerkezeteket készítettünk, és mára eljutottunk odáig, hogy én tanulok tőlük, ami büszkeséggel tölt el.

A felnőttvilágtól is kapunk pozitív visszajelzéseket különböző szakmai díjak formájában, mint például a bécsi Robotchallenge nemzetközi robotépítő verseny első helyezése vagy a 2018-as Highlights of Hungary jelölés.

A robotépítés eléggé összetett, kreativitást igényel. Miből áll egy robot? Ha építeni szeretnének egyet, mi kell hozzá?

A célunk éppen az, hogy lebontsuk a robotok körül kialakult mítoszt, miszerint azok csak nagyon drága, bonyolult berendezések lehetnek. Az általunk készített robotok merev alkatrészei, mint például a testük, a fejük, a lábuk vagy a karjuk egyszerű, újrahasznosítható anyagokból készülnek, melyeket szabadon lehet vágni, rajzolni, ragasztani. Az általunk fejlesztett készlet segítségével ezek a szerkezetek képesek lesznek

ZAJÁCS ANDREA

TUDOMÁNY – HITTEL

Vecsei Ákos pécsi görögkatolikus családapával beszélgettünk, aki fiaival együtt robotokat épít, gyerekeket tanít a környezet-tudatosságra és a természettudományokra.

Gyerekekkel foglalkoztok, gyakorlatilag tanítjátok őket. Miben tudtok mást nyújtani, mint a hagyományos tanórákon?

Gyermekünket az első két-három évben fáradtságos munkával megtanítjuk járni és beszélni, aztán szegények az iskolapadban azt hallják, hogy ne mozogjanak és ne beszéljenek, hanem csak csendben figyeljenek az órán. A mi foglalkozásaink lényege, hogy itt mindent meg szabad fogni, ki lehet próbálni, lehet közben beszélni. A tudás nagy részét tapasztalati úton szerzik a gyerekek, mely így sokkal tartósabban megmarad. Nálunk a hiba nem rossz dolog, éppen ellenkezőleg, természetes része a fejlődésnek, így nincs is okuk stresszelni úgy, mint az iskolában.

Milyen visszajelzéseket kaptok?

Azt hiszem, a gyerekek az egyik legőszintébb közönség, ezért minden foglalkozás valódi próbatétel a figyelmük lekötésére, de elmondhatom, hogy könnyű dolgunk van. Ahogy elkezdjük a foglalkozást, mindenki elmerül a robotalkatrészek világában, mely sokszor csak egy vécepapír-guriga, de a végeredmény egy működő, programozható kis robot, melyhez még érzelmek is kötik a gyerekeket, és nagyon nehezen tudnak tőle megválni a foglalkozás végén.

mozogni, világitani, érzékelni és akár a saját mobiltelefonunkon keresztül kiadott utasításokat végrehajtani. Ráadásul a megépítésükhöz nem kellene speciális szerszámok, elég egy olló és némi ragasztószalag.

Jártok előadásokat, foglalkozásokat tartani? Meséljetez erről? Merre jártatok már? Hogyan érhetnek el titeket?

Különböző alapítványokkal, technológiai cégekkel, oktatási szervezetekkel vagyunk kapcsolatban, amelyekkel együttműködve szervezünk alkalmankénti vagy rendszeres foglalkozásokat iskolákban vagy rendezvényeken szerte az egész országban. A szakmai elismeréseknek köszönhetően hívtak már foglalkozást tartani Kanadába, Franciaországba, Ausztriába, de még Kazahsztánba is. Éppen most kaptunk egy felkérést a svédországi magyar nagykövetségtől, hogy képviseljük Magyarországot a göteborgi technikai kiállításon.

Görögkatolikusok vagytok, bekapcsolódtok a helyi közösség életébe. Mit jelent számotokra görögkatolikusnak lenni?

Dél-Dunántúlon viszonylag kicsi szóróközösség van, de talán éppen ezért nagyon összetartó is, itt mindenki ismer mindenkit, ezért nagy öröm velük találkozni minden alkalommal.

Hitek egy mély, megélt hit; honnan indultatok, otthonról hozott alapokra építkeztek?

Mindketten a szüleinktől kapott, elesett értékek szerint élünk, melyek alappillérei a hit, a szeretet és egymás elfogadása, mely sok nehézségen átvetett minket az együtt töltött huszonöt év alatt. Bízunk benne, hogy ezeket az értékeket tovább tudjuk adni gyermekeink számára is.

Mindig jóleső a derűs, kedves közvetlenségetek. A mindennapokban mi a ti erőforrásotok?

A mindennapokban az embernek vannak jó és rossz napjai is. Azonban egy nagy családban mindig akad valaki, akinek éppen jó napja van, és képes feltölteni, erőt adni a többieknek is, ezért mi egymásból merítünk erőt.

Tapasztalt, több gyermeket nevelő családként már rendelkeztek jókora életbölcsséggel. Milyen üzenetet küldenétek a fiatalabb, kisgyermekes családok számára?

A feleségemmel mind a ketten kétgyermekes családból származunk, ezért a három gyerek felnevelése minden szempontból igazi kihívást jelentett számunkra, ugyanakkor ez a kis folyton nyüzsgő közösség olyan erővel, érzelmi töltéssel látott el minket a mindennapokban, melyet eddig soha nem tapasztaltunk.

BÁTRAN ÜZENEM MINDENKINEK,
EZT KÁR LETT VOLNA KIHAGYNI,
EZT MEG KELL ÉLNI!

Hol érhetnek el titeket az emberek?

Ezt a tevékenységet a napi munka mellett végezzük, ezért elég elfoglaltak vagyunk, de a technika lehetőségeit kihasználva a <http://facebook.com/rebotkit> és a <http://rebotkit.net> oldalakon keresztül tartjuk a kapcsolatot a külvilággal, ha éppen nem egy foglalkozáson vagyunk, mert a személyes találkozást semmi sem tudja pótolni.

Mi az üzenete ennek a fejlesztésnek a magyar édesapák és a magyar gyermekek számára?

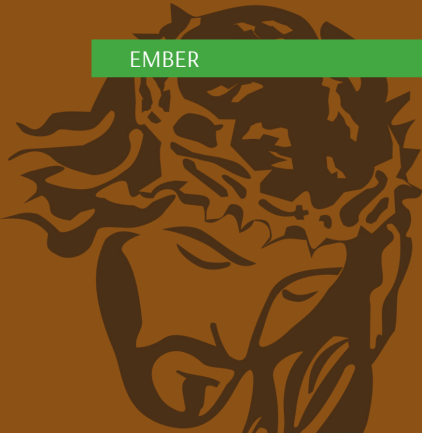
A jelmondatunk: „Ne dobd ki, építs robotot!” – és ezt szó szerint gondoljuk, hiszen hulladéknak titulált anyagokból készítünk valami olyat, ami tudást, élményeket ad a gyerekek, családok számára. Ez a gondolat azonban átvitt értelemben is igaz, hiszen valami nem attól válik értékesé, hogy sok pénzbe kerül, drága anyagokból készül, hanem attól, hogy mennyi munkát, szeretetet, tudást fordítunk rá.

Milyen jövőbeli terveitek, célkitűzéseitek vannak a fejlesztést illetően?

A végső célunk, hogy a készletet gyártani tudjuk, hogy minél több iskolába eljusson, és olyan közösségeket építsen, ahol a játék és a tudás mellett a gyerekek környezetbarát viselkedése is fejlődik.

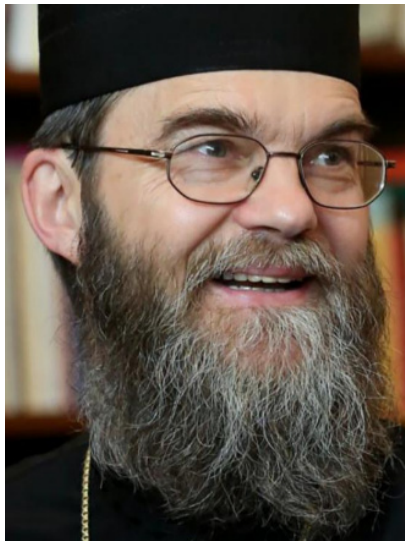

„A LELKI ADOMÁNYOK
KÜLÖNFÉLÉK,
DE A LÉLEK UGYANAZ.
A SZOLGÁLATOK IS KÜLÖNFÉLÉK,
DE AZ ÚR UGYANAZ.
KÜLÖNFÉLÉK A CSODATETTEK IS;
DE ISTEN, AKI MINDEZT
MINDENKIBEN VÉGHEZ VISZI,
UGYANAZ. A LÉLEK AJÁNDÉKAIT
PEDIG KI-KI AZÉRT KAPJA,
HOGY HASZNÁLJON VELE.
EGYIK UGYANIS A LÉLEKTŐL
A BÖLCSESSÉG ADOMÁNYÁT KAPJA,
A MÁSIK A TUDÁS ADOMÁNYÁT
UGYANATTÓL A LÉLEKTŐL,
A HARMADIK MEG A HITET KAPJA
UGYANABBAN A LÉLEKBEN,
VAGY A GYÓGYÍTÁS ADOMÁNYÁT
UGYANABBAN A LÉLEKBEN;
EZ CSODATÉVŐ HATALMAT,
AMAZ MEG A PRÓFÉTÁLÁST,
EGYIK A SZELLEMEK ELBÍRÁLÁSÁT,
MÁSIK TÖBBFÉLE NYELVET,
A HARMADIK VISZONT A NYELVEK
MEGFEJTÉSÉT. MINDEZT AZONBAN
EGY ÉS UGYANAZ A LÉLEK MŰVELI,
TETSZÉSE SZERINT OSZTVÁ
KINEK-KINEK.” (1KOR 12,4–11)

Magyar Érdemrend kitüntetést kapott Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök

MAGYARORSZÁG KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKE NEMZETI ÜNNEPÜNK ALKALMÁBÓL KOSSUTH- ÉS SZÉCHENYI-DÍJAKAT, VALAMINT A MAGYAR ÉRDEMREND KITÜNTETÉSEIT ADTA ÁT A PARLAMENT KUPOLA-CSARNOKÁBAN 2019. MÁRCIUS 15-ÉN. **OROSZ ATANÁZ** MISKOLCI MEGYÉSPÜSPÖK IS A KITÜNTETETTEK KÖZÖTT VOLT.

„Az önök teljesítménye, sikeres életpályája, az önök eredményei iránytű mindannyiunk számára. Egy modern nemzeti közösség számára, amely 1848-49 óta, az átélt történelmi viharokban sem veszítette el azt a képességét, hogy megbecsülje értékeit. A katedrán, laboratóriumban, ősi tárgyak között, műhelyben, próbateremben, ásatáson, levéltárban, szószéken vagy a színpadon eltöltött idővel segítenek megérteni a magunk helyzetét és feladatait a világban” – méltatta Áder János a kitüntetetteket, akik között ott volt Orosz Atanáz, a Miskolci Egyházmegye püspöke is. A **Magyar Érdemrend középkeresztjét** a püspök az újonnan alapított Miskolci Egyházmegye struktúrájának kialakításában végzett munkája, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása és a cigánypasztoráció terén elért eredményei elismeréseként kapta.

Kossuth-díjban részesült Kislégghi Nagy Ádám festőművész

KOSSUTH-DÍJBAN RÉSZESÜLT, MÁSOK MELLETT, KISLÉGGHI NAGY ÁDÁM FESTŐMŰVÉSZ, ÉRDEMES MŰVÉSZ NEMZETKÖZI SZINTEN IS ELISMERT, KIEMELKEDŐ MŰVÉSZI PÁLYÁJA, A BIBLIAI TÖRTÉNETEKET FIGURATÍV ÁBRÁZOLÁSMÓDDAL MEGJELENÍTŐ, VALLÁSOS TÉMÁJÚ ALKOTÁSAI, VALAMINT A VILÁG SZÁMOS TEMPLOMÁT DÍSZÍTŐ NAGY MÉRETŰ, SZUGGESZTÍV FALFESTMÉNYEI ELISMERÉSEKÉNT.

A Görögkatolikus Egyház számára különösen kedves festőművész egyebek mellett a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Szent Atanáz-ikonjának alkotója és a máriapócsi kegytemplom restaurált ikonosztázióján a királyi ajtó fölé helyezett új ikonjának készítője. A festő ritkán készít ikonokat, festészetének kialakult alapstílusa inkább a chiaroscuro, fény-árnyék hatású képek alkotása, mely irányzatnak egyik barokk kori nagy mestere Caravaggio, akinek stílusát a művész tudatos elköteleződéssel igyekszik korunkban életre kelteni és továbbvinni.

GRATULÁLUNK!

TOVÁBBI MUNKÁJUKHOZ IS ISTEN ÁLDÁSÁT KÉRJÜK!

ALETEIA.ORG/MAGYAR KURÍR

A templomba járás jótékony hatása az egészségre

AZT MINDANNYIAN TUDJUK, HOGY JÓT TESZ A LELKÜNKNEK, HA GYAKRAN RÉSZT VESZÜNK SZENTMISÉN, SZENT LITURGIÁN. SZÁMOS KUTATÁS AZONBAN ARRÁ JUTOTT, HOGY A SZERVEZETÜNK, A TESTÜNK IS RÉSZESÜL AZ ÁLDÁSOKBÓL.

JOBB ALVÁS

Ahelyett, hogy altatóhoz nyúlnál, inkább vedd fontolóra, hogyan tudnál több szentmisét beépíteni a hetedbe; akár a napi miselátogatás is szóba jöhet, ha az életmódod engedi. A Sleep Health Journal című, alváskutatással foglalkozó folyóirat nemrég publikált egy tanulmányt, melynek szerzői arra jutottak, összefüggés van a jó alvás és a rendszeres templomba járás között. Úgy találták, a mélyebben hívő felnőttek jobban alszanak, mint kevésbé vallásos társaik.

A kutatók azt állítják, a vallásosság valószínűleg csökkenti, enyhíti az egyén mentális, kémiai, fiziológiai izgatottságát (szaknyelven: arousal – a szervezet általános izgalmi és éberségi állapota), amely a lelki megpróbáltatásokkal, szerhasználattal, stresszel és az allosztatikus terheléssel (tartós stresszes állapot és fiziológiai kísérőtünetei) áll összefüggésben.

KISEBB ESÉLY A DEPRESSZIÓRA ÉS AZ ÖNGYILKOSSÁGRA

Napjainkban sajnálatosan magas az öngyilkosságok száma, és rengetegen szenvednek depresszióban, így különösen szükség van rá, hogy keressük azokat a tényezőket, amelyek megvédene ezektől a veszélyektől. Az oltalmazó faktorok között előkelő helyen szerepel a templomba járás, különösen a katolikusok miselátogatása.

Egy 2016-os tanulmányban, melyet a JAMA Psychiatry orvosi szaklap tett közzé, egy 1996 és 2010 között folytatott vizsgálat eredményeit ismertették. Azon nők körében, akik hetente legalább egyszer részt vettek valamilyen vallásos szertartáson, ötször kisebb volt az öngyilkosságok száma. A heti egyszer istentiszteleten részt vevő protestáns nők sokkal inkább védve vannak az öngyilkosság ellen, mint a vallásukat nem gyakorlók, a katolikus nők azonban még náluk is hétszer nagyobb oltalmat élveznek.

SZILÁRD, BOLDOG, SZEXUÁLISAN IS ELÉGEDETT HÁZASSÁGOK

Az amerikai Családkutatási Intézet (IFS) is megállapítja, hogy az együtt imádkozó párok együtt maradnak – vagyis a templomba rendszeresen együtt járó házastársak általában elégedettebbek a kapcsolatukkal, mint azok, akik egyáltalán nem vesznek részt istentiszteleteken.

Sőt, a vizsgálatok azt is kimutatták, hogy az együtt templomba járó párok a szexuális életükkel is elégedettebbek. A Marriage and Religion Research Institute (MARRI) házasság- és valláskutatással foglalkozó amerikai intézet hivatkozik az 1992-es országos felmérés eredményeire, mely szerint a 18 és 59 év közötti, jól működő házasságban élő, rendszeresen templomba járó felnőttek között volt legmagasabb azok aránya, akik úgy nyilatkoztak, „rendkívüli módon” vagy „nagyon” élvezik a házastársi együttléteket.

HOSSZÚ ÉLET

Úgy tűnik, akik a mennyet célozzák meg, kicsit tovább maradnak a földön. A JAMA (Journal of the American Medical Association) belgyógyászati lapja 2016-ban publikálta egy vizsgálat eredményeit, melyek arról tanúskodnak, hogy azok a nők, akik hetente többször vettek részt istentiszteleten, 33 százalékkal kisebb eséllyel haltak meg a vizsgált időszakban. A hetente egyszer templomba járók körében 26 százalékkal volt alacsonyabb a halálozási arány. Ez a vizsgálat kifejezetten a nőkre irányult, és leginkább a keresztényekre. A kutatók azt a következtetést vonták le, a vallás és a spiritualitás talán alulértékelt lehetőség, eszköz az egészség és az egészségmegőrzés szempontjából, amire az orvosok több figyelmet kellene fordítaniuk.

ALACSONYABB VÉRNYOMÁS

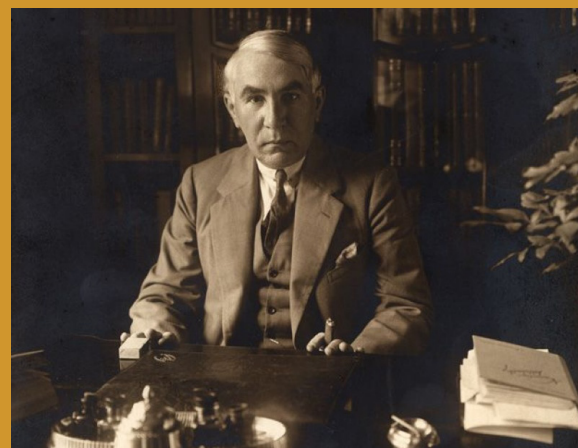
Egy 1998-as vizsgálat arra jutott, hogy a „vallásilag aktív” felnőtteknek általában alacsonyabb a vérnyomásuk – vagyis azoknak, akik gyakran járnak istentiszteletre, imádkoznak, Bibliát olvasnak.

A templomba járás tehát testünk és lelkünk egészségére is jó hatással van. Istennek nem azért van szüksége rá, hogy részt vegyünk a szentmisén, mert ez számára hasznos. És persze mi se csak azért vegyünk részt, mert ez valami hasznot hajt számunkra, hanem többek között azért, mert építeni szeretnénk az Istennel való kapcsolatunkat.

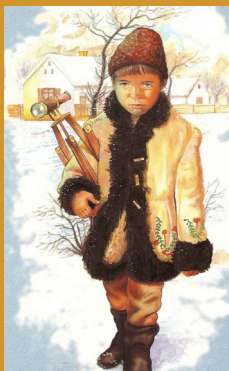
LEGEZA JÓZSEF

Móra Ferenc a *Kinckereső kisködmön* című művében, *Az égbelátó* című novellájában leírja, hogy gyermekkorában tanítója szerzett egy égbelátót. Három lába volt, mint egy fényképezőgépnak, és hosszú, sárga rézcsöve, mint egy hurkatöltőnek. Szeme is volt, mindkét végén csillogó-villogó gömbölyű üvegből. Egyik alkalommal bevezette a gyerekeket a szobájába, hogy megmutassa nekik. Az egyik fiú felkiáltott: „Nini, hiszen ez teleszkóp!” Sokan szerették volna hazavinni. Végül a tanár úr azt ajánlotta föl, hogy amelyik fiúnak jobb lesz a számtandolgozata, az viheti haza a teleszkópot. Ezt mondta:

– Fiúk, én karácsonyra minden esztendőben valami emléket szoktam adni a negyedik osztályban a legjobb tanulóknak. Akiről karácsonyig bebizonyosodik közületek, hogy a legderékabb legény, az kap tőlem egy égbelátót.

Utoljára ketten maradtak a tanári szobában: maga az író és iskola-társra, a szerencsétlen sorsú, árva Pálistók Peti, a kis bice-bóca. Ők voltak a legjobb tanulók. A dolgozatot éppen a karácsonyi szünet előtt való nap írták. A gyermek Móra bízott benne, hogy majd csak elhibázza valahogy Pálistók Peti. „Annál inkább bízhattam, mert a kis bice-bóca betegnek látszott. Hóka volt az arca, beesett a szeme, s kékespiros a keze feje, mintha mindig fázna. Ugyan az se lett volna csoda, hiszen a gúnyácskája nemcsak hogy meleget nem adott, de a sok likluk csupa ablak volt a hidegnek” – emlékezik vissza.

Az író remélte, hogy ellenfele majd elhibázza a megmérettetést, és akkor övé lehet az égbelátó. A felmérők megírása után mindig ő vitte be a tanári szobába a füzeteket. Nem volt ez másként most sem. Bent a tanáriban egyedül maradt a dolgozatokkal. Nem bírta ki, megnézte a másik esélyesnek a dolgozatát. Semmi hibát nem talált a számtandolgozatban. Nem volt abban egy makulányi hiba sem.

Hirtelen meglátta a hön áhított égbelátót:

„A szobában nem volt senki, mikor beléptem, csak az égbelátó. Barátságosan nézett rám az üvegszemével, s úgy tetszett, mintha még hajladozna is felém a rézcső:

– Ejnye, de szeretnék a tied lenni, te ködmönös gyerek, ha te csakugyan olyan ügyes fiú vagy!

»No, én megmutatom, hogy csakugyan az vagyok«
– gondoltam magamban.

Azzal fölkaptam a tollat és belemártottam a tintába:

»Én bizony nem engedem az égbelátót, bice-bóca pajtás!«

Szépen kijavítottam a Pálistók Peti dolgozatában az egyseseket négyesekre.”

De ekkor rettentően rossz érzés fogta el. Egyszer csak belépett a tanító úr, és megkérdezte tőle, mit csinál ott olyan sokáig.

– Nézd az égbelátó – felelte a kisfiú. Tekintete odatévedt az ördögös masinára, és tényleg úgy érezte, csakugyan nézi őt.

Másnap nem ment iskolába a gyerek. Zúgott a feje, idehozták hírül a pajtásai, hogy milyen csúfság érte Pálistók Petit. Olyan rosszul csinálta meg a számtani feladatot, hogy a tanár urat majd megette a méreg. Amikor szerencsétlent kérdőre vonta, azt felelte, hogy bizonyosan azért lett ilyen rossz az eredmény, mert közben a nagybeteg édesanyjára gondolt. Másnap iskolába menet a gyermek Móra találkozott a kis bice-bóccával, aki mosolygott, de a két szeme tele lett könnyel. – Tied az égbelátó! – mondta neki. – Gratulálok!

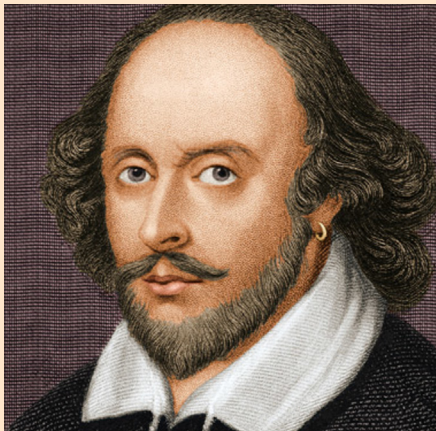
Este maga a tanító vitte el az íróékhoz a műszert. A következő napokban az egész falu a csodájára járt. A készüléken keresztül a csillagokat nézegették a falubeliek. Csak a tulajdonosa nem mert belenézni, úgy gyötörte a lelkiismerete. Végül nem bírta tovább, és elvitte az égbelátót a kis bice-bóccának.

Van a lelünkben egy vigyázó, amely figyelmeztet bennünket: mit szabad és mit nem szabad tenni. Ezt a vigyázót hívjuk lelkiismeretnek. Ez a vigyázó int, szólít szavaink és tetteink előtt, utána pedig jutalmaz vagy büntet. Jutalmaz, ha jót tettünk; büntet, ha rosszat. Szokták mondani, minden vád ellen van felmentés, csak az önvád ellen nincs. Bár a Szentírás azt mondja, hogy Isten minden bűnt megbocsát, ha megbánjuk, és bocsánatot kérünk tőle, és „**ha vádol a szívünk, Isten nagyobb a szívünkénél!**” (1Jn 3,20).

Káin és Ábel testvérek voltak. Áldozatot mutattak be Istennek. Ábel juhász volt, Káin földműves. „Káin a föld terméséből áldozatot mutatott be az Úrnak. Ábel is áldozatot mutatott be, nyája zsenge bárányaiból, azok zsirjából. Az Úr kegyesen tekintett Ábelre és áldozatára, Káinra és áldozatára azonban nem tekintett.” (Ter 4,2–9) Ismerjük a történetet, Káin azután megölte Ábelt. Utána Káin

nem tudott megnyugodni, állandóan azt gondolta, valaki kergeti, meg akarja ölni. Ha egy levél megszörcs, már el is kezdett rohanni, pedig senki sem üldözte, csak a lelkiismerete furdulta. Az Úr megszólította: Ha helyesen cselekedtél, miért nem emeled fel a fejedet?

A lelkiismeret tehát velünk született készség, amely arra indít, hogy a jót megtegyük, a rosszat pedig kerüljük. Ha megteesszük, amire indít, megnyugtat, megdicsér; ha nem, akkor vádol.

Van cselekedetet megelőző lelkiismeret, amely azt sugallja: „nem lesz jó vége”, „gondold meg, mire készülsz”. Shakespeare **Macbeth** című drámájában leírja, hogy a jószágos király érdemeiért magas ranggal tüntette ki a hős Macbethet. Ezt a kitüntetést egy díszvacsera keretében adta át neki. A nagyravágyás nagyon megerősödött a dicső katonában, de főleg a feleségében, aki arra bujtatta, hogy ölje meg a királyt, és akkor ő lehet az utódja. Bár tettét nem tudta meg senki, de magában így kiáltott: „Jaj, megöltem az álmot, a békét, a nyugalmat, többé már nem alszok nyugodtan soha.” És valóban, sohasem tudta feledni a meggyilkolt király vérében fürdő tetemét. Mindig Macbeth szeme előtt lebegett.

Van még a tettet követő lelkiismeret. Mindannyian ismerjük Arany János **Ágnes aszszony** című balladáját, melynek címszereplője bűnrészes férje meggyilkolásában. A bíróság nem ítéli el, mégis egész életében, télen-nyáron mossa a lepedőt a pataokban, mert a vérfoltot folyton látni véli rajta. Ideg-orvosok beszámolnak arról, hogy az intézetek tele vannak olyan betegekkel, akik bemagyarázták maguknak, hogy a rossz, amelyet elkövettek, az valójában jó volt. Aztán egyszer csak megszólalt a lelkiismeretük.

Áldásos dolog a lelkiismeret, Istenhez vezet. Júdás és Péter példája előttünk van. Mindketten vétkeztek, és utána mindkettejüket bántotta a lelkiismeret. Júdás lelkiismeret-furdalása alatt nem fordult Istenhez, hanem felakasztotta magát. Péter bánatának égő csipkebokrán keresztül megjelent az Úr, mert Péter végül odafordult hozzá, ahogy a tékozló fiú is visszatért az atyához. Az atya már várta, és egy nagy lakomát rendezett. Egy nagy lakomához hasonlít, amit Isten készít azoknak, akik hallgatnak a lelkiismeretük szavára. Az ilyenek előtt még az angyalok is térdet hajtanak.

AZ ELMÚLT ÉVEK HAGYOMÁNYAIT KÖVETVE IDÉN NYÁRON IS LESZ IKONFESTŐ TÁBOR. A TÁBOR KIVÁLÓ LELKI ÉS ALKOTÓI PROGRAMOT JELENT, MELYRE SZERETETTEL VÁRUNK MINDEN ÉRDEKLŐDŐT. A RÉSZTVEVŐK SZÁMA KORLÁTOZOTT, EZÉRT KÉRJÜK, RÉSZVÉTELI SZÁNDÉKÁT IDŐBEN JELEZZE!

IDŐPONT: 2019. JÚLIUS 15–20-ig.

ELINDULT A JELENTKEZÉS A TORNABARAKONYI IKONFESTŐ TÁBORBA!

ÉRDEKLŐDNI:

<http://barakonjytaborok.hu/ikonfesto-tabor/>

FODOR JUDIT: rodof14@gmail.com, +36/30 382 4556

OBBÁGY LACUS

A biztos pont Budapesten

Sítábor, bál, zarándoklat – így élnek fiataljaink a fővárosban

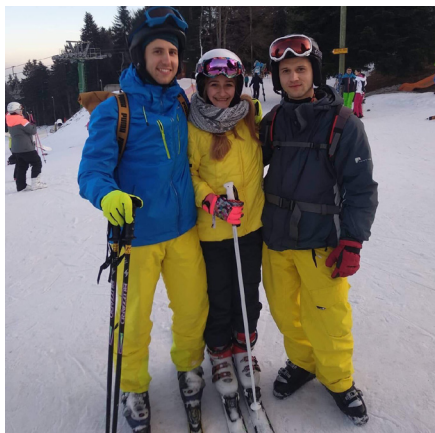
„A GrFC már negyedik éve működik Budapesten. Az egész úgy kezdődött, hogy Kocsis Tamás atya megkérdezte, van-e kedvem egy görögkatolikus egyetemista közösség létrehozásában segíteni. Ekkor már egy éve Budapesten jártam egyetemre, és mivel semmilyen görögkatolikus közösség nem volt, nagyon éreztem a hiányát. Pont ilyenkor, amikor a családi burokból kiszakadunk, és megkezdjük a (fél) önálló életet Budapesten, a legnagyobb szükségünk lenne arra, hogy a hitünkben megmaradjunk, és a jövőben is megtartsuk görögkatolikus identitásunkat. Ebben egy fiatalos, lendületes közösség bizony sokat segíthet. Nagyon örültem Tamás atya ötletének, és rögtön szólaltam a Budapesten tanuló görögkatolikus ismerőseimnek. Nagyon tetszett nekik az ötlet, emellett Tamás atya is hívott pár embert, és így már elegendő lettünk ahhoz, hogy az egyik este összeüljünk a Fő utcai templom hittantermében, a Görög Gödörben, és lerakjuk a GrFC alapjait.”

**Mik voltak azok az alapok?
Hogyan tervezték az „alapító tagok”
a csoport működtetését?**

„Az első szempont, amit nagyon fontosnak tartottunk, a rendszeresség volt. Egy hetente összejáró közösséget szerettünk volna létrehozni, hogy a millió változó program mellett mindig legyen egy fix este, amiben biztos lehet az ember. Ezért kijelöltük a kedd estét. Tehát ha kedd este van, akkor GrFC is van! Úgy határoztunk, hogy egy laza, kötetlen közösséget formálunk. Ha van kedve valakinek besegíteni a munkánkba, örömmel fogadjuk a jelentkezőket, de azokat is szívesen várjuk, akik csak a programokra, előadásokra jönnek el. Minden alkalommal vannak új és régi arcok. Természetesen ezzel a saját munkánkat megnehezítjük, mert sosem tudjuk pontosan, hány főre számítsunk, így sokszor nehéz a vacsoraadagot eltalálnunk. Általában egy sima kedden nagyjából húszan szoktunk lenni. Havonta egy kiemelt előadónk van, ekkor ötven-hatvanan is vagyunk, de ha ZH vagy vizsgaidőszak van, akkor értelemszerűen kevesebben vagyunk.”

A nagykorúton minden tíz méterre esik egy zsúfolásig telt kocsmá; az A38 koncerthajó milliónyi programot kínál; ott vannak az egyetemi bulik, a színházak; aki igazán igényes szórakozásra vágyik, a Műpát választja; s még mindig vannak olyanok, akik nem ábrándultak ki annyira a magyar fociból, hogy ne menjenek ki néha egy-egy meccsre – őket a Groupama Aréna (is) várja. Nem fővárosi helyismeret-, sem GPS-oktatásra tévedt az Olvasó, csupán azt szeretném érzékeltetni, a Budapesten élő fiataloknak, egyetemistáknak milliós és egy lehetőségük van a szórakozásra, kikapcsolódásra. „Mondd, te kit választanál?” – jól ismerjük az István, a király rockopera híres sorát, ami a budapesti ifjúság körében új értelmet nyerhet: sok esetben amilyen könnyű, olyan nehéz is a választás. Hiszen hiába van számtalan program és lehetőség, a pénztárcánk nem fogja bírni az idők végezetéig a színházkavalkádot, és a mai fiatalok is többre vágnak a „kieresztem a fáradt gözt, aztán lesz, ami lesz” opciót ígérő péntek estéknél: közösséget keresnek; értéket képviselő és közvetítő közösséget viszont egyre nehezebb találni. Hogy folytatódik a rockopera dala? „Segítsetek, segítsetek...” – Mi most segítünk!

Írásom nem fizetett hirdetés, ingyen is jó szívvel ajánlom bárkinek a Görögkatolikus Fiatalok Clubját – közismert nevén GrFC-t –, mely egy Budapesten és környékén élő, egyetemistákból és fiatalokból álló, egyre népszerűbb vallásos közösség. Egy olyan közösség, melynek nemcsak görögkatolikus tagjai vannak; csak a közös hit számít és elsősorban nem a felekezeti hovatartozás. Ha még mindig Budapesten tanulnék, alighanem én is „klubtag” lennék, ám a „ha” szócskával kezdődő mondatokon nem érdemes lamentálni, így helyettem hallgassuk meg az egyik „ötletgazdát”, Grunda Máriát, aki a kezdetekről is mesél.

Van valamiféle szisztémája ezeknek a találkozásoknak, vagy fő a spontaneitás?

„Minden félév elején összeülünk, és előre eltervezzük a félév minden keddjének témáját, előadóit, meghívottjait. Minden hétnek megvan a saját felelőse, aki ügyel a Gödör nyitására, a terem berendezésére, a vacsora előkészítésére és a mosogatásra. Általában egy keddi alkalom úgy néz ki, hogy imádkozunk, azután vagy egy vendég előadó, vagy Tamás atya tart nekünk előadást, ezután bor és zsíroskenyér mellett lazán, kötetlenül beszélgetünk. Emellett járunk lelkigyakorla-

tokra, zárandokolni, vannak báljaink, szalonnasütések, angyalkázás karácsony előtt és játékonysüti-készítések. A GrFC-be nemcsak görögkatolikusok járnak, hanem a hasonló értékrenddel rendelkező egyetemisták és fiatal dolgozók, akiknek egy értékes, laza, katolikus társaságra van szükségük, emellett a hitről, Istenről és természetesen a görögkatolikus-ságról is szívesen hallgatnak előadásokat.”

SESZTÁK VERONIKA is a kezdetektől tagja a GrFC közösségének, így az ő véleménye is autentikus lehet a kívülállók számára.

„Az egyetem elkezdésével kiszakadunk az otthoni, keresztény közegből, de sokunk számára fontos, hogy ne szippantson be teljesen az egyetem. A GrFC több mint egy hittancsoport, inkább egy klub, ahol hétről hétre olyan témákról hallunk és beszélgetünk, amiket mi gyűjtünk össze, mert fontosnak tartjuk a mai fiatalok szemszögéből. Szeretek kiszakadni a mindennapokból, régi barátokkal együtt lenni, új emberekkel megismerkedni, akikkel hasonló a hátterünk, az értékrendünk, és fontosnak tartjuk görögkatolikuságunkat. Jó szívvel ajánlom mindenkinek, aki Budapesten vagy a környékén tanuló vagy dolgozó fiatal, akinek fontos a hite, és szeretné a kedd estét értékes témákkal és jó társaságban tölteni.”

„Közösséghez tartozni kell!”

– INTERJÚ KOCSIS TAMÁSSAL,
A BUDAI FŐ UTCAI EGYHÁZKÖZSÉG
KÁPLÁNJÁVAL, EGYETEMI LEKÉSZEL

- **Hogy látod a mai fiatalokat, mennyire nyitottak az ifjúsági, „vallási” programokra?**

Kifejezetten igény van rá. Ez nemcsak a szervezett programra való igényekből látszik, hanem egyébként is. Ha egy társaságban kiderül, hogy pap vagyok, mindig többen jönnek a kérdéseikkel. Nekem az a benyomásom, hogy Isten, az egyház és általában a hit foglalkoztatja a fiatalokat.

- **Egy-egy előadáson, beszélgetésen mennyire aktívak, mernek őszintének lenni bizonyos témákban?**

Attól függ, milyen témáról van szó, illetve személytől is függ. Valaki nagyon aktív, valaki kevésbé. Egyébként húsz fő felett nem nagyon tartunk csoportos beszélgetést. Ha igény van rá, akkor kicscsoportokra bontjuk a társaságot. Egyébként én úgy látom, hogy alapvetően van igény a beszélgetésre, arra, hogy mindenki megszólalhasson. Ilyenkor szeretnek megnyílni és őszintének lenni, még ha ez sokaknak nem is könnyű. Arra próbálunk figyelni, hogy ne erőltessük az aktivitást, de mégis finoman próbálunk bevonni mindenkit, hisz így lehetnek igazán aktív tagjai a közösségnek. El kell fogadni: mindenki értékes, mindenki tud valami jót hozzátenni!

- **Számodra mi volt eddig a legkellemesebb élmény, program, találkozás a GrFC tagjaként?**

Sok jó program volt már, amiért nagyon hálás vagyok Istennek és a közösségnek is. Konkrétan nem szeretnék egyet sem kiemelni. Inkább, ami közös ezekben: azok a pillanatok voltak a legemlékezetesebbek, amikor azt láttam, hogy egyházunkban vannak értékes, aktív és nagyon szuper fiatalok, és ráadásul sokan vannak! Ez lelkesített és most is lelkesít.

- **Szerinted mivel lehet leginkább megfogni a fiatalokat?**

Figyelemmel és érdeklődéssel. Olyan dolgokról beszélni velük, ami érdekli őket. Nyitott lenni az ő véleményükre és meglátásaikra. Figyelembe venni őket és értékelni. Ez utóbbi nem nehéz, mert nagyon értékesek!

- **Mitől másabb a fővárosban, mint vidéken összefogni a fiatalokat? Könnyebb vagy nehezebb?**

Egyrészt könnyebb, mert ez gyűjtőhely. Rengeteg fiatal van, és az ilyenfajta közösségi találkozónak itt erős kultúrája van: közösséghez tartozni kell! Másfelől nehéz, mert rengeteg színvonalas esemény és közösség van terítéken, amiből válogatnak. És miért ne válogatnának? Ez motivál, hogy próbáljunk mindig színvonalasnak lenni. Ugyanakkor tapasztaljuk a közösséghez való hűséget: akkor is eljövök, amikor épp nehéz időszakom van, vagy nem annyira érdekel a téma. Azonban ne feledjük! Egyetemista korosztályról van szó, akik előbb-utóbb már nem lesznek egyetemisták. Számolni kell a forgással: valaki elmegy, valaki jön. Egy generáció már kiment, de helyette jöttek újak. Ettől eltekintve nagy öröm, hogy a régiek még mindig figyelemmel kísérik a közösséget, ahol tudják, támogatják.

- **Központis papnövendékként gondoltad volna, hogy egyszer a Te feladatod lesz a budapesti egyetemisták megtalálása, összefogása? Hogyan éled meg ezt a tisztséget, az egyetemi lelkészséget?**

Központis seminaristaként nagyon szerettem volna egy ilyen jellegű közösség tagja lenni, de nem volt rá lehetőségem. Talán ez is motivált. De ami lelkesít, hogy fiatal papként van lehetőségem fiatalokkal foglalkozni. Ez kötelesség és lehetőség. Most ez a dolgom, amit a jelenlegi helyzetemben kár lenne nem kihasználni, főként, ha érzem a támogatást „fentről” és „lentől” egyaránt.

Milyen témákra és programokra lehet számítani?

„Nagyon sok olyan programot szerveztünk, amikre szívesen emlékszem vissza. Ilyen például az első GrFC-s farsang, a tavalyi GrFB (Görögkatolikus Fiatalok Bálja) vagy a tihanyi és a viszlói lelkigyakorlatok. Az őszi máriapócsi zárandókatok mindig feltöltenek lelkileg. Izgalmas volt az is, amikor kisfilm készült a GrFC-ről. Idén először szerveztünk sítábort Szlovéniába, ami szintén jól sikerült. Rám személy szerint Bellovics Gábor jezsuita atya előadása gyakorolta a legnagyobb hatást, de Gajer László atya előadása is nagyon elgondolkodtatott. Az évek során rengeteg kiváló előadó fordult meg nálunk, mint például Atanáz püspök atya, Papp Miklós, Nagy Bálint, Maklár Ákos, Hodász András és Mihályi Jeromos atyák; de nemcsak egyházi személyeket hívtunk, például a Béres házaspár (a Béres-csepp tulajdonosai) vagy Soltész lan motivációs tréner is tartott már nekünk előadást. Ebben a félévben sem leszünk híján az érdekes alkalmaknak, hiszen a kiemelt előadók között szerepel Fülöp metropolita atya, Fábry Kornél és Csépanyi Gábor atyák is. Nem minden alkalomra hívunk külön előadót, ilyenkor a GrFC vezetője, Kocsis Tamás atya tartja az előadásokat. Személyes kedvencem, amikor Tamás atya a témába belefűzi a családi történeteit, és gyermeknevelési tippet osztogat, ilyenkor nagy hahotában tör ki az egész társaság. Az alkalom után mindig van egy kis elemzés, amit mi szoktunk előkészíteni. Szuper buli együtt kenni a kenyereket, mikróban pattogatni a kukoricát, és teát főzni. Tavaly szerveztünk egy esti akathisztosz imát a budai Szent Flórián-templomban, sok embert meghívtunk, itt találkoztam egy református lánnyal is!”

KOMPORDAY TAMÁS nem régi motoros a GrFC-ben, éppen ezért lehet érdekes tőle hallani, hogy csöppenhet bele valaki véletlenül egy ilyen közösségbe.

„A tavalyi bálon és az azt követő bulin találkoztam először a GrFC-s csapattal, s anynyira jól sikerült az egymásra találás, hogy nem volt kérdés a folytatás. Apukám ágán görögkatolikusok vagyunk, és amíg nem kerültem ki Szentendrére a Ferences Gimnáziumba, addig sokat jártunk a Fő utcai görögkatolikus templomba Szent Liturgiára és a Görög Gödörbe cserkészgyűlésekre, amely jelenleg a GRFC-s alkalmak helyszínéül szolgál. Aztán következett egy jó pár év latin rítus, ami egyébként a mai napig közel áll hozzám. Mindenesetre sok szállal kapcsolódom ehhez a közegeth, csak az élet elsodort más irányba, de most igyekszem újra felvenni a fonalat, és jobban elmélyülni a görögkatolikuság miéntjében.”

Milyen élményekben volt részed az első évben?

„Az őszi máriapócsi zárandókat elég meghatározó volt számomra. Az volt az első alkalom, amikor több napot is együtt töltöttünk, és bőven jutott idő tartalmas beszélgetésekre, elvonulás elcsendesedésre és esti csapatépítő lazításra egyaránt. Aztán ott volt az idei síelés, ami a kevés hó ellenére nagyon jól sikerült, legalábbis ami a közösségépítő részét illeti. Ez volt talán a két legnagyobb szervezést igénylő program, de ezeken kívül is volt bőven olyan, ami nagyon jól sikerült, akár ha csak az előadásokra gondolok, vagy éppen, amikor a 72 óra kompromisszum nélkül program keretében a jezsuitáknál voltunk. Minden olyan fiatalnak ajánlom a GrFC-t, aki olyan közösséget keres, ahol a közös pontot a hasonló keresztény értékek mentén való gondolkodás jelenti, valamint szeretne hétről hétre valamilyen izgalmas témáról hallani, beszélgetni.”

Miért jó közösséghez tartozni? Nem nehéz egy nagyvárosban élő fiatalnak értéket képviselő közösséget találnia?

„Ha az ember kialakított magában egy értékrendet, ami szerint próbálja élni az életét, akkor minél több helyről próbálja megerősíteni azt. Ez egy értékközpontú közösség esetében adott, mert az ember így többnyire olyanokkal lép kapcsolatba, akik hozzá hasonlóan tekintenek a világra. Nem gondolom, hogy nehéz lenne ilyen közösséget találni. Ha az emberben már megszületett az igény, hogy ilyen közösségbe járjon, akkor meg fogja találni a módját, hogy felkutasson egy számára megfelelő. A GrFC-n kívül is sok keresztény közösség működik, és azt látom, hogy egyre többen keresnek fel hasonló csoportokat, úgyhogy alapvetően pozitívan látom a jelenlegi helyzetet.”

S ha már GRUNDA MÁRIÁVAL kezdtük, zárjuk is az ő szavaival eme rövid kedvcsinálót:

„Nagyon hálás vagyok a GrFC-ért, legfőképpen Istennek, hogy segít, és erőt ad, hogy ez a közösség működhessen a sok tanulás és a munka mellett. Emellett Tamás atya nyitottságáért és közvetlenségéért is nagyon hálásak vagyunk, hogy mindig sok időt és energiát szán ránk hétről hétre. Az ő vidámsága és hihetetlen nagy tudása hatalmas vonzerő, hogy eljárjunk a GrFC-be, annak ellenére, hogy Budapesten millió más programot is választhatnánk.

A HITÜNKET SOKKAL KÖNNYEBBEN TUDJUK MEGÉLNI A NAGY FŐVÁROSBAN, HOGY VAN EGY BIZTOS KÖZÖSSÉGÜNK, A GRFC.”

Ami Téged is vár kedd esténként, mert a fiatalág Budapestén sincs gödörben – legfeljebb a Görög Gödörben...

TÉGED IS VÁR A GrFC !

Az összejövetelek időpontja: **keddenként 19 órától**

HELYSZÍN: Görög Gödör, 1024 Budapest, Pengő köz és Káplár utca sarka (percekre a Mammuttól, a Széll Kálmán tértől és a Millenáristól)

E-mail: kocsis.tamas.p@gmail.com

HONLAP: Budai Görögkatolikus Egyházközség (www.gorogkatbuda.hu)

Facebook: GrFC

ÉRTÉK

KELJÜNK FEL KORA HAJNALBAN, ÉS HOZZUNK
BALZSAM HELYETT MAGASZTALÓ ÉNEKET AZ ÚRNAK,
ÉS MEGLÁTJUK KRISZTUST, AZ IGAZSÁG NAPJÁT,
KI ÖRÖK ÉLETET ÁRASZT MINDNYÁJUNKNAK.

FÖLDVÁRI KATALIN

MTA-SZAGKHF Lendület

Görögkatolikus Kutatócsoport

A máriapócsi kegyhely gondozói:

3. rész

a Nagy Szent

A második világháború utáni kommunista hatalomátvétel során az egyház elleni küzdelem egyik fő eleme a szerzetesrendek feloszlata volt, melynek megvalósításától a kommunista rendszer az egyház társadalmi befolyásának csökkenését várta. Mivel a katolikus egyház iskolahálózatát a rendek tagjai látták el, a szerzetesek elleni akció az oktatási intézmények államosításával kezdődött, utána kerültek sorra a kórházak, a betegellátás és a szegénygondozás, melyek mind állami feladattá váltak. A folyamatnak, amely során a katolikus egyházat fokozatosan háttérbe szorították, a mottója ez volt: *A kommunista államban nincs szükség szerzetesekre.*

A máriapócsi kegyhelyet gondozó bazilita szerzetesek és bazilissza nővérek áldásos munkáját ez a folyamat törte meg, hiszen a kommunista hatalom támadásának a Nagy Szent Bazil Rend máriapócsi rendházai is áldozatul estek. De milyen út vezetett a kolostorok 1950-es feloszlásához?

1945–1948 között az egyház fokozatos és durva háttérbe szorítása különböző szakaszokban ment végbe, melyekből nem hiányzott a sajtókampányok sorozata, az egyházi személyek lejáratása, a hívők megfélemlítése és a különböző rendőri intézkedések bevezetése sem. Eközben megtörtént az egyház visszaszorítása az oktatásban, betegápolásban, szegénygondozásban. 1945-ben szétosztásra kerültek az egyházi birtokok, majd 1946-ban feloszlatták az egyházi szervezeteket, két évvel később pedig államosították az egyházi iskolákat. Az egyház ekkor már a kommunista hatalom „ideológiai ellenségeként” volt megjelölve, a fontos egyházi vezetőket megfélemlítéssel és erőszakkal eltávolították, és a helyükre a hatalomhoz hű embereket ültettek. 1948-ig négy egyház – a református, az evangélikus, az unitárius és az izraelita – vezetői aláírták az állammal a megállapodást.

Mindszenty József hercegprímást azonban – aki a katolikus egyház élén állt – 1949-ben börtönbüntetésre ítélték, mert nem volt hajlandó kompromisszumot kötni. Így azért, hogy az Állambiztonsági Hatóság a püspöki kart tárgyalóasztalhoz kényszerítse, 1950. június

7-én és 9-én éjszaka 320 férfi szerzetest és 600-700 szerzetesnőt telepítettek ki rendőri segítséggel, majd június 18-án éjjel további 2000 szerzetest és apácát internáltak. A tárgyalások során nyomásgyakorlásként újabb kitelepítésekre került sor: július 11–12-re virradó éjszaka a nyugati határ mentén lévő rendházakból hurcoltak el 299 szerzetest, a tárgyalások utolsó szakaszának megkezdésekor pedig július 31-éről augusztus 1-jére virradóra az északi és keleti határsávokból való kitelepítés ment végbe. A püspöki kar végül 1950. augusztus 30-án aláírta az egyezményt, amely biztosította az állami ellenőrzést, és szűk korlátok közé szorította a katolikus egyház mozgásterét. Az aláíró Grösz Józsefet ezt követően szintén börtönbüntetésre ítélték, a püspöki kar pedig felesküdt az Alkotmányra.

A kommunista hatalom e lépésében az a felismerés rejtett, hogy amíg az egyházmegyes papságot csak egyenként „ritkíthatják”, a szerzetesrendek, mint önálló közösségek, egy rendelettel teljes egészében megsemmisíthetők, és azáltal, hogy az állam átveszi a szerzetesek feladatait, rájuk nincs többé szükség. A kolostoraikból elhurcolt szerzetesek számára megtiltották, hogy viseljék a szerzetesi öltözéküket, és azt is, hogy akárcsak kettesével is ugyanabban a lakásban lakjanak. Nem volt szabad egymással levelezniük, s nem volt ajánlatos találkozniuk sem. Azok a rendtagok, akiket az egyházmegyéék nem vehettek át lelkipásztori szolgálatra, világi pályákon igyekeztek elhelyezkedni, de legtöbbször csak fizikai munkát tudott vállalni. Ha sikerült állást kapniuk, akkor is szinte minden lépésüket figyelték.

Az egyház elleni akció következő lépéseként 1950. szeptember 7-én megjelent az a törvényerejű rendelet, amely megvonta a szerzetesrendek működési jogát, s csak a négy tanító rend (a bencések, a piaristák, a ferencesek és a szegény iskolanővérek) működhetett tovább szigorú korlátozások és ellenőrzés mellett. (1950-ben Magyarországon 23 férfi szerzetesrend működött 2582 taggal, míg a női rendből 40 volt, 8956 nővérel. Ezek a rendtagok 636 rendházban éltek.)

1950 szeptemberében a Nagy Szent Bazil Rend működési engedélyét is megvonták. A négy évtizedes pártiktatúra idején két bazilita szerzetes ellen indult büntetőeljárás: Nagy Sándor Sebestyén teológus hallgatót, aki szökni próbált az országból, Kistarcsára internáltak; Regös Dénes Miklós bazilita atyát a Nagylétán tartott népmisszió után szovjet katonák hurcolták el.

1950-ben a bazilita atyák három házában – Máriapócsban, Hajdúdorogon és Kispesztben –

Bazil Rend

ötvenheten éltek. A szétszórás és illegálitás évtizedeiben (már 1942-től) Dudás Bertalan László állt a rend élén. A kommunista hatóságok Bertalan atya ellen is megpróbálták hamis vádakat koholni, miután azonban nem tudták rávenni, hogy Nyugatra szökjön, s így kémdéssel sem vádolhatták, megvonták a működési engedélyét. Amikor Amerikában élő szerzetes társai 1981-ben templomszentelésre hívták, dr. Lehel Ferenc rendőrezredes azzal az indoklással utasította vissza útlevélkérelmét, hogy „külföldre utazása jelentős közérdeket sért”.

A szerzetesrendek működését betiltó rendelet bevezetését követően a pócsi kolostorban gyűjtötték össze más szerzetesrendek tagjait. Érkeztek az atyákhoz jezsuiták Kalocsáról, szaléziak Szombathelyről és Nyíregyházáról; a bazilissza nővéreknek

pedig orsolyitákat és szegény iskolanővéreknek kellett elszállásolniuk Dombóvárról és Kalocsáról. A nővérek körülbelül hetvenen, a férfi szerzetesek negyvenen voltak.

A Máriapócsra szállított rendtagokat az éjféli utáni órákban felverték, a folyosóra állították, arccal a fal felé fordították őket, és a hátuk mögé ÁVO-sok álltak géppisztollyal. A szobákat és az egész rendházat felforgatták, csak egy kicsi, fehérneműkből álló csomagot vihetek magukkal. Ezután betuszolták őket a kint

várakozó teherautókba, amelyek ponyvakkal voltak letakarva, és a hajnali órákban elindultak. A férfiakat és nőket vegyesen szállították, mellettük katonák ültek. Voltak olyanok, akiket ötszáz kilométeres távolságból folyamatosan utaztattak Máriapócsra, csak egy-két helyen álltak meg, hogy az atyák és nővérek a természeti szükségletüket elvégezhessék. Késő délután érkeztek meg Máriapócsra. A kegyhely rendháza nem voltak felkészülve ennyi személy befogadására és ellátására, így a rendtagoknak tömegesen kellett lakniuk, és az ellátás hiányosságait is el kellett viselniük. Az internált szerzetesek ezért sokat tartózkodtak a templomban, nagybúcsúk idején papi szolgálatukkal segítettek a zárandokok ellátásában.

A bazilissza nővérekhez érkezett apácák rosszabb helyzetben voltak, mivel a pócsi nővérek lakása nagyon szűkös volt. Abban a két hónapban, amit Máriapócsra kellett tölteniük, sokan csak szalmán vagy szalmazsákon alhattak a nagyobb ebédlőben és az alsó sor helyiségekben, lepedővel, pléddel takarózva.

A más rendekből érkezett atyák és nővérek egészen a kolostor feloszlatásáig maradtak Pócsra, az internálás feloldásakor pedig szinte meghatódva búcsúztak a könnyező pócsi Szűzanyától. Sokan barátságot kötöttek a bazilita szerzetesekkel és bazilissza nővérekkel, így távozásuk után is tartották a kapcsolatot. P. Holovics Flórián atya például csaknem a haláláig levelezésben állt a bazilita renddel, és küldte a pócsi monostor levéltárába a bazilitákra vonatkozó 17-19. századi adatokat, amelyeket kutatása során talált.

A kolostor feloszlatása során a bazilita atyák mentettek mindent, amit csak tudtak. A rend értékeit Hegedüs atya, a házfőnök elszállította Bodrogkeresztúrra, az élelmiszert szétosztották a nép között. A könyvtár ajtaját, melyet még az államosítás előtt pecsételtek le, most feltörték, és a nagy értékű, 16-17. századi könyveket – melyeket Koczak Antal máriapócsi házfőnök vásárolt meg az 1770-es években Bécsben feloszlatott jezsuita könyvtárból – egy deszkából készített csúszdán a templomudvarra juttatták, majd felrakták őket a templom nyolc méter magas párkányzatára.

Ezek a művek később elkallódtak, mivel 1951-ben Bodnár Sándor atya nagytakarítást végeztetett a templomban, s miután megtalálták ezeket a könyveket, egy olyan helyiségbe pakolták őket, ahonnan bárki vihetett belőlük. Ez egészen addig volt így, amíg Dudás Bertalan kérésére a püspök felhatalmazta Rojkovics kanonokot, hogy a könyveket teherautóval Nyíregyházára szállítsa. Ezek a kötetek jelentették a mostani szeminárium könyvtár alapját. A kolostori könyvtár többi részét, ami eredeti helyén maradt, zsidók által odamene-kített könyvekkel, a kommunista párt brosúráival és szépirodalmi művekkel töltötték ki. Egy év múlva két teherautó érkezett a Debreceni Egyetemi Könyvtár megbízásából, és a munkások, „mint a répát”, felhányták rájuk a könyveket és elszállították.

A levéltár anyagát először Dudás Bertalan atya helyezte biztonságba, bőröndökbe rakta és elrejtette egy nagyobb lakás „stukatúrjában”. Mivel ezt később veszélyesnek érezte az egerek miatt, a levéltári dokumentumokat Nyíregyházára szállította. Bertalan atya bátyjának, Dudás Miklós püspök atyának az előszobájában állt elődjének, Miklósy Istvánnak egy hatalmas ládája, amelybe útjai alkalmával az egyházi felszerelését rakták, az iratok nagy része ebbe került, a többi pedig a püspöki levéltárba. Egyszer azonban emberek érkeztek „a megyétől”, akik lepecsételték a ládát, ekkor Dudás püspök atya kérésére kivették onnan az iratokat, és Bacsóka Pállal együtt egy éjszaka elégették azokat az anyagokat, amelyeket az ÁVO egyházellenes propagandára használhatt volna fel.

A rendház felszámolása és a szerzetesek szétszórása pótolhatatlan károkat okozott. Rendházuk elvesztése után a bazilita atyáknak és bazilissza nővéreknek meg kellett próbálniuk a kolostori élet és a közösség által nyújtott keretek nélkül, a civil életben boldogulni.

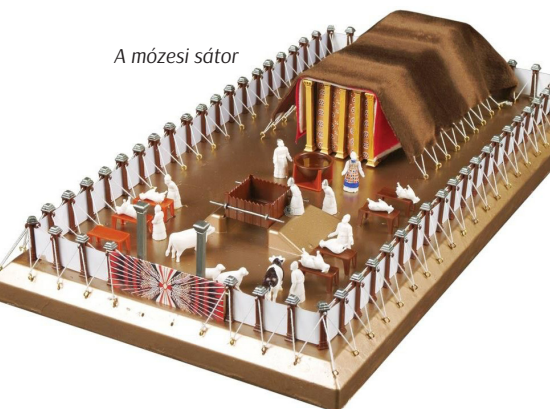
A Szentföld érdekességei IX.

IVANCSÓ BAZIL

Mindjárt a legelején le kell szögeznünk, hogy a zsidóknak csak egyetlenegy templomuk volt, mégpedig Jeruzsálemben. Ezzel szemben a zsinagóga az, amit bárhol építhetnek maguknak a földön, ahol csak jelen vannak. A kettő között alapvető különbség, hogy a jeruzsálemi templomban folyamatos volt az áldozatbemutatás (tömjén- és égőáldozat), amelyet csak és kizárólag a Lévi törzsből származó papok végeztek; a zsinagóga ezzel szemben csak az istentisztelet helye: imádság, éneklés, bibliaolvasás (amely számukra csak az Ószövetséget jelenti) és tanítás folyt (és folyik ma is) benne.

A templom története Dávid királlyal kezdődik, aki Kr. e. 1000 körül elfoglalta az addig bevehetetlen kánaánita erődöt, a Jebust, és Izrael vallási központját a szent sátorral együtt ide tette át. Amikor a szent sátor megérkezett, és a frigyláda Isten jelenlétével, Dávid király örömtáncot járt. Mindezt – mint előképet – megénekeljük a feltámadáskor: „Istennek ósatyja, Dávid a jelképi szekrény előtt örvendezve táncolt; mi pedig, Istennek szent népe, az előképek beteljesülését látván lelkesülten vigadjunk, mert feltámadt Krisztus, a mindenható.”

A mózesi sátor

Már Dávid király tervbe vette Isten templomának felépítését, azonban az ő élete ehhez már rövidnek bizonyult, így a fia, Salamon király építette azt fel. Salamon emellett a városfalakat is kibővítette, vízvezetékét létesített, és fényűző palota is fűződik a nevéhez. A salomoni templom szentélye 22 méter hosszú, 11 méter széles és 16,5 méter magas volt. Kőből épült falait cédrusfával (a legdrágább fafajtával) borították be, ezekre pedig aranylemezek kerültek. A templomtér elején állt az égőáldozati oltár, majd réz mosdómedence tizenkét bronzökör vállán. A templomtér nyugati, keleti és déli oldalán háromemeletes épületekben voltak a templomi szolgálattevők szobái és a templomi eszközök raktárai, az északi oldalon pedig az oszlopcsarnok állt.

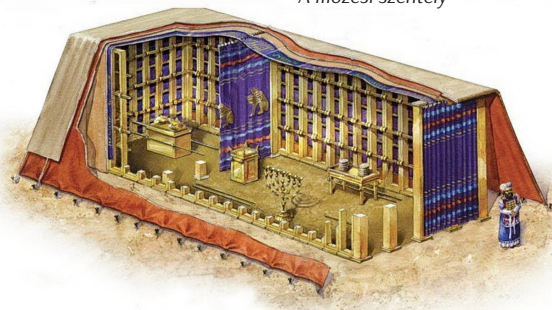
A salomoni templomot Kr. e. 587-ben a babiloniak földig rombolták, a zsidó lakosság nagy részét deportálták, ezzel megkezdődött a babiloni fogság. A babiloni birodalom bukása után II. Kúrosz perzsa király engedélyt adott a zsidók hazatérésére és templomuk újjáépítésére, amely Kr. e. 535-ben meg is kezdődött Zorobábel helytartó és Józua főpap irányításával. Dareiosz király visszaadta az első templomból elrabolt szent tárgyakat is. Az épülő templomtéren felállítottak egy oltárt, elkezdtek az áldozatok bemutatását, és helyreállították a mózesi hagyományok ünnepeinek megtartását. Ageus és Zakariás próféták szót emeltek az építkezés lassú haladása miatt. Az építést az is hátráltatta, hogy a zsidók lelkesedése alábbhagyott, amikor látták az új templom alapjait, amely csak az árnyéka volt Salamon templomának. S valóban: megjelenésére nézve jóval egyszerűbb lett, méreteiben és szépségében messze alulmaradt az előzőnél. Végül Kr. e. 516-ban történhetett meg a második felszentelés. Igencsak kétségbe vonható, hogy megvolt-e akkor a frigyláda, amely nélkül ugyan nem történhetett volna meg mind-

A jeruzsálemi zsidó templom

Noha ma már – szinte két évezrede – nem áll a jeruzsálemi zsidó templom, a Szentföldre utazó zarándokoknak ma is kikerülhetetlen téma. Üdvöztöknk számára is meghatározó jelentőségű volt, mint a zsidó vallási élet központja.

Milyen is volt a templom tulajdonképpen?

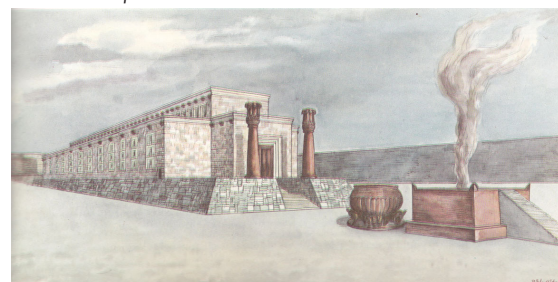
A mózesi szentély

ez, gyakorlatilag azonban korántsem biztos, hogy megvolt. A látát Isten jelenléte töltötte el, mert benne „őrizték a manna-t tartalmazó aranyedényt, Áron kivirágzott vesszejét és a szövetség tábláit, fölötte pedig az isteni dicsőség kerubjai voltak, melyek beárnyékolták az engesztelés trónját” (Zsid 9,4b–5a). Az etiópok hite szerint ők őrzik jelenleg Aksum városában.

Salamon temploma

A szövetség ládájának szállítása
Titusz diadalívének rekonstruált másán

A szövetség ládájának kápolnája

A szentélyben a következők voltak találhatóak: arany lámpatartók, aranyoltár, tizenkét asztal a szent kenyereknek (amelyekre mindennap kitették a szent kenyereket) és a hétágú gyertyatartó (menóra). *„Mióta ezt így elrendezték, az első sátorba rendszeresen beléptek az istentiszteletet végző papok. A másodikban, egyszer egy évben, egyedül a főpap lépett be, mégpedig azzal a vérrrel, amelyet a maga és a nép bűneiért áldozott föl”* (Zsid 9,6–7). A szentek szentjébe való belépés, a tömjénáldozat bemutatása és az áldozati bak véreinek bevitelének után mondhatta ki Isten nevét (Jahve) az engesztelés napján, mely után a jelenlévők azonnal a földig borultak.

Kr. e. 169-ben IV. Antiokhosz Epifánész szeleukida király kifosztotta és megszentelényítette a templomot, és a szentek szentjében Zeusz isten szobrát állíttatta fel. Ez vezetett a zsidók felkeléséhez és szabadságharcához, melynek eredményeképp Júdás Makkabeus Kr. e. 164-ben megtisztította és felszentelte a templomot, és visszaállította a zsidó szertartásokat.

Kr. e. 63-ban a Jeruzsálemet megszálló római Pompeius behatolt a templomba, abban a reményben, hogy drága kincseket talál, és megdöbbenve látta, hogy a szentélyben nem látható a zsidók Istenének semmiféle ábrázolása, szimbóluma, a szentek szentje pedig teljesen üres.

Nagy Heródes király – aki az újszülött Jézusnak is életére tört (vö. Mt 2,1–23) – valódi zsarnok volt: számtalan alattvalójának vére tapad a kezéhez. Nem zsidó, hanem edomita származású volt, és csak Augustus császár kegye folytán uralkodhatott a zsidókon. Trónját a véres megtorlások mellett vallási gesztusokkal kívánta megszilárdítani: jelentősen kibővítette és felújította a templomot. Úgy tervezte meg a munkálatokat, hogy a templom a Római Birodalom egyik legnagyobb épülete legyen, s a zarándokok tömegének befogadására is alkalmas. A gazdagon díszített épület nagyobb lett, mint Salamoné, építésének alapjául azonban ugyanaz a terv szolgált. Az építkezés java része 10 évet vett igénybe, de utómunkálatok még Kr. u. 60-ban is folytak. Egy monu-

mentális oszlopocsarnokot is emeltek, hogy a vidékről felzarándokoló zsidók számára ott biztosítsanak lehetőséget az áldozati állatok megvásárlására. Az ötlet alapvetően nem volt rossz, hiszen nehéz feladat lett volna bármely zsidó családnak felterelni vidékről (különösen messziről) egy bárányt vagy ökröt; azonban nem a templomhoz tartozó oszlopocsarnokban kellett volna mindezeket árulni, amely elterelte a figyelmet az imádságról, és valódi piacterré tette Isten házát. Nem meglepő, hogy Jézus haragjában felforgatta a pénzváltók asztalait, az állatokat elengedte, és a kereskedőket kiűzte onnan. Lehetséges, hogy kétszer tett ilyet: nyilvános fellépése elején (Jn 2,13–25) és szenvedései előtt (Mt 21,12–17; Mk 11,15–19; Lk 19,45–48). Heródes király ugyanakkor kiváltotta a zsidók felháborodását azzal, hogy a templomudvar bejárata fölé elhelyezte a Rómát jelképező birodalmi sast. Emiatt is kitört egy lázadás, melynek során letaszították és összetörték a sasszobrot, de a visszahelyezésére már nem került sor, mert Heródes rövidesen meghalt.

A felújított templomnak négy udvara volt: a papoké, a zsidó férfiaké, a zsidó nőké és a pogányoké. A pogányoknak halálbüntetés terhe mellett tilos volt a belépés a belsőbb udvarokba. Szent Pál apostolt tévesen meg is vádolták azzal, hogy egy pogányt, az efezusi Trofimoszt bevitte a zsidó férfiak udvarára (vö. ApCsel 21,27–29).

Heródes temploma

Üdvözítőnk életében is jelentős szerepet játszott a templom: itt mutatták be öt negyvennapos kisedeként, mint Szűz Mária elsősülött fiúgyermekét (vö. Lk 2,22–40 – s az igaz hitű, két évezredes katolikus és ortodox tanítás szerint örökké szűz maradt, így nem is voltak további gyermekei). A 12 éves gyermek Jézust édesanyja és nevelőapja feltehetően a külső udvar oszlopai között találták meg a húsvét ünnepének elteltével (vö. Lk 2,41–52); és felnőttként is rendszeresen elzarándokolt az ünnepekre (vö. Jn 2,13; Jn 5,1; Jn 7,1–13; Jn 8,1; Jn 8,20; Jn 10,22–23). A templom második megtisztítása összekötődik a városba való, számon történt bevonulással (vö. Mt 21,1–11; Mk 11,1–10; Lk 19,29–44; Jn 12,12–19; Szent Márk szerint a templom megtisztítása csak a következő napon történt).

Az asszonyok udvarában álltak a perselyek, amelyekbe a templom fenntartására szánt adományokat lehetett elhelyezni. Jézus itt látta, hogy egy szegény özvegyasszony bedobta az utolsó két kis fillérjét is, és ezt a szegényes, de önzetlen adományt szembeállította a gazdagok fölszegűkből adott, kevésbé őszinte adományaival (vö. Mk 21,1–4; Lk 12,41–44).

Jézus keresztthalálakor kettéhasadt a szentélyt a szentek szentjétől elválasztó kárpit (vö. Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45), jelezve ezzel, hogy az őszövetségi zsidó szertartások beteljesedtek és véget értek; hogy Isten megszakította szövetségét az addigi választott népével Fiának megölése miatt; s hogy onnantól fogva a pogányoknak is szabad útjuk nyílt az Atyához.

A zsidó templom ékesítéséhez rengeteg aranyat használtak fel. Minden oldalán hatalmas aranyablakok voltak felhelyezve. Napkeltekor olyan vakítóan tükröződött rajtuk a napfény, hogy rájuk sem lehetett nézni. A templom 20 méter magas (!) ajtaja is arannyal volt burkolva, előtte pedig babilóniai szőnyeg függött. A tetőre is jutott az aranyból: aranytüskéket

helyeztek el, megakadályozandó, hogy a madarak leszálljanak és odapiszkítsanak. Jézust a magas és impozáns templom tetejére vitte fel az ördög, mondván, ugorjon le, a 90. zsol-tár alapján az angyalok úgyis elkapják (vö. Mt 4,5–7; Lk 4,9–12).

Zsidó embertől nagyon megbotránkoztató volt a templomot ócsárolni. Ezért is váltott ki megbotránkozást Üdvözítőnk kritikája: „*Jaj nektek, vak vezetők! Azt mondjátok: ha valaki a templomra esküszik, nem érvényes, de ha a templom aranyára esküszik, az kötelezi. Esztelenek és vakok! Hát mi több, az arany-e, vagy a templom, mely megszenteli az aranyat? Továbbá: ha valaki az oltárra esküszik, az nem érvényes, de ha a rajta lévő áldozati ajándékra esküszik, az kötelezi. Ti vakok! Hát mi több, az ajándék-e, vagy az oltár, mely megszenteli az ajándékot? Aki tehát az oltárra esküszik, esküszik rá és mindarra, ami rajta van. Aki a templomra esküszik, esküszik rá és a benne lakóra. Aki az égre esküszik, az Isten trónjára esküszik és magára a trónon ülőre.*” (Mt 23,16–22) A templom lerombolását kilátásba helyezni pedig még megbotránkoztatóbb volt (vö. Mt 24,1–2; Mk 13,1–2; Lk 21,5–6).

Végül ez is beteljesedett: a zsidó–római háború (melyet Josephus Flavius részletesen leír) Titus császár győzelmével végződött, és a templomot a római hadsereg Kr. u. 70-ben lerombolta. (Titus császár győzelmét azóta díszes diadalív hirdeti Rómában.) Mára csak a siratófal maradt meg a templomból, mely a nyugati fala volt, és a mai zsidók számára is szent zarándokhely. Ezután még egy zsidó felkelés következett a rómaiak ellen: a Bar-Kohba-lázadás a 2. század elején. Ez Hadrianus császárt is meglepetésként érte, a leverése után pedig örökre kitiltotta a zsidókat a városból, a Templom-hegyre pedig egy Jupiternek szentelt pogány templomot építtetett.

A Templom-hegy és a siratófal ma Kelet-Jeruzsálemben található, amelyet a palesztinok fő városuknak tekintenek, és amely a Templom-

A siratófal

hegy miatt évtizedek óta lehetetlenné teszi az államhatárokról való megállapodást a zsidók és a palesztinok között.

A templomot Aranyszájú Szent János egyházatyja szerint három alkalommal kísérelték meg újjáépíteni. Először Hadrianus császár idejében, még a Bar-Kohba-lázadás előtt; második alkalommal Nagy Konstantin császárnál próbálták elérni az újjáépítést, aki a küldöttek orrának levágásával válaszolt. Harmadszor Julianus császár uralkodása alatt, aki maga megtagadta a keresztény hitét, ám a zsidók vallását támogatta. Az építkezések 363-ban el is kezdődtek, de Aranyszájú Szent János egyházatyja, Nüsszai Szent Gergely püspök és Eunapiosz történetíró szerint földrengés történt, a földből félelmetes tűzgolyók törtek elő, és felrobbanva megégették minden közelben tartózkodót. Ezt a keresztények Isten büntetésének tartották. A templom újjáépítése ezért félbemaradt, Julianus császár pedig hamarosan meghalt a perzsák elleni hadjárat során.

Az 530-as években I. Jusztinianosz császár egy keresztény templomot építtetett a Templom-hegyre, amelyet nem sokkal később a Jeruzsálemet elfoglaló arabok leromboltak, és saját muzulmán szent helyeiket építették fel: a Sziklamecsetet, ahonnan Mohamed próféta az égbe ragadtatott (na persze...) és az Al-Aksza mecsetet.

Keresztény hitünk szerint a zsidó templom csak a végidőben épülhet fel, ez pedig Krisztus második eljövételének egyik közvetlen előjele lesz.

Végül nyitott kérdés, hogy Üdvözítőnk mutatott-e be földi élete során engesztelő égőáldozatot. Erről az evangéliumok egyáltalán nem

szólnak. Mint büntelen és örök létű Fiúisten, a bűneiért egész biztosan nem. Ám mint embert és a zsidó nép tagját, a zsidó vallás előírásai őt is kötötték. Gondoljunk a nyolcadnapi körülmetélésre (vö. Lk 2,21) és a negyvenedik napon a templomban való bemutatásra (vö. Lk 2,22–40). Utóbbi történetben még hangsúlyozza is Szent Lukács: „*Elvégeztek mindent az Úr törvénye szerint*” (Lk 2,39). Utóbbi történetben finom célzást tesz az emberiség Messiás általi megtisztítására: „*Mikor pedig elteltek tisztulásuk napjai*” (Lk 2,22). Ezzel szemben a mózesi törvény szerint az asszonynak a saját tisztulásáért kellett égőáldozatot bemutatnia. Amennyiben tehát a felnőtt Jézus Krisztus eleget tett a zsidó vallási előírásoknak, és földi élete során bemutatott égőáldozatot (s miért ne), akkor annak bátran adhatunk ugyanilyen átvitt értelmet: az emberiség bűneiért tette. Ezt viszont valószínűleg azért nem írják le az evangélisták, hogy a Jézus által az emberiség bűneiért bemutatott égőáldozatok a legapróbb mértékben se tompítsák a keresztelál általi megváltásunk értékét. Az égőáldozatok bemutatásához meg kell jegyezni, hogy azt nem maga Jézus mutathatta be, hanem az ő jelenlétében egy (Lévi törzséből származó) zsidó pap: „*Hiszen köztudomású, hogy Urunk Júda törzséből származott, e törzzsel kapcsolatban azonban Mózes nem beszélt a papságról*” (Zsid 7,14). Jézus azonban az új szövetségnek és új papságnak a megnyitója.

Noha a Jézus által bemutatott égőáldozatok témája megmarad nyitott kérdésnek, az bizonyos, hogy Üdvözítőnk életében is meghatározó jelentőséggel bírt a jeruzsálemi templom. Mára már csak az emléke maradt meg, a Jézus Krisztus által elindított új szövetségnek és új papságnak azonban mi, keresztények lettünk tagjai és örökösei.

Titusz diadalíve

A nagyhét egyik legfontosabb eseménye nagycsütörtök, amikor arra emlékezünk, hogy Jézus Krisztus az utolsó vacsorán megalapította az Oltáriszentséget. Ezt idézzük fel minden egyes Szent Liturgiában. Érdekes aspektus, hogy ebben a szentségben bor kerül átváltoztatásra, együtt a pászkai szentelmények között is megjelenik a bor. Általában a „borivás”, a „részegekedés” súlyosan elítélendő, de az Egyház és a bor hagyományai, és maga a mérsékelt fogyasztás ünnepeinkhez való hozzájárulása igen gazdag kincseket rejt.

Számos ó- és újszövetségi igeszakasz jeleníti meg, hogyan kísérte a keresztény-zsidó hagyomány sorsát a bor. Kedvencem ezek közül a 103. zsoltár, amelyet minden vecsernyében felidézünk: „Áldjad, én lelkem, az Urat...”, ki szénát teremtész a barmoknak, és veteményt az emberek szolgálatára, hogy kenyeret termessz a földből, és bor vidámsá fől az ember szívét.”

Ivancsó István atya a bor és a szőlő fontosságát a következőképpen fogalmazta meg *A bor a Bibliában és az egyház életében* című írásában: „A szőlő a lélek gyümölcse, következképpen a bor a lélek itala. A szőlőpréből kicsorduló must (bor) nagyon sok szőlőszemből csörgedezik, s a szőlőszemek arról a szőlőtöről fakadtak, amely Jézus példabeszédében szerepelt: »Én vagyok az igazi szőlőtő, ti pedig a szőlővesszők«. A fentiek teszik kristálytisztává, hogy mi nemcsak az Úr szőleje vagyunk, hanem az ő szürete is.”

Ebbe a képbe illeszkedik, hogy a liturgia fontos kelléke a megfelelő bor, amelynek előállításában egyházi pincészetek is részt vesznek. De milyen is a misebor? Nincs nagy trükk, egyszerűen természetes bornak kell lennie. Az Egyházi Törvénykönyv ezt így fogalmazza meg az eucharisztikus ünneplés rítusairól és szertartásairól szóló kánonjában: „A bornak a szőlő terméséből készült, természetes és nem romlott bornak kell lennie.”

HOMOLYA DÁNIEL

Jertek, igyunk új italt

KERESZTÉNYSÉG ÉS BOR

Az egyházi pincészetek nem kizárólag liturgikus használatra, hanem általános fogyasztásra is készítenek bort – Európa-szerte, Németországtól Szlovénián és hazánkban át egészen Athosz hegyéig. (Természetesen „világi” pincészetek is készítenek borokat liturgikus használatra.) Az egyházi pincészetek közül két kedvencem van: az egyik a németországi Hildegard von Bingen bencés női kolostora a Rajna-menti Rudesheimből. Kiváló fehérborokat készítenek, elsősorban – természetesen – rajnai rizlingből. A szerzetesnők is részt vesznek a készítésben. 2012-ben volt az első magyar nyelvű görögkatolikus egyházmegye alapításának 100. évfordulója. Előjáróinknak sikerült a centenárium alkalmához méltó borokat választaniuk, méghozzá másik kedvencemtől, az egerszalóki St. Andrea pincészettől – Napbor Egri Csillagot és Áldás Bikavért. Akinek volt szerencséje kóstolni a Christifideles Graeci nevű borokat, biztosan emlékszik rájuk.

Fontos, hogy a bort nemcsak nézni kell, hanem jól fogyasztani is. Magyarországon az egy főre jutó borfogyasztás éves szinten több mint 20 liter/fő, ezzel a világ bortermesztői között – ha nem is az élvonalban, de közvetlenül mögötte, a világ termelésének egy százalékát képviselve – a húsztöbbet termelő ország között vagyunk. A fogyasztás során fontos, hogy megismerjük, hogy mit iszunk. Ne csak igyunk, hanem nézzük meg, hogy milyen a színe, láthatósága és milyen az illata. Ezután jöhet a fogyasztás, de ebben fontos a felelősségteljeség, illetve a mértékletesség.

**„Mint az élet vize, olyan a bor annak,
aki mértékletes a bor ivásában.
Mi az élet annak, aki bort nem ihat?
Az ember öröme teremtett
a bor a világ kezdetétől.
A bor vidámság és öröm a szívnek,
ha kellő időben s megfontoltan isszák.”**

(Sirák fia könyve, 31,27–28)

A címben szereplő jánosi idézet és folytatása (Jn 15,1–10) a bizánci teológia és liturgia szellemében alkotó művészek között több ikonográfiai témát inspirált. Az egyik típuson egy fára emlékeztető szőlőtő a szervezőmotívum, amelynek törzsén Krisztus fél- vagy egész alakos ábrázolása jelenik meg, míg két oldalán a szabályosan tekeredő szőlővesszők által határolt körformájú mezőkben a tizenkét apostol látható, általában félalakban, az Üdvözítő felé fordulva. A kutatás szerint ez a kompozíciós típus a 15. század első felében a velencei fennhatóság alatt álló Krétán alakult ki. A ma ismert három legkorábbi példányát Angelosz Akotantosz festő jelezte, aki a sziget fővárosában, Candiában (ma: Iráklío) élt, 1450 körül hunyt el. A kutatók ezzel az ikon típussal kapcsolatban azt is felvetették, hogy a katolikus és az ortodox egyház között ekkoriban, a 15. század harmadik évtizedében formálódó egység kérdésében egyfajta állásfoglalásként, uniópárti ikonográfiai témaként értelmezhető. A festőről úgy vélik, hogy az uniót pártoló ortodoxok táborához tartozhatott, mivel többször is megfestette a Szent Péter és Pál találkozását, testvéri csókját ábrázoló ikont. Ezt a témát az 1439-ben, éppen június 29-én megkötött firenzei unió okán uniópárti ikonográfiának szokták tekinteni. A Krisztust igazi szőlőtőként ábrázoló ikont kidolgozó Akotantosz szándéka az lehetett, hogy a Mester és tanítványai között fennálló egységet, amely minden egyházi közösség alapja, jól érthető módon mutassa be. Talán éppen ezzel, a téma uniópártiságával magyarázható,

TERDIK SZILVESZTER

MTA-SZAGKHF LENDÜLET GÖRÖGKATOLIKUS ÖRÖKSÉG KUTATÓCSOPORT

„Én vagyok az igazi szőlőtő...”

KÉPI VARIÁCIÓK EGY TÉMÁRA

hogy ez a típus aztán közel száz évre elfelejtődött, egyszerűen eltűnt a posztbizánci ikonfestészetből. Csupán az 1530-as években jelenik meg újra az áthoszi Nagy Lavra ebédlőjének falképei között. Ekkoriban már nem volt aktuális az unió, s a téma falképciklusokban elfoglalt helye azt mutatja, hogy inkább eucharisztikus értelmezése kezdett fokozottan előtérbe kerülni a 16. és 17. század folyamán: rendszerint a szentély közelében kap helyet, de más műfajokban, például kelyheken, Evangéliumos könyvek borítóján is feltűnik (Mantas 2003). Moldvában is ebben az időszakban készült egyik szép példája, a moldoviítai monostor Örömhírvétel-templomának belső, 1537-ben készült falképei között (1. kép) található. A téma nálunk sem ismeretlen, a nagydobosi görögkatolikus templom szentélyét is egy ilyen ikon díszíti 2001 óta (2. kép).

A János-evangéliumnak ez a szakasza inspirált egy másik, erősebb eucharisztikus utalásokkal teli, a mai szemlélő számára talán enyhén bizarrnak tűnő képi formát is: Krisztus ágyékendőben oltárra emlékeztető formájú sírján ül, és az oldalseből sarjadó, gyümölcsrel roskadásig teli szőlővessző egyik fürtjéből levet facsar egy kehelybe, mögötte a Szent Keresztfára áll (3. kép). Krisztust kísérhetik még kendőt vagy kelyhet tartó angyalok, a sír mellett feltűn-

het az ostorozás oszlopa is. A művészettörténeti kutatás ennek az ikonográfiai típusnak a nyugati eredetét hangsúlyozza, bár azt is megjegyzik, hogy kidolgozásakor a kiindulási alap éppen az a 12. századtól ismert bizánci ikontípus lehetett, amelyen Krisztust a kereszt előtt félalakosan, a sírban ülve ábrázolják. Ezt az ikont a bizánci hagyományban a „Dicsőséges király” titulussal illethetik (Puskás 2008, 215.), a bizánci templomokban állandó helye a proszkomidia fülkéjében lett. Variánsa a „Ne sírass engem, ó Anyá”, amelyen az Istenszülő is megjelenik halott Fia mellett. A nyugati hagyományban is elterjedt ez a képtípus, a „Fájdalmak férjfiának” nevezik – Krisztust angyalok, Mária és János apostol kísérhetik.

A most tárgyalt, Jézust élő „szőlőtőként” ábrázoló típus valójában nem egy az egyben, hanem inkább szellemiségében emlékeztet a késő középkori nyugati ikonográfia eucharisztikus töltetű, erősen szimbolikus, allegorizáló képtémáira, amelyeken a szőlő, a szőlőskert, a szőlőprés kap hangsúlyos szerepet Krisztus megváltó művének bemutatásakor ószövetségi (főleg Izajás 6. fej.) és újszövetségi szöveghelyek (példabeszéd a gonosz szőlőművesekről) erőteljes vizualizálásával (Krisztus a présben stb., ezekről: Thomas 1953).

A „Krisztus, az igazi szőlőtő”-nek nevezett típus legkorábbi, általam ismert változata a kijevi barlangkolostor nyomdájában 1674-ben kiadott, akathisztoszokat és kánonokat tartalmazó könyv egyik metszete (4. kép). Minden bizonnyal az Édes Jézushoz írt akathisztiosz nyitóképeként használták, amelyet ugyanebben az évben Baranovics Lázár (1620–1693) kijevi ortodox hittudós „Igetrombiták az ünnepekre” című beszédgyűjteményében is felhasználta (Гусева–Каменева–Полонская, 1981, 18, 20, kat. 123, 127, ill. 1324.).

A metszet értelmezését a rajta olvasható mondatzsalagok feliratai segítik (a fordításukban nyújtott segítséget Dobos Andrásnak köszönöm!). A címfelirattól kiderül, hogy a metszet „Urunk körülmetélését” ábrázolja. A kép középpontjában Jézus görög nevének kezdő- és utolsó betűje ragyog sugárkoszorúban. Felette angyalok zengik a háromszoros éneket, míg egy felirat a filippieknek írt levélből idéz töredékesen: „hogy Jézus nevére hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban...” (Fil 2,10–11). S valóban, úgy tűnik, hogy a földieket a háromkirályok – hiszen a karácsonyi ünnepkörhöz közel járunk még –, míg az alvilágot egy hétfejű sárkány képviseli. Krisztus egy oltáron/sírján ül, az oldalából sarjadó szőlővessző végén csüngő fürtöt egy tál felett facsarja, mindeközben Jézus háta mögött egy kés (sakterkés?) a szőlővesszőt metszi el. A szőlő szerepeltetése már önmagában is az Eucharisztia utal, Jézus vérenek első ontása mintegy megelőlegezi a keresztfán bőségesen kiömlő véret. Különös, hogy egy ilyen bonyolult allegóriával helyettesítenek egy szentírási epizódot. Míg a nyugati művészetben a késő középkortól egyre népszerűbbé vált a Jézus körülmetélése téma, mint Szűz Mária hét fájdalmának egyike, addig a bizánci művészetben soha nem ábrázolták, első példái is éppen ukrán területeken jelennek meg ebben az időszakban, nyilván a nyugati ikonográfia hatására. Ez az allegorikus kép Baranovicsnak az ünnepre írt beszédéhez kapcsolódik. A körülmetélés a névadás, vagyis Jézus neve napja is egyben, amit a nyugati hagyományban már az obszerváns ferencesek, később pedig a jezsuiták kapcsoltak össze Jézus nevének kiemelt tisztelésével, ami a 17. századi szláv ajkú ortodoxiában az Édes Jézust magasztaló akathisztoszban kulminált, ezért „sütötték el” abban a kötetben is. Érdemes megjegyeznünk, hogy Baranovics szóban forgó prédikációgyűjteményét a felső-magyarországi görögkatolikus parókiákon is nagy haszonnal forgatták, hiszen amikor 1750 és 1752 között Olsavszky Mihály Máneul püspök végiglátogatta közösségeit, több helyen csupán ezt az egy könyvet találta a papoknál.

A kompozíció Krisztust és a szőlőfürtöt ábrázoló része másfél évtized múlva, 1691-ben már egyértelműen az Eucharisztia utaló értelmezéssel tűnik fel a lvovi Istenszülő elszenderüléséről nevezett ortodox testvérület nyomdájában kiadott Liturgikon címlapján (5. kép). A szignált fametszet egy helyi mester, Nikodim Zubrickij műve. A címlap ikonográfiailag sokrétű, jól szerkesztett munka: a szőlőt facsaró Krisztus a középtengelyben, a címfeliratot tartalmazó mező

keretének ívén ül két angyal által tartott fehér leplen, a szőlő levét felfogó kelyhet Jakab apostol és „pátriárka” tartja, aki minden bizonnyal az Úr rokonával, Jeruzsálem első püspökével azonos. Feltehetően nem liturgiaszerzőként került ide – hiszen ebben az időben még nem ismerték, nem végezték a Jakab-liturgiát ezen a vidéken –, hanem mert vértanúságot szenvedett (vö. ApCsel 12,2): ő itta ki a tanítványok közül elsőként azt a kelyhet, amelyet Jézus későbbi sorsukra utalva említett nekik (vö. Mt 20,22). A címlapmetszeten látható még az evangéliumban elmerülve olvasó Szent Péter, lentebb egész alakban a két liturgiaszerző, Aranyszájú Szent János és Nagy Szent Bazil, előbbi mellett a kommentárjait sugalmazó Szent Pál is megjelenik. A lap alján Teológus Szent János oldalán Teológus (Nazianzi) Szent Gergely és Nisszai Szent Gergely félalakja tűnik fel. Az alsó sarkokban a liturgia szent színeinek ószövetségi előképeként a kánaáni szőlőfürt és frigyáda látható, míg a cím felett a mellét feltépő, fiókáit saját vérével tápláló pelikán utal Krisztus áldozatára.

Zubrickij a „Krisztus mint szőlőtő” önálló változatát is elkészítette, amely egy akathisztoszokat tartalmazó könyvben jelent meg 1699-ben, feltehetően ugyancsak az Édes Jézushoz szóló akathisztosz illusztrációjaként (3. kép).

Minden bizonnyal alapvetően ez utóbbi metszet szolgált előképül azokhoz a festett ikonokhoz, amelyek a 18. században nagy számban készültek ukrán területen és a Kárpáti régióban. Bár a kijevi nemzeti képtár gyűjteményében lévő példák éppenséggel a festők kompozicionális kérdésekben megnyilvánuló önállóságáról is tanúskodnak. Az egyik, 1740-es évekre datált darabon Krisztus nem préseli a véré, hanem oldalsebét kezével tágitja ki, hogy vére bőségesebben ömöljön egy angyal által tartott kehelybe, míg egy másik angyal a szőlőfürt alá tart kelyhet (6. kép). Egy másik, már a 18. század végén keletkezhetett ikonon Krisztus felhőn ül, és két főangyal kíséri, akik nem kapcsolódnak be a szőlő levének gyűjtésébe (7. kép). Az előbbi típus még a 19. században is tovább élt különböző sokszorosított műfajokban.

A Lengyel Királyságban élő görögkatolikusok számára is ezek a kijevilovi metszetek közvetíthették ezt a képtípust. Az egykor Dél- és Kelet-Lengyelországban élő nagyszámú görögkatolikus népesség nehezen vészelte át a 20. század közepén őket sújtó lakosságcserét, aminek következtében számos templomuk elpusztult, elhagyatottá vált, vagy felekezetet váltott. Az így gazdátlanra váló szakrális tárgyi emlékeik lassacskán megtöltötték a vidék múzeumait, a skanzeneket, máskülönben a pusztulás elkerülhetetlenné vált volna. A múzeumi gyűjtemények anyagában többször előfordul ez az ikonográfiai téma. A sanoki ikonmúzeum három nagyon szép példát őriz, eredetük ismeretlen, egykor minden bizonnyal fatemplomok szentélyében, az előkészítő asztalok ikonjaiként funkcionáltak (8–10. kép).

A történelmi Magyarországon is megjelent ez a képtípus, a Munkácsi Egyházmegye területéről több 18. századi darabot ismerünk. A ladomérvágási Szent Paraszkéva-templomban a főoltár szentségházának ajtaját díszíti, a 18. század második feléből származhat (11. kép; Pavlovský 2007, 74.). A mai Kárpátalja területéről három olyan példát közöltek, ahol a templomok előkészítő oltárának képeként jelenik meg, mindegyik a 18. század közepéről, második feléből származhat: Vihasos (Viska), Ungbükkös (Bukivcova; 12. kép), Csontos (Kosztrino). A festők

nem ismertek, a helyi alkotókon kívül galíciai importtal vagy onnan jövő vándormesterek működésével is számolhatunk. Különös darab a budapesti Néprajzi Múzeum gyűjteményében magánhítatra szánt, faragott változat, amely a 19. század végén, talán lemke vidéken készült (13. kép).

A történelmi Munkácsi Egyházmegye területén Máramarosból ismerjük a képtípus legtöbb példáját, ezek javarészt a 18. század második felében készültek, főleg a fatemplomokat díszítő falképeken fordulnak elő. Nyolc fatemplomban is fennmaradt egy ábrázolása, mindenhol a szentély északi falán, az előkészítő oltárhoz közel festették meg ezeket a kompozíciókat, többségük Alexander Ponehalszki, itt élő mester alkotása lehet (például Borsá; 14. kép). Ikonváltozata sem ismeretlen ebben a régióban, a budfalvi felső templom egyik táblaképe, valamint a kalinalvi fatemplom triptichonjának egyik szárnyán is szerepel, ezek is Ponehalszki művei.

Szerb környezetben ritkán fordul elő, csupán a Bánátból ismert néhány példa, feltehetően az ukrán területen megjelent liturgikus könyvek közvetítették erre a vidékre is. Erdélyben az üvegikonokon terjedt el leginkább a „Krisztus igazi szőlőtő” típus, a populáris technikának köszönhetően még ma is gyakori téma (15. kép). A kortárs ikonfestők közül Ioan Popa, erdélyi származású ikonfestő a II. Konstantin havasalföldi fejedelem (Constantin Brâncoveanu) és négy fia, valamint kulcsára vértanúságát kapcsolta ehhez az ikonográfiai témához (16. kép). Az uralkodót, fiait – akik közül a legkisebb csupán 11 éves volt – és kulcsárát 1714. augusztus 15-én fejeztette le a szultán Isztambulban a keresztény követek jelenlétében, mivel nem voltak hajlandók áttérni az iszlám vallásra. A román ortodox egyház 1992-től szentként tiszteli őket, ünnepüket augusztus 16-án tartják. Ez az ikon az Eucharisztia és a vértanúság kelyhét kapcsolja össze.

A nyugati hatásra, de bizánci alapformából építkező „Krisztus mint igazi szőlőtő” ikonográfiai téma az ukrán ortodoxiában született meg a 17. század végén, hogy aztán a 18. században a Kárpát-vidéki görögkatolikus művészetében teljességen ki. Értelmezésében segít, hogy az oltárformájú siron Krisztus testével és a kehelybe csurgó szőlő termésével az Eucharisztia színeire, a kenyérré és a borra utal, talán túlzóan didaktikusan. Egyesek szerint azt kívánja nekünk tanítani ez a kép, amit a Szent Liturgia Kerub-éneke alatti imában a pap mond:

„Mert te vagy a feláldozó s aki feláldoztatol, az elfogadó s aki kiosztatol, Krisztus Istenünk...”

Mások szerint Damaszkuszi Szent János húsvéti kánonjának irmosza jelentheti az értelmezés kulcsát:

„Jertek, igyunk új italt, nem a kemény sziklából csodásan fakasztottat, hanem a Krisztus sírjából csörgedező halhatatlanság forrását, kiben megerősödünk!”

Igazából mindkettő benne van.

1949 ELEJÉN INDULT MEG A KÁRPÁTALJAI GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZ ÜLDÖZÉSÉNEK MÁSODIK, AZ ELLENSÉGES SZÁNDÉKOK SZERINT A TELJES MEGSEMISÍTÉSIG TARTÓ RADIKÁLIS SZAKASZA. HOGY PÉLDÁT STATUÁLJON, A BOLSEVIK HATALOM AZ EGYHÁZA ELHAGYÁSÁT ÉS A PRAVOSZLÁV EGYHÁZBA VALÓ ÁTLÉPÉST ELUTASÍTÓ, LEGKÖZISMERTEBB VÁROSI PAPOK LETARTÓZTATÁSÁVAL KEZDTE A FOLYAMATOT.

Élsőként 1949. január 20-án, este 23 órakor Puskás László áldozópap, püspöki tanácsos, az ungvári székesegyház lelkésze lakásán jelentek meg a KGB munkatársai a január 19-én kelt letartóztatási paranccsal. Hajnali 4 órára végezve a házkutatással és a lefoglalt ingóságok jegyzékével, letartóztatták, és még aznap, január 21-én 13 órakor, majd este 21.45 órától 23.20-ig maga a nyomozóosztály főnöke, Akszjonov alezredes folytatta le első kihallgatását. Ezt március közepéig még tizenöt további kihallgatás követte, majd a koncepció per lefolytatása után, 1949. március 28-án hozott ítélettel 25 év javító-büntető munkatáborokban való elzárásra, továbbá 5 év jogaitól való megfosztásra és a tulajdonában lévő vagyon elkobzására ítélte. A dzsezkazgáni láger rézbányájában dolgozott, majd szívbeteg munkaképtelenként rokkantlágerbe került. Puskás László atya a Gulagról megroppant egészséggel szabadult Sztálin halála után, 1956-ban. A lágerben szerzett súlyos betegsége következtében 1969. április 27-én halt meg.

Részlet a KGB kihallgatási jegyzőkönyvéből:

„VÁLASZOLJON, ÖNNEK SZEMÉLY SZERINT, MIT DIKTÁLT A LELKIISMERETE ÉS VALLÁSI MEGGYŐZŐDÉSEI A GÖRÖGKATOLIKUS ÉS A PRAVOSZLÁV EGYHÁZ EGYESÜLÉSE KÉRDÉSÉBEN?”

VÁLASZ: „LELKIISMERETEM ÉS VALLÁSI MEGGYŐZŐDÉSEIM AZT SUGALLTÁK NEKEM, HOGY ÉLETEM VÉGÉIG HŰNEK KELL MARADNOM GÖRÖGKATOLIKUS HITEMHEZ.”

AZ ESEMÉNYEK ELŐZMÉNYEI

A II. világháború befejezése után, 1949 elején a munkácsi görögkatolikus püspökség híveinek lélekszáma 450 ezret számlált, egyház-községeiben és intézményeiben 270 pap szolgált, élén a fiatal Romzsa Tódor püspökkel. A Kárpátalját 1944 októberében elfoglaló, ateista ideológiájú szovjethatalom hosszú távon teljesen fel akarta számolni az Istenbe vetett hitet, mindegyik hatáskörében lévő egyházat és felekezetet. 1945 szeptemberében betiltották az iskolai hittant, büntették a hitoktatás bármely formáját, államosították az egyházi vagyont, a papságra súlyos jövedelemadót róttak ki. Miként 1946-ban Galíciában is, a bolsevik vezetés az Orosz Ortodox Egyházba való áttérítése útján akarta megszüntetni a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegyét, természetesen nem az ortodoxia támogatásaként, hanem taktikai lépésként. Ezért az előzőleg a szerb pátriárkához tartozó helyi ortodox egyházmegyét átvették a moszkvai pátriárka jurisdikciójába, hogy alkalmassá tegyék az elképzelésben való együttműködésre.

Megkezdődött a görögkatolikus templomok erőszakos átadása a pravoszláv egyház részére. 1947 elején elvették és átadták a bazilita kolostorokat. A szovjethatalom által kívánt átterést Boldog Romzsa Tódor vértanú püspök, az egyházmegye apostoli adminisztrátora határozottan elutasította, ezért 1947. november 1-jén meggyilkolták.

A papokat csoportokban és egyenként a helyi hatalmi szervek, ill. a szovjet egyházügyi hivatal folyamatosan idézték be tájékoztatásra, kihallgatásokra, ezek során próbálták kényszeríteni az átlépést az ortodox egyházba, a szovjet állam által engedélyezett legális egyházi működés egyetlen lehetséges formájába. Ez azonban – Tódor püspök hatásos bátorítása és kellő intézkedései, majd vértanúhalála hatására – 1949-ig eredménytelen maradt, bár megnőtt az ingadozók száma. A presszió kezdeti fázisaként az 1945–1948 közötti koncepciók perekben 32 egyházmegyes papot ítéltek el. 1948 végén a vallásügyi referens a papokat és egyházgondnokokat Ungvárra rendelte be, s kihirdette, hogy a görögkatolikus papokat nem fogják bejegyezni, miközben a református lelkészek

regisztrációja megtörtént, a római katolikusoké pedig folyamatban volt, azonban egyetlen egyházköztség sem volt hajlandó áttérni.

Az ungvári püspöki székesegyházat és palotát 1949. február 17-én foglalták le és adták át a pravoszláv egyháznak. Az üldözött görögkatolikus papság közel felét letartóztatták, 1949 után 92 főt. 1949-ben 49, 1950-ben 36, 1951-ben 4, 1952-ben 1 papot ítéltek el, zömmel 25 évre. Az ártatlanul elítélt papok közül 28 nem látta viszont szeretteit. A 270 papból 128 írta alá a pártirányítás alatt álló pravoszláv egyházba való átvételének kérelmét. A letartóztatási hullám lecsengésével 49 pap az idősek és fiatalok közül szabadlábban maradt. Papi működésüket betiltották, papként természetesen csak titokban szolgálhattak, nyugdíjból vagy különböző civil munkakörök révén tartották el családjukat és önmagukat. Hozájuk csatlakoztak később a lágerekben életben maradtak, akik 1956 után amnesztiával térhetek haza, s egészségi állapotuktól is függően folytatták szolgálatukat a katakombalétbe kényszerített görögkatolikus egyházban.

PUSKÁS BERNADETT,
BYZANTINOHUNGARICA

Hetven éve kezdődött a görögkatolikus egyház felszámolása Kárpátalján

Puskás László
fiatal papként

Puskás László atya életrajza

Puskás László 1910. szeptember 21-én született az Ugocsa megyei Tiszaújlakon (ma Vilok, UKR), görögkatolikus családban, Puskás János szabómester és Kováts Mária második gyermekeként.

A mátészalkai és beregszászi középiskolai tanulmányok után a beregszászi állami reál-gimnáziumban sikeresen leérettségizett, és 1928-ban felvételt nyert az ungvári papi szemináriumba. Az ósláv és egyáltalán a sláv

nyelvek elsajátításának kezdeti nehézségeivel párhuzamosan egyfajta missziós hivatástudat is formálódhatott benne a szemináriumi évek alatt. („Oroszok papja leszek” – írta akkoriban édesanyjának.)

Tanulmányai befejeztével megnősült. Felesége, Zselvay Mária, sok generációra visszamenő kárpátaljai papi családból származott.

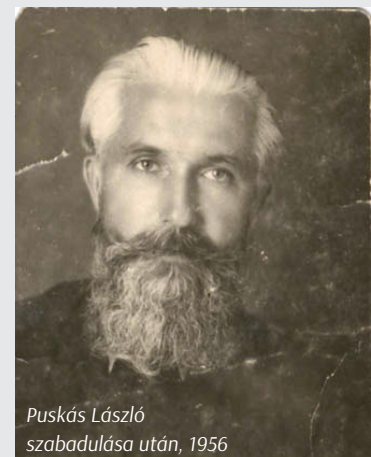
Puskás László és Zselvay Mária esküvője

1933. július 12-én a nagylázi templomban Sztojka Sándor munkácsi görögkatolikus püspök szentelte pappá Puskás Lászlót többedmagával (papi jelmondata: „Mindenkor örüljetek”).

1938-ig az Ungvár-Ceholnyai Egyházközség segédlelkésze, majd az ungvári görögkatolikus székesegyház segédlelkésze, hitoktató. 1940-ben tb. esperesi címmel tüntették ki. 1941 és 1945 között az ungvári tanítóképző hittanára. 1943-1944-ben táborigazgatóként szolgált az ungvári hadikórházban is.

Már 1939 óta közeli barátságban, szoros munkakapcsolatban volt Romzsa Tódor atyával, aki a szeminárium lelki vezetőjeként ekkor Ungvárra került. A közvetlenül az 1944-es orosz megszállás előtt püspökké szentelt Romzsa Tódor később is rendszeresen megfordult Puskásék otthonában. Tódor püspök megbízásából a magyarországi püspöki, nunciusi kapcsolatok, valamint az egyházmegyén belüli, már csak személyes úton megvalósítható kommunikáció fenntartását is részben Puskás atya intézte. A szovjet bejövétel után, 1946-ban Romzsa Tódor Puskás Lászlót püspöki tanácsossá és a székesegyház parókushelyettesévé nevezte ki. A fokozódó megfigyelés és presszió

körülményei között László atya részt vállalt a biztos elkobzásra és megsemmisítésre váró nagy mennyiségű imakönyv és más egyházi kiadványok biztonságba helyezésében. Majd az egyházmegye épületeinek pravoszláv tulajdonba vétele előtt néhány fontosabb tárgyat és emléket is megmenekített. Romzsa Tódor püspök saját vértanúsága tévedésből előre bementett hírére is László atyáék otthoni rádióján hallotta meg. 1947. október végén, a püspök elleni merénylet után Puskás atya hozta haza a munkácsi kórházból a lábadozó Tódor püspök véres ruháját, hogy azt felesége rendbe hozza. Tódor püspök 1947. november 2-án történt meggyilkolása után az egyházmegye rangidős kanonoka megbízásából Puskás László szervezte meg a vértanú püspök testének hazaszállítását a munkácsi kórházból az ungvári székesegyházba, a temetésre.

Puskás László
szabadulása után, 1956

A főpásztor vértanúsága nem rendítette meg az egyházmegye kitartását a Rómával való egység iránti hűségben. A mind durvább nyomás, a szűkülő lehetőségek ellenére folytatódott a papok munkája. Puskás László is, bár már csak a templom épületében, folytatta az elsődolozásra készülőket oktatását más papi teendői mellett, bár mind sűrűbben rendelték be a „bezpekára” (államvédelmi hivatal) kihallgatásra, vagy keresték meg az állam emberei másutt, főleg a pravoszláviára való áttérésre biztatva, minden jókat ígérve vagy minden rosszal fenyegetve. Puskás atya továbbra is határozottan ellenállt e próbálkozásoknak. 1948 decemberében ő is jelen volt az egyházügyi referens által összehívott papi gyűlésen, ahol közölték, hogy a görögkatolikus egyházmegye nem kap működési engedélyt, s csak az ortodox egyházba átlépve maradhatnak szolgálatban a papok. Biztosan nem véletlen, hogy az egyházmegye 1949 januárjában megindult teljes betiltása a községek, köztisztviselőkben álló Puskás atya letartóztatásával kezdődött. 1949. január 20-án éjjel kiszálltak lakására, a hajnalig tartó házkutatás során a vagyontárgyak összeírására is sor került a paplakban. Majd január 21-én még utoljára felajánlva az ortodoxiába való áttérés lehetőségét, az elutasítás után Puskás Lászlót letartóztatták. Az ungvári börtön 5. sz. cellájában tartották vizsgálati fogságban, majd március 28-án, az ítélet kihirdetése után, a Megyei Bíróság az Ukrán Szovjet BTK 54-4 és 54-10 cikkelyei alapján 25 évi szabadságvesztésre, 5 évi polgári jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélte. Még megőlelhetette feleségét és gyermekeit a bíróság előtt az öt kísérő idős

Elsődolozás Tódor püspökkel

oroszbörtönőr hallgatólagos engedélyével, de a bírósággal szemben lévő börtön ajtócsengőjét László atya már maga nyomta meg a szuronyos puskáját tartó börtönőr helyett, s kezdődhetett a Gulagon letöltendő szabadságvesztés.

Puskás László atya felesége, Zselvay Mária papné volta miatt már 1947-ben elvesztette állását. Férje letartóztatásakor három gyermekével, a 14 éves Máriával, a 7 éves Lászlóval (Puskás László festőművész, munkácsi egyházmegyes pap 1993-tól) és az 5 éves Sándorral fedél és ingóságok nélkül maradván ideiglenesen az idős Zselvay nagyszülőkhöz költözött, alkalmi munkákat vállalt. Megélhetésüket azzal egészítették ki, hogy a polgári háztartás megmaradt kisebb műves darabjait árusították a piacon, ahol az egyedül maradt papnéknak külön sora volt. Később az onokóci szanatóriumban takarítónőként dolgozott.

Puskás László atyát az ungvári börtön 25. sz. cellájából május 15-én másokkal együtt teherautóval szállították a pályaudvarra, hogy a menetrendszerű vonathoz kapcsolt „sztolipin” rabszállító vagonban végigjárja a szokásos tranzitbörtönöket. A lemergi (Lviv) elosztóbörtönből a kijevi 1. sz. Lukjanovka-börtönbe (29. sz. cellába) került. Innen szeptember 29-én a moszkvai elosztón keresztül a messzi kazahsztáni légerekbe irányították, Karagandán át. 1949-től Puskás László a dzsezkazgáni (korábban Kengir, Kazahsztán) munkatáborban réz-, ólom- és kőbányákban, majd építkezéseken dolgozott. A személynév helyett használatos fogolyszáma a lágerben: CX-869.

Fennmaradt részben hivatalosan, részben illegálisan kicsempészett lágerleveleinek nagy része, amelyek a lágerélet fizikai és lelki szenvedéseiről és kiszolgáltatottságáról számolnak be, ugyanakkor az erős hitről és a gondviselésben való bizalomról is tanúbizonyságot tesznek. A lágermunka mellett László atya lelkipásztori munkát is végzett: egyik fiatal rabtársa, Kányai István a 90-es évek végén publikálta Puskás atya 1951-es húsvéti szentmiséjének történetét, amelyet a rézbánya mélyén végzett nagyszámú rab számára (az örök úgy tettek, mintha nem látnának semmit), s írásában leír egy általa csodásnak tartott eseményt, László atya forrásfakasztását is, amely az amúgy csontszáraz rézbányában történt. Puskás László fennmaradt misenaplói tanúsága szerint a munkatáborokban és szabadulása után is lehetőség szerint naponta elvégezte a Szent Liturgiát. A börtönből hazamentett kéziratok és misekönyvek, néhány orosz és magyar nyelvű röplapszerű kézirat – amelyekben megtérésre, a húsvéti gyónásra és szentáldozásra buzdítja a rabokat – jelzik, hogy papként élt továbbra is. A munkatáborban egy elítélt jeles orosz irodalomtörténész, a leningrádi Puskin-intézet munkatársa segítségével László atya tökéletesítette nagyorosz nyelvtudását. Ezt később Ungváron is hasznosította az oroszokra is kiterjedő illegális papi munkájában, amikor – elbeszélések szerint – az utcán sétálva gyóntatott, kabátja alatt adva meg a feloldozó áldást. 1952. november 11-től másfél hónapra kórházba került, majd a bányamunka során szerzett szívbaja és súlyos hipertóniája miatt rokkanttá nyilvánították, és 1954-től a terektői 395/1 sz. rokkantlágerbe helyezték. Így naponta csupán hat órát kellett dolgoznia, bár a karagandai véresen levert lágerlázadás után megnövekedett a szigor.

Terektéből szabadult rokkantság címén, 1956. január 7-én. Ungvárra, családjához tíznapos utazás után érkezett meg.

Gyakran került kórházba otthon is később, betegsége ellenére munkába kellett állnia. Szabadlára helyezték, de nem rehabilitált volt politikai rabként csak fizikai, alacsony beosztású munkára számíthatott, feltevé, ha az átlagtól védettebb helyzetű munkaadóra talált. Dolgozott raktárosként előbb egy Ungvár melletti gyermek-tüdőszanatóriumban

(itt dolgozott nevelőként felesége is), betanított munkásként bútorkészítő is volt az egyik ungvári bútorgyárban, majd egészségének további romlásával ismét raktáros lett (a papokról feltételezték, hogy nem lopnak, és képesek a rendtartásra). Őt is, ahogy paptársait, a KGB továbbra is megfigyelés alatt tartotta. Ennek ellenére Ungváron naponta misézett családjáé és vasárnaponként az összejövő régi hívek számára, gyóntatott, keresztelt, esketett, temetett – természetesen titokban. Olykor ismerős hívek hívására vidékre is utazott, máskor ottani paptársaival találkozott szűk körben a felmerülő problémák megbeszélésére. Ungváron is gyakran látogatott helyi paptestvéreihez, különösen jó kapcsolatban volt Murányi Miklós vikárius atyával.

1969. április 27-én szívinfarktus érte. A rosszullet miatt kihívott ismeretlen mentőorvosnő László atya ellenkezése dacára beadott egy injekciót, amely azonnal végzetesen súlyosbította állapotát. Az időközben megérkező, nem messze lakó dr. Kerekes az üres ampulla feliratáról megállapította, hogy egy szívrohamnál teljesen ellenjavallott gyógyszert tartalmazott, de már csak gyilkosként szidhatta az orvosnőt.

Sztojka püspök temetésén Romzsa Tóddal, 1943

Puskás atya papi temetési szertartását otthon, a koporsó mellett nagyszámú paptársai végezték este titokban; előtte fia, László némi erőszakkal egy belügyes ügynököt taszigált ki a házból. Másnap a temetés idején a temető utcájában álló rendőrségi autók tetejére szerelt hangszórókból vidám könnyűzene bömbölt a legnagyobb hangerővel, úgy, hogy még az egymás mellett álló búcsúzóknak sem hallották saját szavukat. Ennek oka az lehetett, hogy a nem sokkal korábban elhunyt Bacsinszky Dániel atya (+1968. december 12.) még zavartalanul megtartott temetésén az igen nagyszámú búcsúzó hívőtömeg jelenléte és éneke a megsemmisítettnek hirdetett egyház nagyon is töretlen erejét tanúsította.

Puskás László atya az ungvári Kálvária-hegyi temetőben nyugszik.

Az ukrainai politikai megtorlások áldozatainak rehabilitálásáról szóló törvény alapján Puskás László atyát 1992. január 22-én rehabilitálták.

KÜHRNER ÉVA

Kalandozások

a világ első keresztény államaiban

Életem felejthetetlen élménye volt, amikor közel két hetet töltöttem a varázslatos Kaukázus vidékén. Ez az utazás egyaránt jelentett megmerítkezést az ősi kultúrákban, szellemi felfrissülést és lelki töltekezést. Ezek nem választhatók el egymástól, hiszen a számtalan, nagyrészt egyházi műemlék visszarepített majd kétezzer évvel ezelőttre. A kövek között járva felidéződött előttem két sokat szenvedett nép – a grúz és az örmény – történelme, és csodálattal adódhattam a kereszténység e két védőbástyája előtt.

Örményország

Terület:	29 743 km ²
Népesség:	3 millió fő
Főváros:	Jereván
Hivatalos nyelv:	örmény
Hivatalos pénznem:	dram
Egy főre jutó GDP:	8600 dollár (2016) (átlagosan)

Forrás: Google, MTVA Sajtó- és Fotóarchívum, MTI | © | www.mf.hu

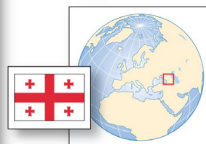
Örményország (Arménia) és Grúzia (Georgia) a történelem előtti időktől lakott vidék. Állítólag errefelé volt a bibliai Édenkert. Én ezt most már nem is kétlem! A mitológia szerint Zeus a Kaukázus hegyéhez láncoltatta Prométheuszt büntetésképpen, mert ellopta az istenektől a tüzet az emberek számára. A zsidó-keresztény hagyomány szerint pedig az örmények nemzeti hegyén, az Ararátot kötött ki Noé bárkája.

E két ország múltja tele van titokzatos és közismert legendákkal, történelmük pedig háborúk sorozatának története. Az egykori görög, római és bizánci hatások talaján kiépült keresztény birodalmaknak folyamatosan ütközniük kellett a nem keresztény hódítókkal – perzsákkal, mongolokkal, arabokkal, törökkel. De nem hozott sok jót az orosz szövetség, majd az ateista szovjeturalom sem. Az iszlám világ állandó fenyegetése az örmény népirtásban csúcspodott ki, melynek során millióan haltak meg, és még többen vándoroltak ki szülőföldjükről. Örményország pedig elvesztette területe nagy részét. Milyen különös párhuzam a magyar történelemmel! A magyarok egykori koronázóvárosa, Pozsony ma külföld, ugyanúgy külföld ma már az örmények nemzeti jelképe, az Ararát is. Ezek régi és nem múlt sebek, és újabb fegyveres konfliktusok okozói, melyek a legutóbbi időkig folytatódtak.

2008-ban a grúz-orosz háború Abházia és Dél-Oszétia birtoklásáért; 1988–1994 között, majd 2016-ban ismét az örmény-azeri konfliktus Hegyi-Karabah hovatartozásáért, mely régiót egy magyar szerző találóan Örményország Székelyföldjének nevezte, hiszen ott a lakosság 90%-a örmény. Az örmény-azeri határ ma is le van zárva. A konfliktus nyomai még napjainkban is láthatók; lövészárkok, szögdrót-akadályok, kiégett házak és templomok sorakoznak az országút mentén.

terület:	69 700 km ²
népesség:	4,9 millió fő
főváros:	Tbiliszi
hivatalos nyelv:	grúz
hivatalos pénznem:	lari
egy főre jutó GDP:	10 700 dollár (2017) (átlagosan)

Grúzia

Forrás: APH, MTVA Sajtó- és Fotóarchívum, MTI | © | www.mf.hu

Grúzia szomorú történelmi érdekessége, hogy Gori nevű városában született a 20. század kegyetlen diktátora, Joszef Dzsugasvili, vagyis Sztálin, aki egyébként Tbilisziben járt teológiára, és tehetséges költő is volt. A grúzok ma is hősnak tekintik, Goriban ma is hatalmas képe díszleg egy üzletház portálján.

A történelem viharai nyomán az egykori nagy kaukázusi birodalmak kicsire zsugorodtak; Grúzia területe ma 69.420 km², 3,7 millió lakossal, Örményország 29.743 km²-nyi, 2,9 milliós

Jereván rózsaszín házai

népességgel. Mindkét ország lakosságának egyharmada a két fővárosban, Tbilisziben és Jerevánban él.

A Kura folyó partján fekvő grúz főváros, Tbiliszi egyes részei bájosan régiek, más részei futurisztikus épületekkel tarkítottak. A vallási toleranciájáról híres városban békésen állnak egymás mellett az iszlám mecsetek, zsinagógák és ortodox templomok.

Az Ararát-síkságon, de a mi Kékesünk tengerszint feletti magasságában fekvő Jereván utcái emelkedőkkel-lejtőkkel bőven tarkítottak, a településen belüli szintkülönbség több mint ötszáz méter. Régi épület kevés van, „köszönhetően” a földrengéseknek. A legtöbb ház a hegyekben bányászott rózsaszínű építőkö miatt érdekes hatást kelt.

Ecsmiadzin, a grúz egyház központja

ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ
ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ
ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ
ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ

ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ
ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ

ႵႶႷႸႹႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻႼႽႾႿႺႻ

Misztótfalusi Kis Miklós grúz ábécéje

Kacskárok Sevanavankban

ա	բ	գ	դ	ե	զ	է	ը	թ	ժ	ի	լ	խ	ծ
[a]	[b]	[g]	[d]	[é]	[z]	[e]	[ə]	[tʰ]	[ʒ]	[i]	[l]	[x]	[ts]
կ	հ	ձ	ղ	ճ	մ	յ	ն	շ	ո	ժ	պ	ջ	ր
[k]	[h]	[dʒ]	[ɣ]	[tʃ]	[m]	[j]	[n]	[ʃ]	[o]	[tʰ]	[p]	[dʒ]	[r]
ս	վ	տ	ր	ց	ւ	փ	ք	լ	օ	ֆ			
[s]	[v]	[t]	[r]	[tsʰ]	[u]	[pʰ]	[kʰ]	[jɛv]	[ɔ]	[f]			

Örmény ábécé

Miklós metszette egy grúz király megbízásából. Az örményeknek és a grúzoknak egyaránt az 5. század elejéről maradtak fenn nyelvmélekeik. Elsők között fordították le a Bibliát, mely igen gazdag szókincs ismeretét igényelte, ami arra utal, hogy már az írásbeliség kialakulása előtt fejlett nyelvük volt. Sok bibliai rész csak örmény átírásban maradt fenn.

Ezeket a kis népeket erős nemzeti öntudatuk és keresztény hitük tartotta meg. Büszkék arra, hogy a földkerekség első keresztény államainak leszármazottai. De hogy lehetséges ez, amikor a kereszténység a zsidók között született? Nos, míg a Közel-Keleten sokáig csak elszigetelt „szektákban” hirdethették Jézus tanait, a Római Birodalom perifériáin – így a Kaukázus vidékén is – azok könnyebben nyelhetek teret.

Örményországban az első térítők Szent Bertalan és Szent Júdás Tádé apostolok voltak az 1. század táján. III. Tiridatesz királyuk megtérítése után, 301-re az Örmény Királyságban államvallássá lett a kereszténység. Mindez Grúziában, az akkor Kartli és Ibéria néven ismert kaukázusi királyságban, András és Simon apostolok térítése nyomán 330 körül következett be. Viszonyításként – bár Nagy Konstantin császár 337-ben megkeresztelkedett – a Római Birodalomban csak 380-ban lett államvallás a kereszténység.

A két kaukázusi államban az egyházak eltérő utat követve fejlődtek tovább. Az Örmény Apostoli Szentegyház a 451-es Khalkédoni Zsinat óta különálló egyház. A grúz egyház az ortodox utat követi. Ők a perzsa fenyegetés elől az orosz szövetséget keresték, melynek ára az volt, hogy 1811-ben bekebelezte egyházukat az orosz ortodoxia. 1917-től lett ismét

önálló, amit 1943-ban a moszkvai, 1989-ben a konstantinápolyi patriarchátus is elismert. A grúz egyház székhelye Tbilisizben, az örményék Ecsmiadzinban van.

Mindkét nép templomépítészete csodálatra méltó. Ősi formákat ismerhetünk fel a kőből épült monumentális épületekben. A grúz templomok követik a 6. században felépült konstantinápolyi Hagia Szophia prototípusát. Az ég földi másának tekintett épület tökéletességet sugalló körformái, a görögkereszt-formájú alaprajz nyugalma, az egyenletesen elhelyezett ablakok és a sok gyertya fényjátéka a kegyelem jelenlétét éreztetik. A grúz templomokon érződik a szír-örmény hatás is. Jellemzőek rájuk a nyolcszög alakú, hegyes süvegű toronykupolák és a falakon alkalmazott kőfaragások. A templomok belső tereiben több száz éves bibliai témákat és szenteket ábrázoló freskók és ikonok búvólik el a látogatókat.

Az örmény templomok többnyire tetővilágítású teremtemplomok, melyek kupoláját zömök oszlopok támasztják. Az 5. század táján jelent meg a hármasszentélyfej, majd általános lett a pódiummal megemelt oltár. Az örmény templomokban nincs ikonosztázion, a szentélyt a hajótól oltárfüggöny választja el. Később a liturgikus tér elé nagy előcsarnokokat emeltek, padozatukban gyakran sírokkal. Ma ilyen ezredes sírköveken lépkedve jutunk be a szakrális térbe. Az örmény templomokban csodálatos faragásokat láthatunk ajtókon, falakon vagy akár különálló köveken. Örményország a kolostorok országa, melyek többnyire nehezen megközelíthető hegyek között a tudomány és a kultúra fellegvárai voltak a pogány hódítások idején. A kolostorkomplexumokban iskolák, könyvtárak, másolóműhelyek működtek.

A két ország népességének zöme azonban vidéken él. Az elbűvölő, hol sziklás, hol erdős, hol kopár hegyi tájak nehéz megélhetést biztosítanak. Örményország területének 90%-a ma ezer méternél magasabb hegyek között fekszik. A falvak képe is a szegénységet sejteti; sár, levegőben lógó gázvezetékek, udvaron száradó tehéntrágya, melyből tüzelő lesz. Éles kontrasztok a grúz-örmény határon is; az örbódé egy konténer, amely azonban első osztályú informatikai eszközökkel van felszerelve. Az útlelvizsgálat egy pillanatig tart csak, hogy aztán tulajdonosa poggyászával kezében kizárólag gyalogosan keljen át a másik országba.

Mindkét nép írott kultúrája is nagy múltú. Egzotikus nyelveikhez egzotikus írás társul. Az indoeurópai nyelvcsalád keleti ágához (indoiráni) tartozó örménynek még csak-csak, de a kartvéli családhoz tartozó grúz nyelvnek még csak rokona sincs a földön. Az örmény ábécét görög minta alapján alkotta meg Meszrop Mastoc szerzetes a 4–5. század fordulóján, és a grúz ábécé is valószínűleg tőle ered. A harminchat betűs örmény ábécében megalkotása óta mindössze három betű változott meg. A ma használatos modern nyelv a jereváni és nyugat-örmény nyelvjárársból alakult ki, de 80%-ban megtartotta az ősi szókészletet, mindössze a nyelvtan egyszerűsödött. A mai grúz ábécé harminchárom betűből áll, és a számokat is betűk jelölik. Érdekes, hogy az első grúz nyomtatott ábécét Misztótfalusi Kis

Ararát

A modern Tbiliszi

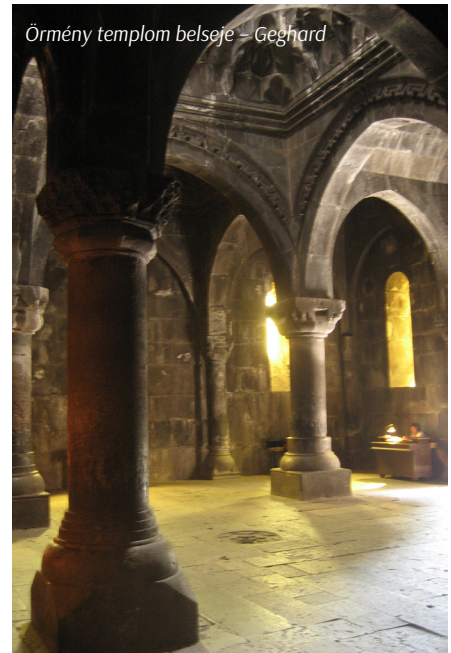

Szentháromság-székesegyház, Tbiliszi

Grúziában és Örményországban a vallás az élet fontos, sőt központi része ma is. Az emberek számára a templomba járás a mindennapok része. Nemcsak esküvők, keresztelők, temetések alkalmával keresik fel Isten házát, hanem egyéb jeles alkalmakkor, de hétköznapokon is. Ottjártamkor június volt, éppen az érettségi időszaka. Feltűnt, hogy Tbiliszi-ben mennyi elegánsan öltözött fiatal tér be a templomokba. Hétköznap volt, és nem volt is-tentisztelet ideje. Aztán kiderült, ott az a szokás, hogy érettségi után a frissen maturáltak első útja a templomba vezet, ahol hálát adnak az Úrnak életük első nagy próbatétele után. Nem mindennapi látvány volt az sem, amikor egy ifjú pár útjának tanúja voltam a Geghard-kolostortemplomnál. A menyasszony hosszú csipkeruhában, a férj öltönyösen, utánuk a teljes, elegáns násznép baktatott fel a parkolóból a kövek között a sziklába vájt ősi templomba. Nem divatból keresték fel ezt a szinte csak tőrával megközelíthető szent helyet.

A templomokat egyébként nem árasztják el (még) oly zavaró mértékben a turisták, mint Európa nyugati felén. Ezek sokkal inkább a hit gyakorlásának helyszínei, ahová bármikor betérhetnek a hívők. Az itt lakók vallásos hite tiszteletre készíti az idegent is, aki nemcsak elcsendesedve nézi a képzőművészeti alkotásokat, hanem külsőségekben is megtiszteli az ősi templomokat. A messziről érkezett hölgyek a templomba belépve kendőt húznak fejükre, és kötenyt kötnek derekukra a rövidnadrág, esetleg miniszoknya elfedésére.

Felejthetetlen élményt jelentettek a bagrati (Grúzia) templomban a szertartásra készülő kántorok torkából felcsendülő hangok. Az ősi dallamok a mi Szent Efrém kórusunkat idézték elém, és egy pillanatra hazarepítettek Nyíregyházára.

Örmény templom belseje – Geghard

Haghpat kolostora Örményországban

KANYÓ ÁRPÁD

Liturgikus edények ✠ II. RÉSZ

Az előkészületi asztal további tartozékai

Az isteni liturgia első részében, a proskomídia (előkészület) során a felajánlott adományokat (kenyér, bor) tartalmazó szent edények (diszkosz, kehely) bemutatását követően mostani írásunkban azokat a kisebb eszközöket tekintjük át, amelyek e szent edények nélkülözhetetlen tartozékai. E szent eszközök rendes helye szintén az előkészületi asztalon van, majd a felajánlási körmenet (nagybemenet) során kerülnek az oltárasztalra.

A Szent Liturgia előkészületi része a 8. századi megjelenésétől a következő négy évszázadban mozzanatokban és szimbólumokban fokozatosan bővült. Ennek eredményeképp a proskomídia szimbolizmusa egyre összetettebbé vált: egyes részek Krisztus születésének, más mozzanatok pedig az Úr passiójának eseményeit idézik fel. Első bemutatásra szánt kisebb eszközünk is ennek egyike tanúja.

CSILLAG

Liturgikus kislexikonunk definíciója szerint: „két, felülnézetben keresztet alkotó fémből készült ív. Lehet a csúcán kereszt is, és függhet belsőjében egy csillag is.” A két fémelemez középen csavar vagy kis kereszt fogja össze, így jól szétnyitható és összecsukszható. Általában kétféle: félkörös vagy szögletes, négyzet alakú. A csillag gyakorlati funkciója a kenyérrészecskék felett a diszkosztakaró megtartása, ezzel megakadályozza a meghatározott sorrendben felajánlott kenyérrészecskék összekavaródását.

Jelképrendszere kezdetben a diszkosz jelentését bővítette tovább, majd a passió, a 11. századtól pedig a születés szimbolikájával gazdagodott. Összehajtott alakjában jelzi a Krisztusban lévő két természet kapcsolatát, szétnyitva pedig keresztet formál.

Az ősi hagyomány szerint Aranyszájú János vezette be a liturgikus használatba, ez azonban teljesen valószínűtlen. Egy román kutató a 7-8. századra teszi kialakulását, amikor a szent edények takarói is megjelennek (van, aki szerint ez már az 5. században megtörtént), viszont 8-9. századi dokumentumokban még nem találkozni vele. A 8. századi Germanosz pátriárka a diszkosz jelképiségét még a mennyboltozatra vonatkoztatja, s úgy tűnik, hogy a ráhelyezett csillag a későbbiekben ezt bővítette tovább. A nemrég elhunyt kiváló liturgiatudós, Robert Taft felhívja a figyelmet arra, hogy a 11. századtól főként a monostori leltárakban megjelenő csillag kenyérrészecskék fölé helyezésének kísérőverse a következő századi kódexektől kezdődően a 32. zsoltárból került kiválasztásra: „Az Úr szava által szilárdultak meg a mennyek, szájának lehelete által annak egész serege” (Zsolt 32,6). Kutatása szerint a bölcsek csillagára való vonatkoztatás már a 14. század második fele előtt megtörtént. Ismeretes, hogy egyedül a Máté-féle gyermekségtörténetben találjuk az a megjegyzést, amely az előkészület során máig is használatos: „És íme, a csillag, amelyet napkeleten láttak, előttük ment, míg végre meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt” (Mt 2,9). Szentelő imája is erre fókuszál: „Jézus Krisztus Uristenünk, ki a Szűztől barlangban születél, és imádásodra csillag által vezérelted a napkeleti bölcseket, alázattal kérünk téged: küldd le a mennyei áldásodat e csillagra, áldd meg és szenteld meg azt, hogy méltó eszköze legyen szent titkaid szolgálatának, és örök emlékére és dicsőítésére szolgáljon a Szűztől való istenemberi születésednek.”

A síri pecsétre való utalás a nagybemenet szimbolikájának fejlődésével áll összefüggésben. Szintén Máté evangélista az, aki beszámol arról, hogy miután a keresztről holtan levett Krisztust új sírba helyezték, az örök „lepecsételték a követ” (Mt 27,66). Az oltárt már Mopszvesztiai

Teodortól kezdődően a sír szimbólumának tartják ekkor, az értelmezés pedig fokozatosan bővülve eljut egészen addig, hogy a csillag ezt a síri pecsétet jeleníti meg.

Püspöki Szent Liturgián a nagybemenet előtt a proskomídiát maga a főpap fejezi be, aki levéve a diszkosztakarót és a csillagot, megemlékezik az előkről és megholtakról, majd visszateszi azokat, és elvégzi a hátralévő cselekményeket. A „Méltó és igazságos” ének után a diakónus vagy a pap kezébe veszi a csillagot, s a diszkosz négy oldalát megkocogtatva énekl: „Győzelmi éneket énekelvén, kiáltván, hangoztatván és mondván...” Ez a mozzanat a Jelenések könyve négy élőlényére utal, a negyedik igenév („mondván”) jelenti az emberi hangot. A hívek a „Szent, szent, szent a seregek Urát” éneklük, a szolgáltató pedig megcsókolja, összecsupkja és az antimenzionra helyezi.

LÁNDZSA

„Az egyik katona lándzsával átszúrta az ő oldalát, és nyomban vér és víz folyt ki. Aki pedig látta, tanúságot tett róla, és igaz a tanúsága.” (Jn 19,34–35a) Az evangéliumok közül az imént idézett hely tudósít arról a századosról, aki a kereszten függő Messiás oldalát átdöfte. Ez a szentírási hely az alapja annak a kezdetben egyszerű célból használt késnek, mely az előkészület fejlődése során a lándzsa elnevezést kapta.

A lándzsa egy különleges, mindkét oldalán éles kés, amely a Bárány és a többi részecskék kivágására szolgál. Jelképezi a Krisztus Urunk oldalát átszűrő katonai lándzsát. A lándzsát egyesek szerint az 5-6. századtól használják,

de kéziratokban csak a 8. századtól találkozunk vele, amikortól Báránynak nevezik az átváltoztatandó kenyeret. Germanosz pátriárka szerint a Messiást „Báránként ölték meg, lándzsával átszúrták az oldalát”, és most „a lándzsa helyét, amely a kereszten Krisztust átszúrta, ez a lándzsa veszi át.” Sztudita Tivadar maga is úgy fogalmaz, hogy a „papi lándzsa... az, amivel oldalát átszúrta” Krisztusnak a jámbor hagyomány szerint az a Longinusz nevű katona, akinek emléknapját naptárunk szerint október 16-án tartjuk. A kés valóban lándzsa alakú, ezt Kavaszilasz úgy magyarázza, hogy ez „nem valamilyen szükségletnek felel meg, hanem csupán valaminek a jelzésére történik”. A szertartás elején, Izaiás próféta sorait követően, miután a pap a Bárányt a diszkoszra helyezte, valóban egy szúrást ejt rajta, idézve János evangélista fentebbi szavait.

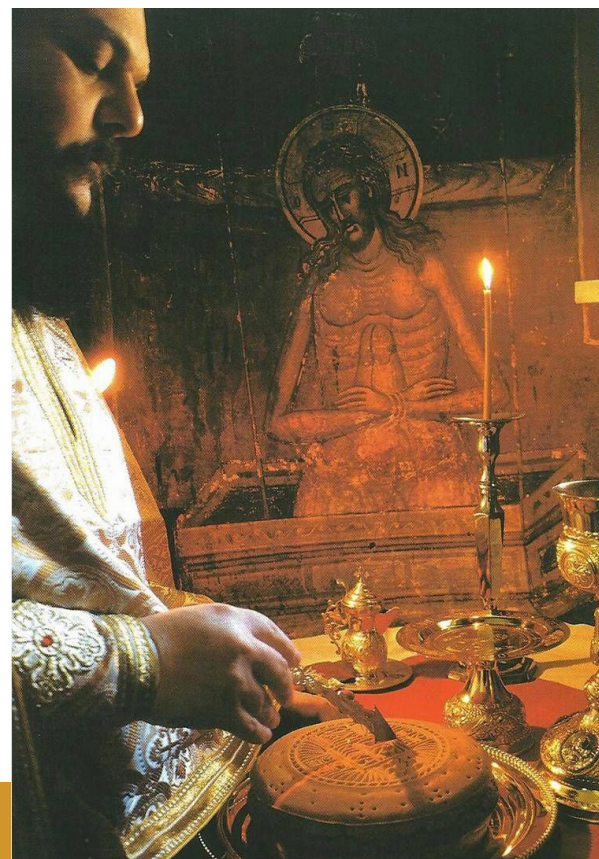
Társas szolgálat esetén az orosz liturgikus gyakorlatban az adományokkal való nagybemenetkor az első pap viszi a kelyhet és diszkoszt, a második a kézi keresztet, a harmadik pedig a lándzsát és az áldoztató kanalat.

A lándzsával a szentáldozás előtt találkozunk ismét: vele történik a kiosztandó Bárány szétदारabolása, melyből a hívek részesezni fognak. Többféle méretben is használatos Keleten, ekkor mindegyik más funkcióval: a nagy méretű a Bárány kivágására, a közepes a kiosztandó Eucharisztia darabolására, a kicsi pedig az előkészület során a többi részecskék (szentek, élők, holtak) kivágásához szükséges.

Tessaloniki Simeon – aki a liturgiáról beszélve külön nem magyarázza a proskomídiát – az antidórral kapcsolatban ejt szót az előkészületkor használt lándzsáról: „Ez megszentelt kenyér; az előkészület folyamán maradt meg,

és ennek a kenyérnek a közepéből lett kivéve az, amit az áldozathoz is használtak. Ezt a kenyeret, ami a lándzsával meg lett jelölve, isteni szavakat fogadott be, később a tiszteletreméltó adományok, mégpedig a szentség helyett adják azoknak, akik nem részesültek bennük.”

A keleti hagyomány különleges imádsága az a rövid szertartás, amikor a pap a szent lándzsával keresztet vet beteg, fájó testrésze. Magyarázata nagyon egyszerű: a lándzsa üdvösségünk eszközévé vált, s mivel érintkezik a szentséggel (így aranyozott vagy ezüst kell, legyen), ezért tulajdonítanak neki különleges gyógyítóerőt.

ÁLDOZTATÓKANÁL

Az áldoztató kanál az Eucharisztia hívek közötti szétosztására használt, aranyozott ezüsből készült, a fogantyúja végén kereszttel végződő liturgikus tárgy. A görög elnevezése: „fogó”. Ezzel már utal jelképiségére is: jelzi azt a tüzes fogót, amellyel a szeráf megtisztította Izajás próféta ajkát. Ebben az értelmezésben Krisztus teste és vére mint égető tűz jelenik meg: az Eucharisztia megtisztítja a hívek testét és lelkét. Szentelő imája is erre utal: *„Mindenhátó Úristenünk, ki hajdan a szeráf által fogóval vett és a próféta ajkait érintés útján megtisztító eleven szénnel a hívek részére, vétkeik szennyének megtisztítása végett Krisztusod kanállal nyújtandó szent teste és vére isteni titkainak erejét előre jelképezted: tekints kegyelmesen a mi imádságunkra, és küldd le mennyei áldásodat e kanálkára, áldd meg és szenteld meg azt, hogy méltó eszközzé legyen Krisztusod szent testének és legdrágább vérének vételéhez és szétosztásához, összes híved büneinek bocsánatára.”*

A látomásbeli fogó más megközelítésben is előkerül. A himnuszsköltészet a találkozás ünnepén pedig az Istenszülőről mondja: *„Krisztust, a paraszt, melyet előre látott az istenes Izaiás, az Istenszülő karja parászfogóként átadja most az aggastyánnak.”* Izaiás megtisztult a szeráf-nyújtotta paráztól – mondta az aggastyán az Isten Anyjának –, te pedig a kezeddal, mint fogóval tisztítasz meg engem, átadva nekem azt, akit hordozol.”

Korábbi értelmezésben az áldoztatókanál szimbolikája még összetettebb: a Szentlelket jelképezi, mellyel a hívek Krisztust kapják;

Isten kezének szimbóluma, mellyel az embert teremtette; mivel pedig a szentséggel érintkezik, jelzi azon angyalok természetét, akik színről színre szemlélik az Istent.

A korai századokban a hívők a kezükbe kapták a Szent Testet, majd külön-külön ittak a kehelyből. Az áldoztatókanál liturgiában való használatának pontos dátumát a jelenlegi források alapján nem lehet bizonyossággal meghatározni. A régészeti, irodalmi és liturgikus források széles időspektrumban tanúskodnak liturgikus kanalokról, ám ezek nem csak az Eucharisztia szétosztására szolgálhattak. A kutatók között számtalan kirívó eltérés mutatkozik: az 5–11. század között mozognak bevezetése időpontjának meghatározásai. Az mindenesetre a legmerészebb feltételezés volt, miszerint a kanalat Aranyuszájú János vitte Konstantinápolyba, majd onnan elterjedt az 5. században. János beszél ugyan fogóról, de nála ez minden bizonnyal a pap ujjait jelentette. Az anaforát magyarázva a „Szent, szent, szent” énekkel kapcsolatban Germanosz pátriárka a kezében csipővasat tartó szeráfot hasonlóan értelmezi: *„Ez a papot jelképezi, amint kezében, mintegy csipővassal tartja a szent oltár fölött a szellemi parazsat, Krisztust, aki megszenteli és megtisztítja azokat, akik elfogadják és részesednek belőle.”*

A 7. századból is csak utalások találhatók (a Trulluszi Zsinat 101. kánonja sem említi), melyek nem feltétlenül jelentik a kanál használatát. A sok közvetlen utalás közül egy érdekes példát emlíünk: Egyiptomi Mária ikonján látható, hogy Zoszima sztarc áldoztatókanállal

részesíti őt a Szent Eucharisziából, de ne feledjük, hogy bár életrajzázt Szofróniosz írta meg, és bármennyire szeretnénk a 7. században már biztosnak venni használatát, az efféle ábrázolás legkorábbi példája a 11. századból származik.

Ami a jelenlegi kutatásokból bizonyos: a kanál szíriai eredettel bír, az örmények kivételével minden nem bizánci rítusban is megtalálható. Különböző helyi hagyományok említik a 8–11. században, de ezek csak lokális gyakorlatok. A vélhetően eddigi legteljesebb összegzés szerint valamikor a 8-9. századi Antiochiában jelent meg a liturgián belüli használatban, a 11. században terjedt el leginkább – ekkor kölcsönözi több nem bizánci rítus is –, de egyértelmű források csak a 12. századtól említik, mint az Eucharisztia hívek között való szétosztásának liturgikus eszközét.

Érdekességképp jegyezzük meg, hogy a nagy egyházszakadás idején Humbertus bíboros a lándzsa és az áldoztatókanál használata miatt is kritizálta a bizánciakat. Tessaloniki Simeon a 15. században már világosan beszél: *„Amikor valaki felkészült az áldozásra, és tisztelettel és alázattal odajárul, nem közvetlenül részesül a szentségben, hanem a püspök kezében lévő kanál által.”*

Lelki vonatkozásban Szárovi Szent Szerafim emlegeti fel, aki az Úrban megszerzett lelki békéről mondja: *„Aki rendületlenül kitart a nyugalom állapotában, az mintegy áldoztató kanállal meríti a lelki adományokat.”*

Nagyon eredeti és meghökkentő **A hely** (*The Place*) című 2017-es olasz film alapötlete. A rendező, Paolo Genovese neve nem ismeretlen a hazai nézőknek, hiszen korábbi munkájával, a 2016-os *Teljesen idegenek* című vígjátékával is hatalmas sikert aratott a magyar közönség köreiből. Előtte nem volt ismert, de a 2016-os év végén berobbant a magyar mozikba a kis költségvetésű, egyetlen lakásban játszódó, olasz művész-filmjével. „A *Teljesen idegenek* sikere még a magyar forgalmazót is megdöbbentette: azóta is, már lassan másfél éve folyamatosan a mozik műsorán van, és 70 ezer nézőjével ez volt 2017 legnézettebb (nem magyar) art filmje a magyar mozikban” – írja róla az egyik neves hírportál.

„Őrizz meg az élet elszalasztásának félelmétől!
Ne azt add nekem, amit kívánok, hanem azt,
amire szükségem van!”

(Antoine de Saint-Exupéry: Fohász)

filmnek sikerült elindítania egy összetársadalmi gondolkodást arról a kérdésről, mennyire uralkodnak rajtunk az eszközeink. Szerintem ez volt a siker kulcsa Olaszországban és a többi országban is. Ezen kívül pedig talán az, hogy

során nem lehet többet tudni, mint hogy felkeresik idegenek, akik sorra azért járulnak elé, hogy valóra váltsa kéréseiket, amelyekkel halandó embereként mi is azonosulni tudunk. Egy apa, akinek halálos beteg a gyermeke; egy

A HELY (The Place)

Genovese mindig több mondanivalót tartogat a nézőinek, mint ahogy azt azok várják. Sosem enged elgondolkodtatás nélkül kilépni a moziteremből. Előző filmjének története egyetlen egyszerű ötletre épül: egy gyakran együtt vacsorázó baráti társaság egyik öszszejevetelén viccből kitalálja, hogy az este folyamán a mobiltelefonjukon minden bejövő telefonhívást hangosítsanak ki, és minden üzenetet olvassanak fel egymás előtt. Bár nem gondolnánk, de végül mindenkiről kiderül, hogy rejteget valamit. A *Teljesen idegenek* nagy sikeréről így nyilatkozik a rendező: „...a

bár komédiaként indul, mégis drámai lesz a végkifejlete, és ennyiben épp olyan, mint az emberi élet.”

Genovese új alkotása, *A hely* már egy éve megy a hazai művészmozikban, s akárcsak a *Teljesen idegenek* – bár a rendező szerint ez a véletlen műve –, egyetlen helyszínen, egy kávézóban játszódik. „Ez a tizenkettedik filmem: teljesen véletlenül alakult úgy most egymás után kétszer is, hogy a cselekmény egy helyszínen játszódjon. Annyiról van szó, hogy most olyan életszakaszban vagyok, amikor szeretem górcső alá venni az emberi érzelmeiket, a vágyakat, a privát történeteket, és ez most sokkal jobban foglalkoztat, mint a különféle helyszínek kitalálása. (...) Arról akartam beszélni a filmmel, hogy hogyan lehet leszámolni a saját démonainkkal, és érdekelt az emberi vágy minden aspektusa. És az is, hogy ha már annyit itélkezünk egymás felett az élet minden helyzetében, vajon ugyanerre magunkkal szemben is képesek vagyunk-e” – nyilatkozta Genovese.

Az amerikai filmekkel ellentétben sok minden a néző fantáziájára van bízva: nincs szájrágás, sem az arcunkba tolt tanulság. Nincs több információ, mint amennyi feltétlen szükséges. A hely nevezetű kávézóban egy név nélküli férfi üldögél nyitástól zárásig. Róla az egész film

fiatal lány, aki szebb akar lenni; egy apáca, aki jó ideje nem érzi Isten jelenlétét; egy rendőr, aki vissza akar találni az eltávolodott, piti bűnözővé vált fiához; egy autószerelő, aki egy éjszakát együtt akar tölteni egy bomba nővel; egy idős asszony, aki Alzheimer-kórban szenvedő férjét vissza akarja kapni; egy vak férfi, aki újra látni akar; és egy megcsalt feleség, aki azt szeretné, hogy férje újra beleszeressen. Mind-mind a számukra legeslegfontosabbat kérik.

Nem tisztázódik, honnan tudnak erről a lehetőségéről, és az sem, miért épp ezek az emberek keresik fel ezt a furcsa személyt. Egy biztos: mindennek ára van, semmit nem kapnak ingyen. Nincs alku. Az üzlet úgy szól, hogy amint teljesítik pontosan azt, amit a férfi kér, azon nyomban teljesül a kérésük. Igazából ez vonz mindenkit elé, jöllehet többnyire valamilyen szörnyű dolgot kér a teljesüléséért cserébe, sőt sok esetben személyre szabottan pont azt, amit annak az adott embernek a világon a legnehezebb megtennie. „Maga egy szörnyeteg! Ugye tudja?” – kérdezi tőle az egyik üzletfele.

Mivel csak percekre villannak fel a szereplők, többet nem tudunk meg róluk, mint amennyit maguktól elmesélnek. Minden esemény és fejlemény a színen kívül zajlik, és csak a főhős „ügyfeleinek” beszámolóiból értesülünk róluk.

Nem szeretném lelőni az egyes megállapodások további történéseit, de nézve az „üzletek” megkötését és az egyes sorsok alakulását, rádöbbenünk, hogy azonosulni tudunk ezekkel az esendő szereplőkkel és az ő nagy vágyaikkal, de még a korlátaikkal és a határaikkal is. Vágyunk valamire, amiért szinte mindent megtennénk. Melyik szülő ne akarná, hogy csodával határos módon felépüljön a súlyos beteg gyermeke? Ki az a nő, aki ne szeretne szebb lenni? Melyikünk ne vágya arra, hogy közelebb érezze magát Istenhez? Ezek mind nagyon emberi vágyak. Még az is, hogy egy átlagos autószerelő életében legalább egyetlen éjszakára meg akar kapni egy számá-ra elérhetetlen nőt.

Sándor is megfogalmazza ezt a folyamatot a *Kegyelem* című versében:

„Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszited
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akarattal –
S a lehetetlenség konok falán
Zúgod véresre koponyád.
Azután elalélsz.”

Egy másodpercre sem mutat mást a kamera, mint a kávézó terét. Nem ismerjük meg sem a miértjeiket, sem a jellemüket, sem a helyzetük körülményeit, sem személyiségüket, sem addigi életútjukat, csakis a hozott problémájukat. Őket csak ezzel tudjuk azonosítani.

Miért bíznak meg a filmbeli névtelen férfiban az emberek? – kérdezték a történet íróját, Paolo Genovesét. „A főszereplőnek még saját tulajdonneve sincsen; nem egy valós embert jelképez, inkább egy olyan kérdést, amelyet mindenki feltesz magának, mielőtt meghozna egy nagy döntést. Van, aki számára ez Isten hangját szimbolizálhatja, másnak a saját lelkiismeretét, megint másnak pedig az ördögöt juttathatja az eszébe. A férfi önmagunk része: az, amelyiket mindig kérdőre vonjuk egy-egy fontos lépésünk előtt.”

A legnehezebb minden egyes ügyfélnek az, hogy egyfelől nagyon vágyik valamire, és teljes biznysággal úgy is érzi, hogy azért meg is tenne bármit; ugyanakkor, amikor megtalálja őket egy számukra rettentően nehéz feladat, elbizonytalanodnak. Mindent megér vágyuk beteljesülése? Mindannyiuknak el kell dönteni, hogy ilyen nagy áron is vállalják-e az egyezséget, és mérlegelniük kell, meddig képesek elmenni azért, hogy elérjék a céljukat.

Ezekkel a vágyainkkal kapcsolatban sokszor kezünkbe vesszük a gyepőt, és magunk akarjuk irányítani a sorsunkat. Ahogy Reményik

Az elalálás után az igazán fontos dolgokban mindig Istenre vagyunk hagyatva. Ám Ő nem ad semmit ingyen. Valami pontosan olyat kér tőlünk cserébe, ami számunkra a legnagyobb kihívást jelenti. A legnehezebbet, mert kimosdít a komfortzónából, a kényelmi helyzetünkből, és azt kéri: változtasd meg az életet! És a Jóisten pontosan ott és úgy ragad grabancon, ahol és ahogy nekünk a legmunkásabb. Nincs mese: ott kell mozdulni, és ott kell változni, ahol elemünkre tapint. De bármilyen nehéznek, sőt akár lehetetlennek tűnik is, bőségesen jó üzlet érte az öröklét. Legtöbbször azt érezzük a keresztjeinkkel való találkozáskor, hogy Isten annyira ismer minket, hogy pont azt kéri tőlünk, ami elől a legszívesebben térnénk ki. De a Hozzá való közeledésnek az egyetlen útja azonban csakis az, ha kezdetül Vele, és beleállunk az Általa kötött egyezésbe.

Azzal sosem járunk rosszul, és végül meg fogjuk találni azt a helyet, ahova tartozunk:

Isten országát.

Tavaszi báránfejleves

HOZZÁVALÓK (5-6 személyre):

• 1 jól megtisztított báránfej, • 3-4 sárgarépa, • 1 petrezselyemgyökér, • 1 kisebb zellergumó, • 2 csokor újhagyma, • 1 csokor medvehagyma vagy 2-3 szál új fokhagyma, • 5 dkg rizs, • 2 tojássárgája, • 20 dkg tejföl, • só, ecet.

ELKÉSZÍTÉS:

A báránfejet hideg vízben feltesszük főni, majd lehabozzuk, megsózzuk, és csendes tűzön majdnem puhára főzzük. Hozzáadjuk a vékony csikokra vágott gyökereket, majd 10 perc főzés után a felkarikázott újhagymát (szárával együtt) meg a rizst. További 10-15 percig főzzük, majd legírozzuk a tejjel és kevés forró lével elkevert tojássárgájával. Jól összeforrósítjuk, de már vigyázunk, hogy ne forrjon fel. Szükség szerint utanasózzuk, ecettel enyhén megsavanyítjuk, illetve megszórjuk a felaprított medvehagymával.

Fűszervajas-sajtos karaj

HOZZÁVALÓK:

• 4 szelet karaj (csont nélküli), • só, bors, • 10 dkg vaj, • 20 dkg trappista sajt, • 1/2 csokor petrezselyemzöld, • 4 szelet sonka, • 2-3 db főtt tojás, • 20 evőkanál liszt (csapott), • 3 db tojás, • 30 evőkanál zsemlemorzsa, • 5 dl napraforgóolaj.

ELKÉSZÍTÉS:

1. A karajt felszeleteljük, kiklopfoljuk, megsózzuk, megborsozzuk.
2. A szobahőmérsékletű vaját a reszelt sajttal alaposan összedolgozzuk. Hozzáadunk egy kevés sót, borsot és aprított petrezselyemzöldet.
3. A hússzeletek egyik oldalára kenjük a vajas töltelék, ráteszünk 1-1 szelet sonkát és néhány karikára vágott főtt tojást. Beborítjuk a hús másik oldalával, és hústüvel rögzítjük, hogy ne folyjon ki a töltelék.
4. A szokásos módon bepanírozzuk a húst: lisztbe, felvert tojásba és zsemlemorzsaiba forgatjuk, majd forró olajban, fedő alatt kisütjük.

Sajtós pincekifli

HOZZÁVALÓK:

A TÉSztÁHOZ: • 5 dkg élesztő, • 2 teáskanál cukor, • 2 dl tej, • 70 dkg liszt, • 2 teáskanál só, • 2 db tojás, • 1 pohár kefir (kicsi), • 1 dl olaj.

A TÖLTÉLÉKHEZ: • 20 dkg olvasztott margarin, • 1 teáskanál só, • 20 dkg sajt.

A KENÉSHEZ: • 1 db tojás.

ELKÉSZÍTÉS:

1. Az élesztőt felfuttatjuk a cukros tejben. A lisztben elkeverjük a sőt, majd az összes hozzávalóval és az élesztővel együtt jól kidolgozzuk a tésztát. Hat részre osztva kis cipókat formálunk. Így pihentetjük le-takarva 30 percet.
2. Mind a hat cipóból 1-1 nagy tányér nagyságú lapot nyújtunk. Egy lapot megkenünk a sóval elkevert, olvasztott margarinnal, megszórjuk reszelt sajttal. Egy másik lapot fektetünk rá, amivel ugyanígy járunk el. Éles késsel vagy pizzavágóval 6 cikkre vágva, kívülről befelé haladva feltekerjük. Ismét pihentetjük fél órát.
3. Megkenjük felvert tojással, és durva szemű sóval megszórjuk. Előmelegített sütőben, 200 fokon pirosra sütjük.

JÓ ÉTVÁGYAT KÍVÁNUNK!

PETRÓ ÉSZTER

Isteni GPS

– a félelem- és szorongásmentes élethez

Terrorizmus, éhezés, természeti katasztrófák, háborúk, erőszak és bűnözés; olyan világban élünk, ahol mindennaposak ezek a szörnyűségek, és emberek milliói halnak meg szerzte a világon. Félünk.

A félelem hatalmas erővel bír, és ha nem vigyázunk, könnyen eluralkodhat a gondolataink felett is, aztán már nem is látunk semmi mást, csak a gondjainkat. Miután belép az életünkbe az aggodalom, a stressz és a szorongás lesz életünk középpontjában, ami aztán lehúzza a mélybe, a kibírhatatlan sötétségbe.

Mégis hogyan ne aggódjunk? Hogyan lehetnénk magabiztosak a jövőnkkel kapcsolatban, és hogyan tudnánk átengedni életünket a gondviselés irányítása alá? Hogyan tudnánk megállítani a „mi lesz, ha” gondolatok zakatolását? Mi lesz, ha kirúgnak? Mi lesz, ha történik valami útközben, és balesetet szenvedek? Mi lesz, ha kirabolnak? Mi lesz, ha rákos leszek? Mi lesz, ha elveszítem a szeretteim? Állj!

Vedd vissza az irányítást, és ne engedd, hogy a félelmeid felülemelkedjenek rajtad. A folytonos aggodás elveszi azt a mindennapi örömet, amelyet Isten adni szeretne nekünk minden egyes napon. Ha imádkozunk mindennap, akkor az Úr szavai olyan gyakran foglalnak helyet majd a gondolatainkban, hogy nem lesz helye az aggodásnak.

Nincs semmi varázsigé, mágia benne, ezek csak szavak, de Istentől jövő szavak, s ezeknek erejük, hatalmuk van segíteni rajtunk. Az ő szavai az élet szavai. A lelkünkhöz szólnak, megnyugtatni akarnak minket, erőt akarnak adni nekünk a mindennapokhoz. Merjük az életünket

a gondviselésre bízni, mert Isten tudja, mi a jó nekünk. Adott hozzá még egy GPS-t is, ha eltévedünk; ez pedig nem más, mint a Biblia. Már csak azért is érdemes fellapozni, mert akinek szétcsúszik a Bibliája a gyakori olvasástól, annak nem csúszik szét az élete.

Békességet hagyok néktek; az én békességemet adom néktek: nem úgy adom én néktek, amint a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, se ne féljen! (Jn 14,27)

Mert nem félelemnek szellemét adott nekünk az Isten; hanem erőnek és szeretetnek és józanságnak lelkét. (2Tim 1,7)

Ne aggódjatok semmi miatt! Bármilyen helyzetben vagytok is, imádkozzatok! Kérjétek Istentől, amire szükségetek van. De amikor imádkoztok, mindig adjatok hálát Istennek! (Fil 4,6)

Ha félek is, benned bízom! (Zsolt 56,3)

Mondjátok a remegő szívűeknek: Legyetek erősek, ne féljétek! Íme, jön Istenetek, és bosszút áll, jön Isten, és megfizet, megszabadít benneteket! (1z 35,4)

Ne aggódjatok tehát a holnap miatt, mert a holnap majd aggodik magáért! Elég minden napnak a maga baja. (Mt 6,34)

Nincs olyan, hogy tökéletes világ. Egy tökéletes világban nem lenne szenvedés, fájdalom, halál. De nekünk, hívő embereknek hinnünk kell, hogy Isten soha nem felejtkezik el rólunk, és segíteni fog átlendülni a nehézségeken, amelyekkel életünk során találkozunk, hiszen:

„AZ ÉLET KERESZTJEI
OLYANOK, MINT
A KOTTA KERESZTJEI:
FELEMELNEK.”

(LUDWIG VAN BEETHOVEN)

December 6. Atanáz püspök Múcsonyban diakónussá szentelte Varga Csaba alszerpapot.

December 20. Balog Zoltán korábbi miniszter, a kormány cigányügyi biztosja volt a debreceni Szent Miklós Roma Szakkollégium vendége.

December 27. Atanáz püspök Sajóvamoson diakónussá szentelte Debreceni Zoltánt.

Január 1. Fülöp metropolita három szervezőlelkészséget parókiái rangra emelt, továbbá két új parókiát és hat új szervezőlelkészséget alapított a Hajdúdorogi Főegyházmege területén.

Január 12-14. Fülöp metropolita a Donkanyarnál járt, ahol az 1942-43-ban elesett honvédekre emlékezett.

Január 20-27. Egyházunk országsszerte tevékenyen részt vett az ökumenikus imahét rendezvényein.

Január 22-27. Hat magyar görögkatolikus fiatal képviselte egyházunkat a Panamavárosban rendezett Ifjúsági Világtalálkozón.

Január 24. A nagykállói Korányi Frigyes Görögkatolikus Általános Iskola és Gimnázium iskolásai harmadik, gimnazistái első helyezést értek el a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktár Bizottság, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat, a Középkori Templomok Útja Egyesület és a Vidék Kincse Egyesület által második alkalommal, Szabolcsban megrendezett kulturális örökségvédelmi vetélkedőn.

Január 26. Ezernél is többen vettek részt az Ifjúsági Világtalálkozó budapesti kísérendezvényén, a Panama-napon.

Február 2. Ábel püspök Nyíregyháza-Kertvárosban pappá szentelte ifj. Obbágy Lászlót.

Február 7. Több mint ötvenen zárandokoltak Hajdúdorogról Máriapócsra a kegykép tíz évvel ezelőtti körútjára emlékezve.

Február 9. A tokaji vegyes karral és Filep Xavér orgonistával közösen adott jótékonyági koncertet a Szent Damján kórus Tokajban, hogy a befolyt adományokból a fogyatékkal élők nyaraltatásáról gondoskodó Szent Damján tábort támogassák.

Február 10-17. Egyházunk országsszerte bekapcsolódott a házasság hete rendezvényeibe.

Február 15. Tornacsarnokkal, négy tanteelemmel és kiszolgálóhelyiségekkel bővült az újfehértói Istenszülő Oltalmáról Elnevezett Görögkatolikus Óvoda és Általános Iskola, ezeket ünnepélyes keretek között szentelte meg három főpásztorunk.

Február 16. Nyíregyházán tartották a metropolia hagyományos farsangi bálját.

Március 1-3.

Március 9.

Március 19.

Március 2.

Március 15.

Március 21.

Március 8-10.

Március 15-17.

Március 23.

Február 16. Harmadik alkalommal nyerte meg a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat Országos Teremlabdarúgó Tornáját a debreceni Szent Miklós Roma Szakkollégium. A csapatból került ki a torna legjobb játékosa is.

Február 27-28. Püspökeink Gödöllőn és Budapesten találkoztak I. József melkita pátriárkával, Jean Abdo Arbach homsi melkita érsekkel és Nicolas Antiba damaszkuszi melkita érsekkel. A szír egyházfők Fülöp metropolita 2017-es és 2018-as szíriai látogatását viszozták.

Március 1-3. A nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán rendezték meg a F fiatal Kutatók és Doktoranduszok IX. Nemzetközi Teológuskonferenciáját.

Március 2. Atanáz püspök Miskolcon pappá szentelte Pásztor Gergely diakónust.

Március 9. A görögkatolikus hit- és erkölcsstan verseny első, kerületi fordulóját rendezték országszerte.

Március 8-10. Szakmai továbbképzéssel egybekötött lelkigyakorlatot tartott Fülöp metropolita kántorok részére Hajdúböszörményben.

Március 10. Életének 58., papságának 30. évében elhunyt Rojkovich István áldozópap.

Március 15. Nemzeti ünnepünk alkalmából Magyar Érdemrend középkeresztje kitüntetésben részesült Atanáz püspök, Kisléghi Nagy Ádám festőművésznk pedig Kossuth-díjat kapott.

Március 15-17. Fülöp metropolita vezetésével Jézus-ima lelkigyakorlat volt Létavértesen.

Március 19. A Pápai Szépművészeti Akadémia tiszteletbeli tagjává választották Kisléghi Nagy Ádám festőművészt.

Március 21. Az edelényi Szent Miklós Görögkatolikus Általános Iskolában, majd a miskolci Görögkatolikus Felsőoktatási és Kulturális Diákokthon Görögkatolikus Roma Szakkollégiumában tett látogatást Azbej Tristan államtitkár.

Március 23. A görögkatolikus hit- és erkölcsstan verseny második, egyházmegyei fordulójára került sor országszerte. Ugyanekkor zajlottak a liturgikusénekvrseny egyházmegyei fordulói is.

Március 23. Második alkalommal nyerte el az Akkreditált Kiváló Tehetségpont címet a miskolci Görögkatolikus Roma Szakkollégium.

Március 24. Ábel püspök Tiszabereken pappá szentelte Halász György diakónust.

Március 25. Ábel püspök Máriapócsn pappá szentelte Bak Ádám diakónust.

MENNYBEMENETEL

„Fölment az Isten örömezzéssel,
az Úr harsonaszóval” – énekeljük
a 46. zsoltár 6. versében, melyben Krisztus
mennybemenetelének örömét fejezzük ki.

Ezzel az ünneppel befejeződik üdvösségtörténetünknek az a része, amelyben a megváltó Krisztus fizikailag együtt volt a megváltásra szoruló emberiséggel. Nagyon szépen foglalja össze az eseményeket a reggeli istentisztelet éneke:

**„Születél saját kívánságod szerint, megjelentél közöttünk,
mint önmagadat akartad; szenvedtél testileg, édes Istenünk,
s föltámadtál halottaidból, legyőzván a halált;
végre mindeneket betöltvén, fölemelkedtél a mennyekebe.”**

Olyan sokatmondó ez az ének, hogy már az elővecsernyén, majd az ünnepi nagyvecsernyén is elénekeljük.

Örömünk azért is határtalan, mert „Jézus... a mennybe dicsőségben felszállván a mi elbukott emberi természetünket is fölemelte és az Atya jobbjára helyezte...”

Úgy emelkedett fel, hogy nem vált el tőlük végleg, hiszen megígérte, hogy velünk lesz mindennap, a világ végezetéig (Mt 28,20).

Örömünkől fakadó magasztalásunkat hangoztatjuk egy másik zsoltárvers gyakori ismétlésével is: „Emelkedjél fel az egekbe, Isten, és a te dicsőséged az egész földön!” (Zsolt 57,6 és Zsolt 108,6)

fölemelkedtél a mennyekebe

„...A TE DICSŐSÉGED AZ EGÉSZ FÖLDÖN!”

Új parókiák és szervezőlelkészségek alakultak

Fülöp metropolita három szervezőlelkészséget parókiái rangra emelt, továbbá két új parókiát és hat új szervezőlelkészséget alapított.

A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE – Papi Szenátusának véleményét meghallgatva – január 1-jei hatállyal parókiái rangra emelte a Hajdúnánási, a Hajdúsámsoni és a Kecskeméti Görögkatolikus Szervezőlelkészségeket.

A **Hajdúnánási Görögkatolikus Parókia** joghatósága azonos a jogelőd szervezőlelkészség joghatóságával, parókusa az eddigi szervezőlelkész, Szaplenczay Gergely atya.

A **Hajdúsámsoni Görögkatolikus Parókia** joghatósága azonos a jogelőd szervezőlelkészség joghatóságával, parókusa az eddigi szervezőlelkész, dr. Szarka Gergely atya.

A **Kecskeméti Görögkatolikus Parókia** joghatósága a Kalocsai, Kecskeméti, Kiskörösi, Kiskunfélegyházi, Kiskunmajsai, Kunszentmiklósi és Tiszakécskei, valamint a Nagykörösi járás. Parókusa az eddigi szervezőlelkész, Feczák László atya.

Metropolitánk, meghallgatva a Hajdúdorogi Főegyházmegye Papi Szenátusának véleményét, és elfogadva az adott területen élő görögkatolikus hívek kérését, a hívek jobb lelkipásztori ellátása érdekében a CCEO (Keleti Kódex) 280. kánonjának 2. §-a értelmében 2019. január 1-jei hatállyal megalapította a következő parókiákat és szervezőlelkészségeket:

ÚJ PARÓKIÁK:

Dunakeszi Görögkatolikus Parókia. Joghatósága a Dunakeszi járás, parókusa Bubrik Miklós atya, aki a Váci Görögkatolikus Parókiát parókiái kormányzóként látja el.

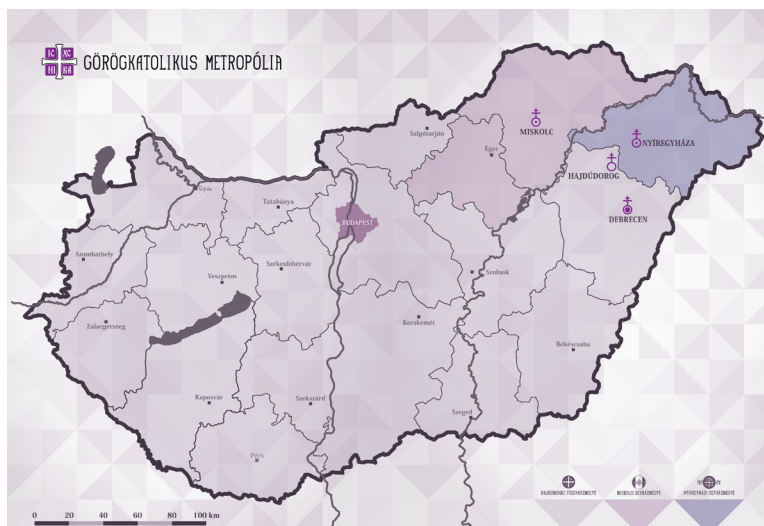
Halásztelki Görögkatolikus Parókia. Joghatósága Halásztelek, Tököl és Szigetújfalu települések, parókusa Prodán Gábor atya, aki a Csepeli Görögkatolikus Parókiát parókiái kormányzóként látja el.

ÚJ SZERVEZŐLELKÉSZSÉGEK:

Berettyóújfalui Görögkatolikus Szervezőlelkészség. Joghatósága a Berettyóújfalui járás, kivéve Bedő és Biharkeresztes települést, szervezőlelkésze Baráth Gábor pocsaji helyettes lelkész.

Gyáli Görögkatolikus Szervezőlelkészség. Joghatósága a Dabasi és a Gyáli járás, továbbá Üllő és Vecsés települések, szervezőlelkész dr. Papp Miklós budapest-pesterzsébeti parókus.

Jászberényi Görögkatolikus Szervezőlelkészség. Joghatósága a Jászberényi, a Jászapáti és a Nagykátai járás, szervezőlelkész Mosolygó Dénes szolnoki iskolalelkész.

Péceli Görögkatolikus Szervezőlelkészség. Joghatósága a Monori járás, továbbá Ecsér, Maglód, Nagytarcsa és Pécel települések, szervezőlelkész Gulybán Gergely budapest-rákosmenti parókus.

Szombathelyi Görögkatolikus Szervezőlelkészség. Joghatósága Vas és Zala megye, szervezőlelkész Tasi Tamás győri parókus.

Tatabányai Görögkatolikus Szervezőlelkészség. Joghatósága az Oroszlányi, a Tatabányai és a Tatai járás, szervezőlelkész Takács Gusztáv esztergomi parókus.

GÖRÖGKATOLIKUS FIATALOK CLUBJA

📍 1024 Budapest, Pengő köz és Káplár utca sarka

📘 GrFC - Budapesti Görögkatolikus Fiatalok Clubja

Egyetemista közösségi együttlét keddenként 19:30-tól, a *Görög Gödönben*.

Kedd esti témáink:

KÖZÖSSÉG
EGZISZTENCIA, ÖNISMERET
LELKISÉG, HITÉLET
GÖRÖGKATOLIKUSSÁG, EGYHÁZ
PÁRKAPCSOLAT, HÁZASSÁG

MEGHÍVOTTAINK KÖZÖTT:

DR. CSÉPÁNYI GÁBOR
orvos-pap

KOCSIS FÜLÖP
érsek-metropolita

FÁBRY KORNÉL
a 2020-as N.E.K. titkára

Főbb programjaink:

ÉJSZAKAI ZARÁNDOKLAT | MÁRCIUS 29.
TAVASZI LELKIGYAKORLAT TIHANYBAN | ÁPRILIS 4-7.
II. GrFB – GÖRÖGKATOLIKUS FIATALOK BÁLJA | MÁJUS 3.

Szeretettel hívunk és várunk közösségeinkbe!

Budapesti Görögkatolikus
Egyetemi Lelkészség